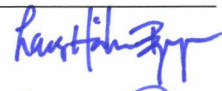

KN-notat 5/2011 – KE-notat 5/2011

Til: Olje- og energidepartementet

Fra: Siv Sannem Inderberg og
Lars Håkon Bjugan, NVE

Sign.:

Ansvarlig: Tormod Eggan og Arne Olsen, NVE

Sign.:

Dato: 01 MAR 2011

Vår ref.: NVE 200703141-173, 200700954-219, 200800700-233, 200701062-152,
200700502-199, 200801169-61, 200802039-133

Arkiv: 511 og 611

Kopi: Statnett SF, TrønderEnergi Nett AS, Sarepta Energi AS, SAE Vind DA,
alle som har klaget på NVEs vedtak

Middelthuns gate 29

Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no

Org. nr.:
NO 970 205 039 MVA
Bankkonto:
7694 05 08971

Vindkraft og kraftledninger på Fosen og i Namdalen. Sammenfatning og vurdering av klager på NVEs vedtak av 07.06.10 om anleggskonsesjoner og ekspropriasjonstillatelser.

Innhold

1	KONKLUSJON.....	3
2	INNLEDNING.....	4
3	AVVISNING AV KLAGER.....	6
4	INNKOMNE KLAGER.....	7
4.1	LOKALE MYNDIGHETER	7
4.2	SENTRALE OG REGIONALE INTERESSEORGANISASJONER	8
4.3	REINDRIFT.....	18
4.4	GRUNNEIERE, RETTIGHETSHAVERE OG ANDRE LOKALE INTERESSER.....	21
4.4.1	Overhalla kommune	21
4.4.2	Namdalseid kommune	22
4.4.3	Flatanger kommune	22
4.4.4	Roan kommune.....	23
4.4.5	Åffjord kommune.....	24
5	TILTAKSHAVERNES KOMMENTARER.....	26
5.1	STATNETT SF	26
5.2	TRØNDERENERGI NETT AS.....	32
5.3	STATKRAFT AGDER ENERGI VIND DA.....	33

5.4	SAREPTA ENERGI AS	35
6	NVES VURDERING AV KLAGER	39
6.1	INNLEDNING.....	39
6.2	NVES OBJEKTIVITET OG SKJØNNSUTØVELSE	39
6.3	KRAFTSITUASJON OG UTBYGGINGSOMFANG	40
6.4	ALTERNATIVER TIL KONSESJONSGITTE VINDKRAFTVERK.....	42
6.5	TRASÉVURDERINGER	42
6.5.1	420 kV Namsos – Roan – Storheia.....	42
6.5.2	132 kV Straum – Roan	43
6.5.3	132 kV Hubakken – Storheia.....	43
6.5.4	132 kV Storheia vindkraftverk – Storheia transformatorstasjon.....	45
6.6	SUMVIRKNINGER.....	45
6.7	NATURMANGFOLD	47
6.7.1	Kunnskapsgrunnlaget	47
6.7.2	Fugl.....	48
6.7.3	Buffersoner rundt verneområder/verdifulle naturtyper	50
6.7.4	For- og etterundersøkelser.....	54
6.7.5	Irreversibilitet og tilbakeføring til naturlig tilstand.....	54
6.7.6	Vektlegging av virkninger for naturmangfold.....	55
6.8	SAMISKE INTERESSER OG REINDRIFT	55
6.8.1	Vurdering av samenes folkerettslige vern	55
6.8.2	Vurdering av samenes rettigheter etter norsk rett.....	59
6.8.3	Mangelfulle utredninger	60
6.8.4	Tiltakenes faktiske virkninger for utøvelsen av reindrift.....	62
6.9	VISUELLE VIRKNINGER	64
6.10	LOKAL AKSEPT.....	65
6.11	FRILUFTSLIV	66
6.12	STØY OG SKYGGEKAST.....	66
6.13	KULTURMINNER OG KULTURMILJØ	67
6.14	REISELIV OG TURISME	68
6.15	BEITEBRUK	68
6.16	FORSVARETS ANLEGG	69
6.17	OVERORDNEDE PLANER FOR VINDKRAFT	69
6.18	KABEL.....	70
6.19	ELEKTROMAGNETISKE FELT.....	71
6.20	NASJONALE MÅLSETTINGER.....	71
6.21	SIKKERHET.....	71
7	KLAGE PÅ EKSPROPRIASJON.....	71
8	INNSIGELSE TIL STORHEIA VINDKRAFTVERK.....	72

1 Konklusjon

NVE ga 07.06.10 konsesjon til seks nye kraftlednings- og vindkraftprosjekt på Fosen og i Namdalen. NVE har mottatt 30 klager på vedtakene, hvorav to av klagen er avvist av NVE.

NVE kan ikke se at det har kommet frem nye vesentlige forhold i klagen som gjør at NVE vil omgjøre eller oppheve vedtakene. NVE vil anbefale at Olje- og energidepartementet fastsetter vilkår om én traséjustering for 132 kV kraftledning Hubakken – Storheia, vilkår om ytterligere miljøundersøkelser i forbindelse med Storheia vindkraftverk og endring av vilkår knyttet til for- og etterundersøkelser av naturmangfold.

NVE vil anbefale at det fastsettes følgende vilkår i anleggskonsesjon meddelt Statnett SF for 420 kV Namsos – Roan – Storheia:

- *Statnett skal under detaljprosjekteringen justere plasseringen av kraftledningsmastene slik at de ikke blir til vesentlig ulempe for utøvelsen av fiske ved Fergkjeften.*

NVE vil anbefale at det fastsettes følgende vilkår i anleggskonsesjonen meddelt TrønderEnergi Nett AS for 132 kV Hubakken – Storheia:

- *TrønderEnergi Nett AS skal endre traseen for 132 kV kraftledning ved passering av Arnvika i Åfjord kommune*

Kraftledningstraseen endres i tråd med klage fra Tore Holm. Det vises til kartutsnitt under.

NVE vil anbefale at formuleringene vedrørende undersøkelser av naturmangfold, som finnes i vilkåret om Miljø- og transportplan i anleggskonsesjonene for Kvenndalsfjellet, Storheia, Roan og Sørmarkfjellet vindkraftverk, tas ut og fastsettes som eget vilkår, se under:

- *NVE kan kreve utført for- og etterundersøkelser av naturmangfold.*

NVE vil anbefale at det tas inn et nytt vilkår i anleggskonsesjonen meddelt SAE Vind SA for Storheia vindkraftverk:

- *Det skal gjennomføres supplerende undersøkelser av fugl i Hildremvatnet naturreservat. Undersøkelsene skal rettes mot å registrere hekkelokaliteter for truede og sårbare rovfugler inntil én kilometer fra plangrensen til Storheia vindkraftverk.*

Etter NVEs vurdering vil det vedtatte utbyggingsomfang sikre lønnsomheten i produksjons- og nettanleggene. NVE legger derfor til grunn at ytterligere reduksjon av planområdet i Storheia vindkraftverk ikke er forsvarlig, selv om undersøkelsene avdekker fugleforekomster i tilgrensende områder til planområdet til Storheia vindkraftverk.

2 Innledning

NVE ga 07.06.10 i alt 6 konsesjoner til kraftlednings- og vindkraftprosjekter på Fosen og i Namdalen. Følgende prosjekter og aktører ble meddelt konsesjon:

- 420 kV kraftledning Namsos – Roan – Storheia (Statnett SF)
- 132 kV samordnet nettilknytning av Storheia, Kvenndalsfjellet, Harbakfjellet og Roan vindkraftverk (TrønderEnergi Nett AS). Denne består av to 132 kV kraftledninger på strekningene Hubakken transformatorstasjon – Storheia transformatorstasjon og Straum transformatorstasjon – Roan transformatorstasjon.
- Storheia vindkraftverk (SAE Vind AS)
- Kvenndalsfjellet vindkraftverk (SAE Vind AS)
- Roan vindkraftverk (Sarepta Energi AS)
- Sørmarkfjellet vindkraftverk med tilhørende 132 kV kraftledning (Sarepta Energi AS).

NVE ga samtidig, i medhold av oreigningslova, tiltakshaverne ekspropriasjonstillatelse for de omsøkte anleggene. NVE viser til notatene "Bakgrunn for vedtak" av 04.06.10 for oppsummering av saksbehandlingsprosessen, sammenfatning av innkomne merknader og NVEs vurderinger (NVE 200703141-128, NVE 200700954-174, 200700800-191, 200700502-161, 200701062-113, 200801169-34, 200802039-90).

Konsesjonsbehandling etter energiloven er en avveining mellom tekniske og økonomiske forhold og miljøkonsekvenser i vid forstand. Hvis et omsøkt anlegg ansees å være til større fordel for samfunnet enn ulempene, kan det gis konsesjon etter energiloven. I konsesjonsbehandlingen må mange forhold veies opp mot hverandre. Alle vesentlige forhold som kommer frem gjennom konsesjonsprosessen vurderes og hensyntas ved skjønnsutøvelsen.

De som har klaget på NVEs vedtak er uenige i NVEs skjønnsutøvelse og hele eller deler av det endelige vedtaket. En av klagerne, Natur og Ungdom, påklager kun vilkårene. Mange av klagen er rettet til "totalpakken" med vindkraft- og kraftledninger på Fosen. Klagen er referert i kapittel 3.

Følgende har påklaget NVEs vedtak om konsesjon til Sørmarkfjellet vindkraftverk med 132 kV kraftledning:

▪ Flatanger kommune	▪ Sametinget
▪ Trondheims Turistforening	▪ Ole Krogfjord m.fl.
▪ Natur og Ungdom	▪ Randi Agedal Bøle
▪ Naturvernforbundene i Sør- og Nord-Trøndelag	▪ Aksjonsgruppa Nei til Roan vindkraftverk
▪ Vern Fosenhalvøya	▪ Fjellogfiske.no
▪ Forum for natur og friluftsliv i Nord- og Sør-Trøndelag	▪ Naturvernforbundet i Namdalen
▪ Fosen Naturvernforening	▪ Forum for Flatanger
	▪ Randi Skorstad og Odd Uran

Følgende har påklaget NVEs vedtak om konsesjon til Roan vindkraftverk:

▪ Trondheims Turistforening	▪ Fosen Naturvernforening
▪ Fosen reinbeitedistrikt driftsgruppe nord	▪ Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag
▪ Natur og Ungdom	▪ Sametinget
▪ Naturvernforbundene i Sør- og Nord-Trøndelag	▪ Ole Krogfjord m.fl.
▪ Vern Fosenhalvøya	▪ Inger Lise Eian og Bjørn Nordaune
▪ Forum for natur og friluftsliv i Nord- og Sør-Trøndelag	▪ Einar Alstad
	▪ Aksjonsgruppa Nei til Roan vindkraftverk

Følgende har påklaget NVEs vedtak om konsesjon til Storheia vindkraftverk:

▪ Trondheims Turistforening	▪ Sametinget
▪ Fosen reinbeitedistrikt driftsgruppe sør	▪ Fosen Naturvernforening
▪ Natur og Ungdom	▪ Ole Krogfjord m.fl.
▪ Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag	▪ Mørreaunet Utmarkslag
▪ Naturvernforbundet i Sør- og Nord-Trøndelag	▪ Odd Einar Støkkan og Øystein Braseth
▪ Vern Fosenhalvøya	▪ Aksjonsgruppa Nei til Roan vindkraftverk
▪ Forum for natur og friluftsliv i Nord- og Sør-Trøndelag	▪ Asbjørn Rømme og Liss Øvre Rømme

Følgende har påklaget NVEs vedtak om konsesjon til Kvenndalsfjellet vindkraftverk:

▪ Trondheims Turistforening	▪ Vern Fosenhalvøya
▪ Natur og Ungdom	▪ Sametinget
▪ Forum for natur og friluftsliv i Nord- og Sør-Trøndelag	▪ Ole Krogfjord m.fl.
▪ Naturvernforbundene i Sør- og Nord-Trøndelag	▪ Aksjonsgruppa Nei til Roan vindkraftverk

Følgende har påklaget NVEs vedtak om konsesjon til 420 kV kraftledning Namsos – Roan – Storheia:

▪ Trondheims Turistforening	▪ Fosen Naturvernforening
▪ Fosen reinbeitedistrikt driftsgruppe sør	▪ Sametinget
▪ Natur og Ungdom	▪ Ole Krogfjord m.fl.
▪ Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag (kun strekningen Roan – Storheia)	▪ Frode Berre
▪ Naturvernforbundene i Sør- og Nord-Trøndelag	▪ Mørreaunet Utmarkslag
▪ Vern Fosenhalvøya	▪ Liv og Victor Blomlie
▪ Forum for natur og friluftsliv i Nord- og Sør-Trøndelag	▪ Ottar Ludvig By
	▪ Sverre Homstad
	▪ Aksjonsgruppa Nei til Roan vindkraftverk

Følgende har påklaget NVEs vedtak om konsesjon til samordnet nettilknytning for fire vindkraftverk sør for Roan:

Strekningen Hubakken – Storheia:

- Trondheims Turistforening
- Natur og Ungdom
- Naturvernforbundene i Sør- og Nord-Trøndelag
- Vern Fosenhalvøya
- Forum for natur og friluftsliv i Nord- og Sør-Trøndelag
- Fosen Naturvernforening
- Sametinget
- Ole Krogfjord m.fl.
- Tore Holm
- John og Kåre Stigen
- Joenget Boforening, Jo-toppen Boforening og grunneiere
- Aksjonsgruppa Nei til Roan vindkraftverk

Strekningen Straum – Roan:

- Trondheims Turistforening
- Fosen reinbeitedistrikt driftsgruppe nord
- Forum for natur og friluftsliv i Nord- og Sør-Trøndelag
- Natur og Ungdom
- Naturvernforbundene i Sør- og Nord-Trøndelag
- Fosen Naturvernforening
- Sametinget
- Ole Krogfjord m.fl.
- Aksjonsgruppa Nei til Roan vindkraftverk
- Vern Fosenhalvøya

I dette notatet vil NVE sammenfatte de klagegrunnene som klagerne har anført og kommentere de vesentligste klagegrunnene som er fremsatt. NVE viser til notatene "Bakgrunn for vedtak" av 04.06.10 for de aktuelle sakene (se referanser over). Statnett har kommentert klagen til 420 kV Namsos – Roan – Storheia i brev av 22.10.10 og e-post 05.11.10 og 09.11.10. Trønder Energi Nett AS har kommentert klagen til 132 kV Hubakken – Storheia og 132 kV Straum – Roan i brev av 20.09.10. Sarepta Energi AS har kommentert klagen til Sørmarkfjellet med tilhørende 132 kV kraftledning og Roan vindkraftverk i brev av 17.09.10. Statkraft Agder Energi Vind DA (SAE Vind) har kommentert klagen til Storheia og Kvenndalsfjellet vindkraftverk i brev av 17.09.10.

3 Avvisning av klager

NVEs myndighet i klagesaker følger av forvaltningsloven § 33. NVE kan oppheve eller endre vedtaket, dersom NVE finner klagen begrunnet, alternativt oversende klagen til OED for endelig avgjørelse. Etter forvaltningsloven § 33, andre ledd, skal NVE avvise klagen dersom vilkårene for å behandle klagen ikke foreligger.

NVE viser til forvaltningsloven § 28 første ledd, der det går frem at klagen må være fremmet av en part eller annen med rettslig klageinteresse. Klagen fra Inger Lise Eian/ Bjørn Nordaune, Odd Einar Støkkan/Øystein Braseth, Aksjonsgruppa Nei til Roan vindkraftverk ved Inger Lise Eian og Fjelllogfiske.no ble avvist i separate brev til den enkelte klager av 05.01.2011.

Avvisning av klager er et enkeltvedtak som kan påklages, og både Eian/Nordaune og Støkkan/Braseth påklaget NVEs vedtak om å avvise deres klager. Klagen fra Støkkan og Braseth ble avvist ettersom de ikke ville bli direkte berørt av Storheia vindkraftverk. NVE fant at det gjennom saken ikke hadde

fremkommet opplysninger om at tiltaket ville medføre virkninger for Støkkkan og Braseth, deres eiendommer eller eventuelle virksomheter. NVE kunne følgelig ikke se at de hadde interesse i sakens utfall av en slik art og styrke at det var rimelig å gi klagerett på konsesjonsvedtaket. Etter NVEs vurdering var det engasjement og den generelle interesse for saken de hadde vist i seg selv ikke tilstrekkelig til å innrømme rettslig klageinteresse.

Klagen fra Eian/Nordaune ble også avvist med samme begrunnelse.

Både Eian/Nordaune og Støkkkan/Braseth klager på NVEs vedtak om å avvise deres klager. I begge klagene hevdes det at de blir direkte berørt av tiltakene og at de derfor må meddeles rettslig klageinteresse. NVE konstaterer at det i klagene på avvisning av klagene er fremkommet nye opplysninger om tilknytning til hytter som kan bli direkte berørt av de aktuelle vindkraftverkene, blant annet gjennom støy fra vindturbinene. Selv om klagerne formelt sett ikke har dokumentert eierskapet i de nærliggende hyttene vil NVE meddele klagerne rettslig klageinteresse som følge av de interessene klagerne har i hyttene. Av begrunnelsen i klagen fra Støkkkan/Braseth går det ikke frem at Støkkkan er direkte berørt av Storheia vindkraftverk. NVE finner derfor ikke at Støkkkan kan meddeles rettslig klageinteresse. Det er fremsatt felles klage fra Støkkkan og Braseth og NVE vil derfor vurdere klagen under ett.

4 Innkomne klager

I dette notatet vurderes de klagene som er fremsatt av personer eller organisasjoner som er part i sakene eller som har rettslig klageinteresse. Klagene gjelder hele eller deler av NVEs vedtak om anleggskonsesjon og/eller ekspropriasjonstillatelser.

NVE konstaterer at vilkårene i forvaltningsloven § 29-32 (vedrørende klagefrist og klagens adressat, form og innhold) er oppfylt for alle klagene.

4.1 Lokale myndigheter

Flatanger kommune skriver i brev av 21.06.10 at kommunestyret i møte 16.06.10 fattet følgende vedtak:

"1. Flatanger kommunestyre vedtar å påklage NVE sitt vedtak om konsesjon til Sørmarkfjellet vindkraftverk.

2. Begrunnelse av klage tas opp til behandling i neste kommunestyremøte."

I brev av 24.09.10 begrunner Flatanger kommune sitt vedtak. De opplyser at Flatanger har fått internasjonal oppmerksomhet basert på urørt natur og rikt fugle- og dyreliv, spesielt bestanden av havørn og kongeørn. Flere aktører har også etablert seg innen naturbasert reiseliv. Kommunen ønsker å videreutvikle merkevaren Flatanger basert på naturopplevelse, noe som kan gi grunnlag for næringsetablering til nytte for hele regionen. Flatanger kommune viser til at det er et mål for kommunen at naturen i Flatanger skal ivaretas slik at den også i fremtiden kan være kommunens viktigste fortrinn for tilflytting, reiseliv og næringsetablering og den viktigste ressursen i det forebyggende helsearbeidet. En slik utvikling av Flatanger er etter kommunens syn ikke forenlig med etablering av vindkraftverk.

Kommunen vektlegger at Sørmarkfjellet vindkraftverk er planlagt i et særegent kystlandskap, og viser til at Direktoratet for naturforvaltning og Riksantikvaren frarår etablering av vindkraftverk i området. I området hvor Sørmarkfjellet vindkraftverk er planlagt, finnes et av de lengste, sammenhengende

inngrepsfrie naturområder fra fjord til fjell i Nord-Europa. Det vises til at vindkraftverk i slike områder ikke følger anbefalingene i Regjeringens "Retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftanlegg". Sett i lys av det er gitt konsesjon til flere vindkraftverk på Fosenhalvøya, fremhever kommunen at det er viktig å bevare ett kystområde uten inngrep i form av vindkraftverk.

Flatanger kommune viser videre til at både Osen og Flatanger kommuner tidligere har frarådet konsesjon til Sørmarkfjellet vindkraftverk, og at de opplever at lokaldemokratiet ikke er blitt hørt så langt i denne saken.

4.2 Sentrale og regionale interesseorganisasjoner

Trondheims Turistforening klager i brev av 09.07.10 og 03.08.10 på NVEs vedtak om konsesjon til Storheia, Kvenndalsfjellet, Roan og Sørmarkfjellet vindkraftverk, med tilhørende ledningsnett. Turistforeningen mener at det ikke er gjort tilstrekkelig utredninger av samlede virkninger, virkninger for friluftslivet og naturmiljøet og at utbyggingen strider mot flere nasjonale mål for bevaring av naturen. De påpeker paradokset om at to gode formål settes opp mot hverandre, når målsettingen om å redusere klimautslipp settes opp mot målsettinger om naturvern.

Turistforeningen mener at utbygging av vindkraft kan bli det største inngrepet i norsk natur noensinne, og det påpekes at det må brukes mer tid på å vurdere virkningene av slike inngrep.

- Redusert friluftslivsopplevelse – noe som er i strid med målsettinger om å få befolkningen mer ut i naturen til sport og friluftsliv.
- Den energiformen som er mest arealkrevende sett i forhold til produsert kWh.
- Inngrepet er varig og veier med mer kan ikke tilbakeføres til naturlig tilstand.
- Omdisponering av areal fra inngrepsfrie naturområder og kulturlandskap er den største trusselen mot natur og fauna.
- Definert villmark er redusert fra 50 prosent til 12 prosent i løpet av hundre år, også andre inngrepsfrie naturområder er dramatisk redusert.
- Ved utbygging av all vindkraft under planlegging, vil man kunne se vindturbiner langs hele kysten.

Turistforeningen er kritisk til saksbehandlingen og mener at det er et demokratisk problem at motforestillinger mot og skadevirkninger av større utbyggingsprosjekter blir underkommunisert samtidig som det blir skapt en kriseforståelse av kraftsituasjonen i regionen.

Turistforeningen krever at det utarbeides samlede nasjonale planer for vindkraft og at det brukes tilstrekkelig med tid og ressurser til konsekvensutredningene hvor alle får delta i prosessen. Alle hensyn må vurderes, ikke bare klimaeffekten.

Vedlagt klagen følger kopi av tidligere uttalelser.

Naturvernforbundet i Namdalen påklager i brev av 09.08.10 konsesjonen til Sørmarkfjellet vindkraftverk. Naturvernforbundet mener at sumvirkningene av alle de utbygde og konsesjonsgitte vindkraftverkene og kraftledningene på Fosen og i Namdalen vil kunne bli for store, og hevder at alle kystkommunene på strekningen fra Ørlandet til Vikna blir berørt av vindkraftverk. De viser videre til at søknader om Innvordfjellet, Blåheia, Breivikfjellet og Jektheia vindkraftverk enda er under behandling. De mener sumvirkningene ved nedbyggingen av kystnaturen er betydelig større enn det NVE framstiller i sine konsesjonsvedtak, og inngrepene vil prege hele regionen. I tillegg kommer de

store negative virkninger på kystnaturen av de konsesjonsgitte kraftledningene. Naturvernforbundet i Namdalen mener tiltakene vil ha enorme negative virkninger på naturen i kystkommunene.

Naturvernforbundet i Namdalen kan ikke slutte seg til NVEs vurderinger av vindkraftverkenes virkninger for naturen og naturopplevelsene. De mener NVE i for stor grad har vektlagt de positive virkningene for landskap og friluftsliv av en utbygging, og fremhever at de trodde at vindkraftverk skulle lukkes for allmenn ferdsel.

Når det gjelder reindriften i regionen slutter forbundet seg til NVEs vurderinger om at det ved behandlingen av ytterligere arealinngrep i reinbeiteområdene på Fosen vil måtte legges betydelig vekt på de totale virkningene for reindriften. De slutter seg videre til NVEs krav om jordkabel forbi fangstsystemet for villrein på Sørmarkfjellet, men registrerer at NVE samtidig ikke har noen betenkeligheter med å gi tillatelse til å sette opp høyspentmaster i og i nærheten av det foreslåtte Elgsjøen naturreservat.

Naturvernforbundet i Namdalen hevder at NVE ikke har tatt hensyn til naturverdier selv om dette er omtalt i vedtakene.

Naturvernforbundet ber videre om at Direktoratet for naturforvaltning og Riksantikvaren gjennomfører en tematisk konfliktvurdering av Sørmarkfjellet vindkraftverk, og viser til at NVE har etterspurt denne informasjonen. De viser til at det opprinnelige Oksbåsheia vindkraftverk i tematisk konfliktvurdering ble kategorisert til E.

Naturvernforbundet kan ikke slutte seg til vurderingen om at etablering av vindkraftverk på Fosen er reversible inngrep, og viser til at slike utbygginger vil medføre utskytinger i fjell, etablering av skrenter, plassering av tippmasser og ulike arronderinger ved etablering av veger og standplasser. De etterlyser derfor det formelle dokumentet som viser at NVEs vurdering er statens offisielle syn.

Naturvernforbundet hevder videre at NVE ved konsesjonsavgjørelsene har lagt for liten vekt på vurderingene til Direktoratet for naturforvaltning, Riksantikvaren og fylkesmennene i begge Trøndelagsfylkene. Naturvernforbundet krever at NVE ved klagebehandlingen går dypere inn i problemstillingene som bringes inn av de faglige miljøetatene og drøfter dem grundig på et faglig og prinsipielt plan. Klager påstår at det så langt stort sett bare er energiproduksjon og økonomiske forhold som reelt er vektlagt.

Forbundet mener den lokale motstanden mot etablering av Sørmarkfjellet vindkraftverk er stor, og viser til at det er demokratisk flertall mot etablering av dette vindkraftverket, både i Osen og Flatanger kommunestyre. Motstanden mot etableringen er generelt stor og aktiv i befolkningen.

Naturvernforbundet påpeker at Statnett SF mener at det kreves mindre enn 600 MW vindkraft for å forsvare utbyggingen av 420 kV kraftledningen Namsos – Storheia. De viser til at NVE har meddelt konsesjon til totalt 800 MW vindkraft på Fosen, hvorav Sørmarkfjellet vil bidra med 150 MW. De viser til at Statnett SF tidligere har avvist å dekke disse utgiftene ved å definere ledningen som en del av sentralnettet. Naturvernforbundet understreker at de mener dette fortsatt står ved lag, for ellers arbeides det etter en skjult agenda med naturødeleggelser som resultat. Naturvernforbundet ber om at dette forholdet avklares ved klagebehandlingen. Ifølge klager viser Statnett sine egne økonomiske beregninger for bygging av ledningen at finansieringen kan gjøres med mindre utbygd effekt enn 600 MW. Klager hevder således at Sørmarkfjellet vindkraftverk og planlagt effekt nærmere transformatorstasjonen i Roan derfor kan tas bort, uten at det får konsekvenser for bygging av ledningen. Dette krever klager at blir drøftet i klagebehandlingen.

Naturvernforbundet påpeker at etablering av vindkraftanlegg i Norge i dag ikke er bedriftsøkonomisk lønnsomt, og viser til at en utbygging av vindkraftverkene forutsetter offentlige tilskudd fra Enova SF. Naturvernforbundet mener en full utbygging av Ytre Vikna vindkraftverk vil forhindre større naturødeleggelser på Fosen.

Naturvernforbundet kan ikke se at vindkraftutbyggingen på Sørmarkfjellet medfører mindre miljøvirkninger enn det opprinnelige prosjektet på Oksbåsheia. De stiller også spørsmål ved hvordan tiltakshaver skal være økonomisk i stand til å sikre istandsetting av anleggsområdet etter konsesjonstidens utløp.

Natur og Ungdom skriver i brev oversendt 02.07.10 at klagen gjelder konsesjonsvedtakene meddelt Roan, Storheia, Kvenndalsfjellet og Sørmarkfjellet vindkraftverk og samordnet nettilknytning sør for Roan.

Natur og Ungdom påpeker at de stilte seg positiv til en utbygging av de fire vindkraftprosjektene Roan, Storheia, Kvenndalsfjellet og Sørmarkfjellet, og utvidet nettilknytning sør for Roan, forutsatt at flere krav ble innfridd. De kan ikke se at innspillene er tatt til følge. Natur og Ungdom påpeker nødvendigheten av å satse på fornybar energi, og mener at alle fylker med gode vindlokaliteter må bidra til å øke Norges fornybare energiproduksjon. Det vektlegges at reversible virkninger, som visuelle virkninger, ikke kan være avgjørende ved vurderingen av ulike miljøhensyn som følge av vindkraft. Det er en målsetting å verne om naturmangfoldet, og spesielt har Norge et ansvar for å bevare rødlistede og sårbare arter. De påpeker også viktigheten av å bevare inngrepsfrie naturområder, slik at reduksjonen i disse områdene blir minst mulig.

Natur og Ungdom viser til sine tidligere høringsuttalelser til de aktuelle prosjektene på Fosen. De ønsker ikke at konsesjonen til vindkraftverkene, og nettilknytningen trekkes tilbake, men at det stilles strengere krav til utbyggerne i konsesjonene. Natur og Ungdom påpeker at de ikke kan se at NVE har foretatt noen endringer med bakgrunn i virkninger for naturmangfoldet, og at det i all hovedsak er tatt hensyn til landskap og rein. De påpeker at det hovedsakelig er Storheia og Roan vindkraftverk som må ivaretas bedre. De mener det må stilles krav til at det gjennomføres en konsekvensutredning for sumvirkningene for truede fuglearter, med særlig fokus på å kartlegge hekkeområder og trekkruter, før de kan stille seg bak vindkraftverkene på Kvenndalsfjellet og Sørmarkfjellet. De mener videre det må opprettes en buffersone på minst 200 meter mellom verdifulle naturtyper og nærmeste inngrep, for å sikre naturverdiene i disse områdene. De mener også det må stilles krav til for- og etterundersøkelser for konsekvenser på naturmangfold, særlig for fugl og verdifulle naturtyper. Slike undersøkelser bør gjøres før og under anleggsarbeidet og i løpet av de fem første driftsårene for hvert vindkraftverk.

Natur og Ungdom mener alle kraftledningstraseene må legges utenom verdifulle naturlokaliteter, spesielt boreal regnskog. De mener kraftledningene bør samles med eksisterende inngrep og parallellføres med eksisterende kraftledninger. Beskyttende tiltak mot elektrokusjon av fugl må gjennomføres for alle kraftledninger med middels spenning. I områder der man kjenner til viktige fugletrekk må de mest kollisjonsutsatte traseene velges bort og jordkabel må gis en reel vurdering. Helhetlig vurdering av hvor mye inngrepsfrie naturområder som vil gå tapt, type inngrepsfrie naturområder, og hvor stort tap av inngrepsfrie naturområder hver kommune vil få med de prioriterte vindkraftprosjektene og kraftlinjen Namsos – Roan – Storheia, må utføres på bakgrunn av ny statistikk over inngrepsfrie naturområder. Fagpersonell må benyttes i detaljplanlegging av vindkraftanleggene med tanke på verdifulle naturlokaliteter og plassering av veg, oppstillingsplasser og turbiner

Natur og Ungdom mener en utbygging av Roan vindkraftverk må begrenses til området ved Roan, og at området ved Haraheia tas ut av planene. Dette er forutsatt at fagutreder sine forslag til tiltak som kan redusere virkningene følges opp, og dersom det utredes en ny trasé for kraftledning fra

vindkraftverket via Straum til Roan transformatorstasjon. De mener den konsesjonsgitte kraftledningstraseen er den traseen som vil forårsake størst negative virkninger for naturmangfold og som går inn i Tostendalen naturreservat. De mener også åtte vindturbiner, hvorav fire kommer i direkte konflikt med hekkeområdene til de rødlistede fuglene i planområdet for Roan-delen vil medføre uforvarsvarlige virkninger for naturmangfold og reindrift knyttet til området ved Haraheia.

Når det gjelder Storheia vindkraftverk mener Natur og Ungdom at turbinene langs kanten helt øst i planområdet må fjernes, da det er registrert trekk av havørn og kongeørn i dette området. De mener videre trasé 2.2 vil ha minst virkninger for naturmangfoldet. Det må settes en buffersone på 200 meter rundt viktige naturlokaliteter og 1000 meter rundt den gamle kjente hekkelokaliteten for hubro.

Når det gjelder nettilknytningen av flere vindkraftverk sør for Roan, påpeker Natur og Ungdom at NVE ikke har tatt deres innspill om flytting av transformatorstasjonen i Roan til følge. Dette på grunn av virkninger for Gammelsætra og Haugtjønn, som er viktige områder med boreal regnskog på Fosenhalvøya. De påpeker at de heller ikke kan se at NVE har forsøkt å samle inngrepet med eksisterende inngrep, som veier.

I brev av 14.10.10 kom Natur og Ungdom med en tilleggskommentar til Roan – Storheia hvor de ber om at NVE gir konsesjon til kraftledningen, men at traseen må ligge minst 200 meter fra den foreslåtte utvidede vernegrensen for Kariholet naturreservat.

Natur og Ungdom presiserer i brev av 01.10.10 (høringsuttalelse til Storheia – Trollheim med mer) følgende:

Da NVE ga konsesjon i juni i år, kunne vi ikke se at noen av våre innspill var blitt tatt til følge, i form av en skånsom utbygging for det biologiske mangfoldet. Det ble heller ikke stilt krav i konsesjonen til etterundersøkelser på fugl. Dette førte til at Natur og Ungdom klaget inn vindparkene og kraftlinjen til Olje- og energidepartementet. NU ønsker at parkene og kraftlinjen fortsatt skal få opprettholdt konsesjon, men at det må stilles strengere krav for å ivareta det biologiske mangfoldet i konsesjonen.

Naturvernforbundet i Sør- og Nord-Trøndelag har i felles brev av 06.07.10 påklaget alle NVEs vedtak av 07.06.10 om å gi konsesjon til flere kraftledninger og vindkraftverk på Fosen og i Namdalen. Naturvernforbundet påpeker at forvaltningslovens krav til objektivitet ikke er godt nok ivaretatt av NVE. De oppfatter NVE som en pådriver for prosjektene, og mener oppfylld av regjeringens energipolitiske målsettinger er vektlagt i for stor grad. Det påpekes videre at NVE i sin begrunnelse for vedtakene vurderer at tiltakene er gjensidig avhengig av hverandre, og at konsesjonen til 420 kV kraftledningen fra Namsos til Storheia utløser de andre konsesjonsgitte prosjektene. Klagerne mener NVEs begrunnelse for konsesjonsvedtakene ikke tilfredsstiller kravene i forvaltningsloven § 24. De påpeker at faglige argumenter fra mange av høringspartene blir oversett i vurderingene, og at forpliktelser i ILO-konvensjonen og Bernkonvensjonen ikke er hensyntatt av NVE.

Det vektlegges at sumvirkninger av eksisterende, planlagte og fremtidige inngrep ikke er vurdert, og at dette strider mot naturmangfoldloven § 10. Klagerne ber om at Olje- og energidepartementet pålegger utbyggerne å utrede sumvirkningene for temaene friluftsliv, landskap, fugl, inngrepsfrie naturområder, truede og sårbare arter og naturtyper som følge av eksisterende, konsesjonsgitte og fremtidige inngrep på Fosen.

Klagerne viser til forskningsresultater som viser at fuglekollisjoner med kraftledninger og vindturbiner utgjør en risiko spesielt for vadefugler, ender, svaner og rovfugl. Klagerne påpeker at hubro, kongeørn, havørn, myrhauk, vandrefalk, jaktfalk, hønsehauk, svaner og trane er spesielt utsatt for kollisjoner, og viser til at disse artene vil bli berørt av de konsesjonsgitte prosjektene.

Naturvernforbundet mener erfaringene fra Smøla vindkraftverk bør tilsi at vindkraftverk og kraftledninger som er planlagt i sentrale trekkorridorer og hekkeområder for fugl, blir avvist av myndighetene. De slutter seg ikke til NVEs argument om at etablering av vindkraftverk kan øke kunnskapen om virkningene av vindkraftverk på fugl. Naturvernforbundet i Sør- og Nord-Trøndelag hevder ut fra kvantitative analyser at 3-4000 fugl kan bli drept per kilometer kraftledninger i områder med høy fugletetthet, og viser til en undersøkelse som viser at 4 rovfugl ble drept per kilometer årlig. Det vises også til en annen undersøkelse, som viser 11-4500 drepte fugl som følge av utbygging av 72 vindturbiner. Naturvernforbundet mener disse tallene burde vært lagt til grunn for NVEs vurderinger av sumvirkninger.

Videre anfører klagerne at reindrift har lange tradisjoner på Fosen, og at flere av vindkraftverkene er lokalisert i vinterbeiteområder. De mener vindkraftverkene kan få betydelig innflytelse på driften, og er uenige i NVEs vurderinger hva gjelder tekniske inngreps virkninger på rein. Klagerne påpeker at forskningsresultater domineres av rapporter som viser at virkningene er betydelige, og mener dette bør danne grunnlag for bruk av føre-var-prinsippet.

Naturvernforbundet mener at virkningene av nødvendig infrastruktur i forbindelse med vindkraftverkene undervurderes, og påpeker at etablering av veinettet vil kreve skjæringer og utfyllinger. Klagerne er uenig i NVEs argumentasjon om at veier gir større fremkommelighet og tilgjengelighet for friluftslivet, og mener vurderingene av friluftslivet også bør hensynta fremtidig bruk. De vektlegger også at støy fra vindkraftverkene vil redusere friluftslivsverdien i de aktuelle områdene. Det påpekes videre at reduksjonen av inngrepsfrie naturområder er i strid med nasjonale mål om bevaring av slike områder, og at det er få gjenværende inngrepsfrie naturområder fra fjord til fjell i Norge. Klagerne mener videre at hensynet til Stortingets mål om å stanse tapet av biologisk mangfold, nedfelt i Stortingsmeld. nr. 21 (2004-2005), ikke er tilstrekkelig ivarettatt i konsesjonsbehandlingen. Etter klagerens vurdering er dette hensynet knyttet opp mot bevaring av inngrepsfrie naturområder. De vektlegger også at de visuelle virkningene av tiltakene vil være betydelige. Klagerne mener videre det bør satses på energieffektivisering og energisparing, før det etableres vindkraftverk.

Naturvernforbundet begrunner i e-post av 12.08.10 klagen på vedtaket om å gi konsesjon til 420 kV kraftledningen fra Namsos, via Roan, til Storheia transformatorstasjoner. Det påpekes at NVE ikke har tatt hensyn til de krav som er fremmet med tanke på utredninger av sumvirkninger og nærmere utredninger av naturmangfold langs traseene. Klagerne anfører videre at NVE har avvist alle krav om å legge hele eller deler av kraftledningen som jordkabel med henvisning til at kostnadene blir for store. De mener dette ikke er i tråd med politiske signaler. Videre hevder klagerne at Elgsjøen barskogreservat i Osen kommune kommer i konflikt med kraftledningstraseen, og at den også vil tangere Kariholet naturreservat, som planlegges utvidet. Dette vil ifølge klagerne være vanskelig dersom kraftledningen bygges. Klagerne mener kraftledningen også vil vanskeliggjøre etableringen av den planlagte kystnasjonalparken på Storheia. De påpeker at flere kystgranskoglokaliteter blir berørt, og at dette er skogsområder med høy tetthet av truede og sårbare lavarter. Tiltaket vil ifølge klagerne medføre endringer i fuktighetsforholdene, noe som er kritisk for de lavartene som har levested der. Det hevdes også at kraftledningen er planlagt innenfor den planlagte nasjonalparken Dåapma, og at kraftledningstraseen vil passere i høye fjellområder og være godt synlig i store fjellområder. Dette vil etter klagerens mening redusere opplevelsesverdien av området. Klagerne hevder også at kraftledningen vil berøre flere vernede vassdrag.

Naturvernforbundet begrunner i brev av 11.08.10 klagen på vedtaket om å gi konsesjon til Storheia vindkraftverk. Det påpekes at området der vindkraftverket planlegges er lite berørt av tekniske inngrep, og at det i området er et naturreservat. Tiltaket vil videre berøre nedslagsfeltet for to fredede

vassdrag. Klager hevder at hensynet til naturmangfold er mangelfullt ivaretatt, og viser til tematisk konfliktvurdering av tiltaket i regi av Riksantikvaren og Direktoratet for naturforvaltning. De mener kulturverdiene i området vil forringes, og viser spesielt til Dragseidet, som er prioritert i Sør-Trøndelag fylkeskommunes handlingsplan for kulturminner. Det anføres videre at området benyttes i friluftsyemed for befolkningen i området. Det vises også til at det aktuelle området ble foreslått som kystnasjonalpark på Norges Naturvernforbunds landsmøte, med den begrunnelse at dette kan gi nasjonalparkstatus til et område som strekker seg fra fjord til fjell. Det vises også til at fylkestinget i Sør-Trøndelag i 2008 fattet vedtak om opprettelse av en kystnasjonalpark i fylket. De mener videre det er et paradoks at det tidligere har vært ført en restriktiv politikk i spørsmålet om utbygging av hytter i området, ut fra hensynet til reindrift, natur og friluftsliv. Organisasjonen mener utbygging av vindkraft medfører langt sterkere inngrep. Klagerne viser videre til at Storheia vindkraftverk ligger ved Hildremsvatnet naturreservatet, og at nasjonale retningslinjer legger føringer for at utbygging i nærområder til nasjonalparker og landskapsvernområder må unngås. Klagerne mener dette også må gjelde like i nærområdet til et naturreservat. Klagerne viser også til at nedbørsfeltene til de vernede vassdragene Oldelva og Nordelva ligger innenfor planområdet, og at det i vernebestemmelsene står at områdene skal være fredet mot kraftutbygging, blant annet med bakgrunn hensynet til friluftsliv. Klagerne påpeker at det i området er kartlagt 15 lokaliteter som er spesielt viktige for biologisk mangfold. Det vises også til at det finnes en rekke hekkende rødlistede fuglearter og nye trekkveier for hjort. Etter klagerens mening er utredningene for naturmangfold mangelfulle.

Naturvernforbundet begrunner i brev av 11.08.10 klagen på vedtaket om å gi konsesjon til Kvenndalsfjellet vindkraftverk. I klagen pekes det på at Kvenndalsfjellet vindkraftverk vil være synlig over et stort område, blant annet fra områder ved Åfjorden og Skråfjorden, Linesøya, Barøya, Lauvøya og skipsleia. Klagerne mener at vindkraftverket landskapsmessig vil fremstå som et dominerende landskapselement i Åfjord kommune. Klagerne viser også til det rike fuglelivet i området, blant annet i våtmarksområdene der det er viktige hekkeplasser for flere arter, blant annet storlom. Klagerne peker også på at det er påvist hubro og havørn i nærområdet til vindkraftverket, og at tiltaket i både anleggs- og driftsfasen vil påvirke fuglelivet, både ved næringstrekk og for artenes populasjon. Klager viser til Direktoratet for naturforvaltnings høringsuttalelse vedrørende virkninger vindkraftverket vil kunne få for fuglelivet.

Naturvernforbundet begrunner i brev av 11.08.10 klagen på vedtaket om konsesjon til Roan vindkraftverk. Klagerne påpeker at tiltaket vil medføre visuelle virkninger både for bebyggelse, ved utøvelse av friluftsliv, landskapet og verdifulle kulturminner og kulturmiljøer, og at disse virkningene særlig er store fra kysten og kystleia. Klagerne viser også til at vindkraftverket er lokalisert mellom de to konsesjonsgitte vindkraftverkene Harbakfjellet og Bessakerfjellet. Organisasjonen mener en realisering av Roan vindkraftverk vil medføre et nesten sammenhengende vindkraftverk fra Bessakerfjellet til Harbakfjellet. Klagerne mener totalbelastningen på området bør få avgjørende betydning i vurderingen av tiltaket. Klagerne gjengir også vurderingene i den tematiske konfliktvurdering for Roan vindkraftverk, som de mener må stå sentralt i avveiningen mellom utbyggingsinteressene og virkningene for andre forhold. De viser til at denne konfliktvurderingen beskriver at tiltaket ligger på en strekning der det ikke er bygd vindkraftverk og i et landskap som i dag er uten tekniske inngrep. Det pekes også på at fuglelivet er rikt og at det oppstår konflikt med automatisk freda kulturminner. Videre står det i konfliktvurderingen at områdets verdi som friluftslivsområde går tapt. Klager viser videre til sin tidligere uttalelse vedrørende virkninger prosjektet vil få for biologisk mangfold, herunder sjeldne fuglearter, spesielt på Haraheia. Fylkeslagene peker også på at støy vil være et problem for de fastboende og for de som har fritidshus i området, men at det også vil virke negativt inn på utøvelsen av friluftslivet.

Naturvernforbundet begrunner i e-post av 12.08.10 klagen på vedtaket om å gi konsesjon Sørmarkfjellet vindkraftverk med tilhørende 132 kV nettilknytning. Klagerne påpeker at den lokale motstanden ikke har hatt noen innvirkning på konsesjonsavgjørelsen, og at kommunestyrevedtakene i Flatanger og Osen kommuner om å gå i mot utbygging på Sørmarkfjellet er ignorert av NVE. Klagerne visert til at Flatanger kommune også har valgt å påklage konsesjonen. Klagerne viser til at utredningene av den nye utbyggingsløsningen, som kun omfatter Sørmarkfjellet, viser at virkningene for temaene landskap, kulturmiljø og friluftsliv er uendret eller forverret. Klagerne hevder også at noen av tilleggsutredningene viser at det foreligger mangelfull kunnskap om flere temaer, for eksempel fugl. Klagerne kritiserer også NVE for å vektlegge at Sør-Trøndelag fylkeskommune ikke lenger har innvendinger mot planene. Klagerne viser videre til konklusjonene i den tematiske konfliktvurderingen i regi av Direktoratet for naturforvaltning og Riksantikvaren, der det vektlegges at landskapet rundt Oksbåsheia er representativt for det karakteristiske landskapet langs kysten på Fosen og at det er gitt konsesjon til flere andre vindkraftverk i tilsvarende landskap på Fosen. Klagerne viser til at det i NVEs begrunnelse for vedtaket antas at konfliktnivået for landskap blir redusert dersom alle turbinene ble samlet på Sørmarkfjellet. Klagerne påpeker at tilleggsutredningene ikke støtter opp om denne vurderingen. Tilsvarende påpeker klagerne at NVEs vurdering av kulturminner heller ikke er på linje med utredningene. Videre viser klagerne til at planområdet er konfliktvurdert til kategori D. Det vises til at Fylkesmannen i Sør-Trøndelag synes utredningene er mangelfulle og at det anbefales at det ikke blir gitt konsesjon. Klagerne viser til at det i følge tilleggsutredningen er angitt verdifulle forekomster av sjeldne og truede fuglearter, men sier at NVE hevder at det ikke finnes hekkelokaliteter for truede eller sjeldne arter innenfor planområdet. Klagerne viser til at også Norsk Ornitologisk Forening beskriver fagutredningen om naturmiljø som mangelfull og henviser spesielt til forekomst av hubro. Klagerne viser også til at Sørmarkfjellet er leveområde for havørn og nevner en rekke fuglearter i eller rundt planområdet. Klagerne peker også på NVE ikke er enige i de tilleggsutredninger som er gjennomført av den endrede utbyggingsløsningen. Det vises til at området er et regionalt viktig friluftsområde og at flere turbiner er synlige fra det statlig sikrede friluftsområdet ved Drageid og fra Drageid leirskole, som er viktig i friluftslivssammenheng. Klagerne viser også til det naturbaserte reiselivet som finnes i Flatanger og mener så vel turister som innbyggere legger stor vekt på nærhet til uberørt natur. Adkomstveien til Sørmarkfjellet og nettilknytningen vil gå gjennom verdifulle kystgranskoglokaliteter med rødlistede lavarter og i nærområdet til naturreservat (Skjellådalen). Kystlynghei er en dominerende vegetasjonstype i planområdet. Påvirkning av slike naturtyper og vegetasjon vurderes likevel ikke av NVE som et hinder for eventuell utbygging av Sørmarkfjellet vindkraftverk.

Vern Fosenhalvøya påklager i brev av 11.07.10 alle konsesjonsvedtakene på Fosen og i Namdalen. Organisasjonen begrunner klagen i brev av 11.08.10. De mener det i konsesjonsbehandlingen av de aktuelle vindkraft- og kraftledningsprosjektene på Fosenhalvøya og i Namdalen ikke er tatt tilstrekkelig hensyn til "Retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftverk", utarbeidet av Miljøverndepartementet og Olje- og energidepartementet, og at virkningene ikke er i tråd med føringer gitt i retningslinjene. De etterlyser en nasjonal plan for vindkraft, som kan bidra til å kartlegge egnede steder for utbygging av vindkraftverk, og viser til at nyere kartlegging viser at det er gode vindressurser og mer stabil vind i innlandsområder. De vektlegger at det er stor lokal motstand mot videre utbygging av vindkraft på Fosenhalvøya, og at det er etablert flere motstandsgrupper i regionen. Klager hevder at NVE ikke har lagt vekt på den lokale motstanden i konsesjonsbehandlingen.

De mener videre det ikke er tilstrekkelig vektlagt at en forutsetning for etablering av de fire vindkraftverkene avhenger av etablering av nye kraftledninger som vil ha både miljømessige og økonomiske virkninger. De mener det er påklagelig at NVE forsvarer vedtak for 420 kV kraftledning Roan – Namsos med utbygging for vindkraft på Fosen, samtidig som NVE begrunner nødvendigheten

for utbygging av vindkraftprosjekter på Fosen, og det totale omfang av vindkraftprosjekter, som nødvendig for å forsvare utgiftene med 420kV kraftledning. Vern Fosenhalvøya mener at denne tilnærmingen ikke kan forsvares med forsvarlig forvaltning av samfunnets ressurser og interesser, og samsvarer heller ikke med uttalt ønsket politikk og føringer fra Regjering og Storting. Vern Fosenhalvøya mener at de konsesjonsgitte vindkraft- og kraftledningsprosjektene medfører så store inngrep på både natur og verdier på Fosenhalvøya at konsesjonene må stanses av myndighetene. De mener videre at behovet for mer kraft i Midt-Norge ikke er et godt nok argument for utbygging av vindkraftverk.

Vern Fosenhalvøya mener Miljøverndepartementets merknader til fylkesdelplanen for vindkraft i seg selv bør være nok til å avslå fylkesdelplanen og kreve nye utredninger før planen eventuelt kan godkjennes. De mener det er beklagelig at Fylkesdelplanen legges til grunn for konsesjonsvedtakene når den så tydelig er mangelfull og inneholder ukorrekte beregninger. Fylkesdelplanen er kritisert fra en rekke høringsparter uten at dette har fått betydning. NVE har ikke fulgt opp kravene vedrørende utredninger stilt av Miljøverndepartementet og konsesjonsvedtakene bør derfor trekkes tilbake. Vern Fosenhalvøya mener det er grunnlag for å revidere Fylkesdelplan for vindkraft i Sør-Trøndelag i sammenheng med fylkets pågående behandling av fylkesdelplan for klima og energi, som forventes ferdig behandlet i løpet av 2010. Ny kunnskap og muligheter innen energieffektivisering, småskala vindkraft og vindkraftsatsing til havs også gir et behov for en revidering av fylkesdelplanen.

Klager mener den foreslåtte utbyggingen strider mot en rekke punkter i Naturmangfoldsloven, herunder levesteder for arter, naturtyper, bærekraftighet, føre-var-prinsippet og samlet belastning. Det pekes også på at kostnader (inkludert ikke-prissatte verdier) og samiske interesser ikke er tilstrekkelig hensyntatt. De mener heller ikke at energilovens krav til samfunnsmessig rasjonalitet ved nett- og kraftutbyggingen er oppfylt, blant annet med tanke på at det finnes alternative energiløsninger. De hevder det heller ikke er noen kraftkrise. Den vedtatte utbygging av nett og vindkraft er etter deres vurdering i strid med kravet i energiloven.

De påpeker at den konsesjonsgitte kraftledningen og samtlige fire vindkraftverk grenser inntil eller er omgitt av viktige hekkeområder for truede, sårbare og fåtallige fuglearter. Disse fuglegruppene har lav toleranse overfor biotopforringelser, menneskelige forstyrrelser og økt voksendødelighet. Det vises til at samlokaliseringen av de fire vindkraftverkene vil få negative virkninger i områder med stor verdi for fugl. Konsekvensanalysene for naturmangfold er mangelfulle, og NVE har benyttet feil datagrunnlag for å underbygge sine konklusjoner.

De fire vindkraftverkene og kraftledningene vil til sammen føre til en reduksjon av inngrepsfrie naturområder, hvorav tre av vindkraftverkene vil redusere inngrepsfrie naturområder som går fra fjord til fjell. De viser til at bevaring av inngrepsfrie naturområder er fremhevet som et nasjonalt satsingsområde i flere Stortingsmeldinger. Vindkraftverkene og kraftlinjene vil true eksistensgrunnlaget for den samiske reindriftsnæringen på Fosen, og påpeker at de støtter argumentasjonen fra driftsgruppe nord og driftsgruppe sør i Fosen reinbeitedistrikt.

De fire vindkraftverkene og kraftledningene vil endre landskapets karakter på Nord-Fosen. Samtlige fire vindkraftverk grenser inntil naturverdier som det er en nasjonal målsetting å ivareta og skjerme mot negativ utvikling innen år 2010. Flere organisasjoner har bedt om en vurdering av etablering av større verneområder av nasjonalpark-lignende karakter på Nord-Fosen, før behandlingen av anlegg for vindkraft og nye kraftlinjer i områdene. Dette har blitt neglisjert av NVE.

Det påpekes at de konsesjonsgitte vindkraftverkene vil medføre at kystlandskapet på Fosen vil endre karakter. Det hevdes at flere vindkraftverk grenser opp mot områder som i dag er fredet med hjemmel i naturvernloven og at den konsesjonsgitte traseen til 420 kV kraftledningen tangerer foreslåtte

Elgsjøen naturreservat og krysser fem vernede vassdrag. Det hevdes videre at ett av vindkraftverkene berører et statlig sikret friluftsområde. 420 kV kraftledningen har ikke en egen nytte, men vil være en del av en større utbygging med vindkraftverk og forsyningslinjer inn til transformatorstasjonen. De mener dette samlet sett vil skape store vansker for reindriftsnæringen på Fosenhalvøya. De mener opplevelsverdien av friluftslivet og rekreasjonsmulighetene i områdene vil reduseres.

Etter klagers mening er ikke 420 kV kraftledningen Namsos – Roan – Storheia nødvendig for å sikre landets krafttilførsel. Ifølge klager skal derfor verneverdiene i nedbørsfeltene for Steinsdalselva og Hofstaddalselva, etter Stortingets forutsetninger, vurderes som viktigere enn behovet for den omsøkte kraftledning.

Vern Fosenhalvøya påpeker utilstrekkelige konsekvensutredninger for friluftsliv, helse og livskvalitet, reiseliv og turisme. Konsekvensene for områdene er for høye til at konsesjoner og utbygging er akseptabelt. Vern Fosenhalvøya krever bedre utredninger av konsekvensene for alle områder i alle prosjekter som av NVE fikk konsesjon 07.06.10. De ber om at det foretas sumutredninger for konsekvensene for alle områder. Vindkraftverkene kan få virkninger for aktivitet ved Ørland hovedflystasjon, og de mener konsekvensene ikke er tilstrekkelig utredet i konsesjonsbehandlingen.

Forum for natur og friluftsliv i Sør- og Nord-Trøndelag påklager i brev av 05.08.10 konsesjonene til vindkraftverkene Storheia, Kvenndalsfjellet, Roan og Sørmarkfjellet og tilhørende nettilknytning. De mener den samlede effekten av vindkraftverkene og kraftledningene vil føre til for stor belastning for området, og viser til at vindkraft i dag er for ustabil og lite lønnsom til at det kan forsvare en reduksjon av et så stort inngrepsfritt naturområde. De mener de konsesjonsgitte prosjektene vil medføre uakseptable virkninger for reindriftsnæringen og det tradisjonelle friluftslivet. De ber videre om at det gjøres utredninger på sumvirkninger for naturmangfold, reiseliv friluftsliv, og viser til at naturmangfoldloven §§ 8-10 ikke er tilstrekkelig ivarettatt.

De mener de konsesjonsgitte tiltakene strider mot flere nasjonale målsettinger om å bevare uberørt natur. De påpeker at Norge har som mål å stanse tapet av inngrepsfrie naturområder, og at inngrepsfrie naturområder fra fjord til fjell, som flere av prosjektene berører, anses som de viktigste områdene å bevare. Videre viser de til Den europeiske landskapskonvensjonen. De påpeker videre at Fosen med sitt særegne geologiske landskap er ansett som et viktig internasjonalt område og at området er et nasjonalt viktig kulturlandskapsområde. De viser videre til fylkesdelplanen for vindkraft i Sør-Trøndelag, der det blant annet vektlegges at det bør vises spesiell forsiktighet med etableringer av vindkraft og kraftledninger i strandsonen og områder inntil kystleia samt ved større sammenhengende høyfjellsområder.

De viser til nasjonale målsettinger om å stanse tapet av naturmangfold og Bern-konvensjonens forpliktelser. Prosjektene vil gi tap av habitat og økt fragmentering, som er blant de største truslene mot naturmangfold i Norge. I området det er gitt konsesjoner er det registrert hekking av rødlisteartene storlom, smålom og hubro og området ligger i en sentral trekkorridor for fugl. Soria Moria-erklæringen slo fast at reiseliv skal være et nasjonalt satsningsområde, og at det er innen naturbasert turisme Norge har et fortrinn som reiselivsdestinasjon i global sammenheng. De viser også til at fylkestinget i Sør-Trøndelag har som mål å etablere 700-1000 MW i fylket, og at fylkestinget anser at ytterligere utbygging vil gi for stort tap av areal. Det påpekes at de gitte vindkraftkonsesjonene utgjør denne målsettingen, og at det i tillegg er søkt om enda nesten 700 MW i fylket. Vindkraftkonsesjonene på Fosen tilsvarer 2,4 TWh, noe som omtrent er den nasjonale målsettingen om 3 TWh innen 2010. Innen 2016 er målsettingen 30 TWh mer fornybar energi eller energieffektivisering sammenlignet med 2001. De fremhever at vindkraft er en lite effektiv energiform, ustabil og arealkrevende, og det bør satses på energieffektivisering.

Områdene som det er gitt konsesjoner i er viktige friluftslivsområder. Nedbygging av områder knyttet til helse, aktivitet og friluftsliv er ikke i tråd med nasjonale føringer. En utbygging av vindindustri i så stort omfang som det er planlagt på Fosen vil i stor grad berøre det tradisjonelle friluftslivet, via visuelle virkninger, tap av rekreasjonsområder og andre effekter som støy og skyggekast. Sumvirkningen av gitte konsesjoner vil føre til at det tradisjonelle friluftslivet i uberørt natur blir en av de store taperne.

Forum for natur og friluftsliv påpeker at NVEs konsesjonsvedtak strider mot mange politiske målsettinger. Det påpekes samtidig at energieffektivisering, bruk av bioenergi eller oppgradering av vannkraftverk i mindre grad kommer i konflikt med disse.

Forum for natur og friluftsliv i Sør- og Nord-Trøndelag påpeker at det har vært stor lokal motstand mot prosjektene, og at flere kommuner har gått imot planene. De mener NVE i for stor grad har lagt vekt på om prosjektene er forankret lokalt. De mener videre det ikke er kraftunderskudd i Midt-Norge, og at dette kun skyldes eksport til utlandet. De mener videre etablering av vindkraftverk skaper få arbeidsplasser og reduserer muligheten for andre næringer som er avhengig av arealene.

De opplyser at følgende organisasjoner fra Sør-Trøndelag har sluttet seg til uttalelsen: 4H Sør-Trøndelag, FIVH-Trondheim, Grønn Hverdag midt Norge, Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag, Norges Jeger og Fiskerforbund i Sør-Trøndelag, Norsk Botanisk forening Trøndelagsavdelinga, Norsk Ornitologisk Forening avdeling Sør-Trøndelag, Syklistenes Landsforening, Sør-Trøndelags krets av Norges Speiderforbund, Trondhjems Turistforening, Trondheim Turmarsjforening og Trondhjems Kajakklubb.

Videre opplyser de at følgende organisasjoner fra Nord-Trøndelag har sluttet seg til uttalelsen: Norsk Ornitologisk Forening i Nord-Trøndelag, Nord-Trøndelag Krets av Norges Speiderforbund, Norges Jeger og Fiskeforbund i Nord-Trøndelag og Det Norske Hageselskap i Nord-Trøndelag.

Fosen Naturvernforening påklager i brev av 01.07.10 alle de konsesjonsgitte vindkraft- og kraftledningsprosjektene. Det opplyses om at foreningen er en videreutvikling av Naturvernforbundet i Rissa, og klager ber derfor om at merknadene fra Naturvernforbundet i Rissa legges til grunn for klagebehandlingen.

Foreningen viser til at en utbygging av de konsesjonsgitte vindkraftverkene, sammen med de som tidligere er konsesjonsgitt på Fosen, kan gi vel 2,4 TWh ny kraftproduksjon årlig. Foreningen peker på at dette nesten tilsvarer den nasjonale målsettingen om 3 TWh vindkraft innen 2010. De viser til at direkte beslaglagt areal er 83 kvadratkilometer og at tapet av inngrepsfrie naturområder, sammen med tidligere konsesjonsgitte vindkraftverk, totalt blir 170 kvadratkilometer. Klager mener de omtrent 400 vindturbiner vil vises langs hele kystleia fra indre deler av Trondheimsfjorden nordover til Folda og fra store turområder i indre fjellstrøk.

Klager hevder NVE har lagt for stor vekt på formålet i energiloven, og at andre samfunnshensyn er mangelfullt vektlagt. Etter klagers vurdering kommer tiltakene i konflikt med flere nasjonale og internasjonale lover og forskrifter, herunder landskapsvern, vern av truede dyre- og fuglearter, forurensningsloven, naturmangfoldloven, plan- og bygningsloven (landbruk, natur- og friluftsområder), verneplan for vassdrag, friluftsløven, fylkesfriluftsplannene, Fredrikstad-erklæringen og ILO-konvensjonen. Klageren fremhever naturmangfoldloven § 48, der det går frem at det ikke kan dispenseres fra et vernevedtak, dersom det strider mot vernevedtakets formål slik at det påvirker verneverdiene i stor grad. Spesielt nevnes det at Storheia vindkraftverk berører de vernede vassdragene Oldelva og Nordelva, og at en utbygging vil svekke verneverdiene i disse vassdragene.

Klager mener videre NVE i for stor grad har vektlagt fylkesdelplanen for vindkraft i Sør-Trøndelag, og viser til at Miljøverndepartementet i sine merknader til planen blant annet etterlyste utredninger av mindre konfliktfylte områder for vindkraft enn de foreslåtte områdene, blant annet som en følge av virkninger for reindrift. Det foreligger også planer om å etablere en nasjonalpark på Nord-Fosen (Dåapma) og Fosen Naturvernforening og Norges Naturvernforbund har forslått å etablere Storheia kystnasjonalpark. De mener at all vindkraftutbygging må avvenges, slik at ikke de verdifulle områdene er beslaglagt før kystnasjonalparken er etablert. Konsesjonene strider mot Retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraft. Klager hevder at en eventuell utbygging vil være i strid med vanlige forvaltningsmessige prinsipper på grunn av høyt konfliktnivå, og viser i denne forbindelse til motstanden som er vist gjennom underskriftsaksjoner, orienteringsmøter og høringer. Klager mener samfunnsnyttens vil være minimal målt opp mot de ulemper tiltakene medfører.

Videre mener klager at fylkeskommunene i Sør- og Nord-Trøndelag, de berørte kommunene gjennom Fosen Regionråd, Statkraft Agder Energi Vind DA, Statnett SF og fagutrederne har interesser i sakene og derfor er inhabile. De mener videre flere av utredningene er mangelfulle, og nevner spesielt fagutredningen for reindrift som er underkjent av reindriftsnæringen og utredningen om naturmangfold. Videre mener klager at det er lagt til grunn feilaktig informasjonen om kraftsituasjonen i den aktuelle regionen, og hevder at er lagt til grunn et større kraftunderskudd enn det som er realiteten. Foreningen mener derfor det er stor usikkerhet omkring behovet for kraft, ikke minst i forhold til den ventede oppgraderingen av en indre trasé til 420 kV og sett opp mot flere uavklarte problemstillinger i forbindelse med den konsesjonsgitte 420 kV kraftledningen fra Ørskog til Fardal. Det vises også til at det ifølge Statnett SF er ventet et kraftoverskudd på 50 TWh i Norden i 2020.

Klager viser videre til NVEs prioriteringsbrev av 20.03.09, der det brukes kriterier for prioritering av vindkraftprosjekter, herunder gode vindressurser, forsyningssikkerhet, positive miljøvirkninger, hensynet til fylkesdelplanen og lokal aksept. Klager mener prosjektene på Fosen og i Namdalen i liten grad oppfyller de ovennevnte kriteriene. Klager mener også det mangler en utredning av alternative energibærere, en kost-/ nyttevurdering for vindkraft og kraftledninger og mener at sumvirkninger ikke er tilstrekkelig utredet. Fosen Naturvernforening savner også uttalelser fra de som er ansvarlige for barn og unge i kommunestyrene og fra helsefaglige myndigheter.

Klager mener vindkraft er en av de minst effektive, kostnadseffektive og stabile energiformene, og påpeker at de også har miljøvirkninger i form av klimagassutslipp. Etter foreningens mening bør det i større grad satses på energieffektivisering og alternative energiformer. Klager hevder en etablering av vindkraftverk vil skape få arbeidsplasser, og kan bidra til å svekke andre næringer som er avhengig av arealene, som naturbasert reiseliv og reindriftsnæringen. Klager hevder videre at vindkraften er arealkrevende, og forårsaker støy, visuell forurensning, stråling og klimagassutslipp. Klager mener omfanget av de planlagte vindkraftverkene med tilhørende infrastruktur er et av de største naturinngrepene i Sør-Trøndelag, som en følge av sumvirkninger for fugl, visuelle virkninger, inngrepsfrie naturområder, reindrift og friluftsliv. Fosen Naturvernforening ber om at vindkraftutbyggingen avvenges.

Vedlagt klagen følger flere foto, kopier av avisartikler, kopi av brev vedrørende forslag om Storheia som kystnasjonalpark, statistikk vedrørende import/eksport og utdrag fra verneforkriften for Oldelva.

4.3 Reindrift

Reindriftsforvaltningen Nord-Trøndelag skriver i uttalelse av 01.07.10 at de påklager NVEs vedtak om Storheia og Roan vindkraftverk og 420 kV kraftledningen Roan – Storheia. De påpeker at de konsesjonsgitte prosjektene vil påvirke reindriften både i nord- og sør-gruppen slik at det kan føre til

vesentlige endringer av den tradisjonelle nomadiske reindriften på Fosen, gjennom en reduksjon av reintall og reineiere eller gjennom utradisjonell beitebruk. Planområdet for Roan vindkraftverk, og spesielt områdene ved Haraheia, er sentrale vinterbeiteområder. Reindriftsforvaltningen reagerer på at NVE har valgt å gi konsesjon til et av de mest konfliktfylte prosjektene i området, før det er foretatt en helhetlig vurdering av andre prosjekter innen driftsgruppens vinterbeiteområder. Det påpekes videre at en reduksjon av planområdet, slik at Voliheia og Tverrfjellet tas ut av prosjektet, i liten grad har virkninger for reindriften. Områdestyret slutter seg ikke til vurderingen av at reineiernes holdninger til prosjektene vil styre bruken av det aktuelle området, og viser til at reinen selv i stor grad styrer beitebruken.

Områdestyret påpeker at Storheia vindkraftverk vil beslaglegge så store deler av vinterbeiteområdet til sør-gruppen i Fosen reinbeitedistrikt at det alene kan føre til at reintallet i siidaen må reduseres over tid. De avbøtende tiltakene som foreslås endrer ikke på dette forholdet. Det vises til at NVE også her har lagt til grunn at planområdet vil kunne brukes til reinbeite etter en utbygging og at reineiernes holdning til inngrepet i stor grad vil styre denne bruken. Reindriftsforvaltningen sier at dette er et vinterområde som reinen kan trekke naturlig til og at det er en uakseptabel forventning at reineierne skal kunne gjete reinen innenfor planområdet over lengre tid. Reduksjonen av planområdet sør for Laugadalen vil redusere virkningene for reindriften noe, men da primært opp mot å sikre flyttleiene inn til de resterende arealene rundt Storheia. Områdestyret mener også at det må legges vekt på at det planlegges en 420 kV kraftledning gjennom området. Denne vil sammen med vindkraftanlegget klart kunne påvirke bruken også av det resterende vinterbeitet sør og vest for planområdet. NVE har ikke vurdert de samlede virkningene av dette, men henviser til den videre behandlingen av konsesjonssøknaden for kraftledningen for vurderinger av dette. Områdestyret mener dette forholdet må vurderes under klagebehandlingen.

Områdestyret påklager konsesjonsvedtaket om 420 kV kraftledning Namsos – Storheia, men presiserer at klagen gjelder for delstrekningen Roan – Storheia. Klagen begrunnes primært med at det ikke er forenlig med reindriftsinteressene å tillate bygging av vindkraftverk på Storheia, jf klagen på dette konsesjonsvedtaket. Uten vindkraftutbygging på Storheia vil det ikke være behov for en 420 kV ledning sørover fra Roan transformatorstasjon. Områdestyret begrunner også klagen med den kopling som NVE har gjort mellom utbygging av strekningen Roan – Storheia og videreføring av en sentrallinje sør for Storheia. NVE vurderer ikke strekningen Roan – Storheia som samfunnsøkonomisk akseptabel, før kraftledningen videreføres, jf vurderinger i konsesjonssøknad for 420 kV kraftledning Storheia – Trollheim som nå er på høring.

Videre forutsettes det i denne konsesjonssøknaden at det bygges ut mer vindkraft på Fosen (ut over det som nå er konsesjongitt) for at sentrallinjen skal bli økonomisk forsvarlig. Områdestyret kan ikke se at det er foretatt konsekvensutredninger der de samlede effektene av disse forholdene er vurdert, og krever at dette blir gjort i forbindelse med klagebehandlingen.

Driftsgruppe sør i Fosen reinbeitedistrikt ved advokat Geir Haugen påklager i brev av 28.06.10 at NVEs vedtak om Storheia vindkraftverk med tilhørende nettilknytning og 420 kV kraftledningen Namsos – Storheia. De mener vedtakene er ugyldige i medhold av forvaltningsloven § 41 grunnet saksbehandlingsfeil. Det påpekes videre det er brudd på forvaltningsloven §§ 17 og 24, grunnet vesentlige feil i NVEs fremstilling av fakta som ligger til grunn for vedtakene. Det påpekes at NVE ikke har grunnlag til å ta stilling til hvorvidt tiltakene vil overskride de tersklene som er satt til vern for samisk kultur i Norge, da det ikke er foretatt en vurdering av sumvirkningene av alle tidligere inngrep. Det anmodes om at Olje- og energidepartementet gir to reindriftssakkyndige i oppdrag å vurdere sumvirkningene av alle inngrep etter 1900 i området til driftsgruppe sør, og at to folkerettssakkyndige vurderer om folkerettens terskel er overskredet.

Driftsgruppe sør viser til sin høringsuttalelse av 19.10.09, der det går frem at det må foretas en kvantifisering av de samlede inngrep i området driftsgruppe sør disponerer for å kunne vurdere om folkerettens urfolksvern blir krenket. Det vises til Samerettsutvalgets folkerettsutredning i NOU 1997:5 "Urfolks landrettigheter etter folkerett og utenlandsk rett". De mener NVE har misforstått dette, og viser til at NVE kun har vurdert vindkraft- og kraftledningsprosjektene i regionen i sammenheng. De viser videre til NVEs vedtak om avslag på søknader om Rapheia og Blåheia vindkraftverk datert 24.06.10, og mener NVE ikke tilstrekkelig har begrunnet at *"andre arealinngrep i reinbeitedistriktet kan medføre at de berørte vinterbeitene ikke blir benyttet og at de dermed kan bli en minimumsfaktor"*.

De påpeker at det også er foretatt feil rettsanvendelsen, og viser til at det ikke finnes faglig grunnlag for å legge til grunn at reindriftsutøvernes holdning har betydning for arealbruken i området. De mener videre at betydningen av NVEs reduksjon av planområdet er overdrevet, og at miljø- og transportplanen vil få mindre betydning enn det som går frem av NVEs vedtak. De vektlegger videre at NVE ikke har tatt i betraktning at en omfattende utbygging i nord vil få store følger for driftsgruppe sør.

De viser videre til at de i sin uttalelse av 13.06.08 gjorde oppmerksom på ILO-konvensjonens påbud i artikkel 16, nr. 4 om at det primært skal skaffes erstatningsland, og påpeker at NVE ikke har vurdert dette.

Driftsgruppe nord i Fosen reinbeitedistrikt ved advokat Thomas Hjermann i DALAN advokatfirma DA påklager i brev av 06.10.10 NVEs vedtak om Roan vindkraftverk med tilhørende 132 kV kraftledning. De tre siida-andelene i driftsgruppe nord, som utøver reindriftnæring i fellesskap, er gjennom lang tid blitt utsatt for inngrep som har ført til redusert ressursgrunnlag og tap som følge av stor rovdyrbestand. De viser til at de berøres av flere konsesjonsgitte vindkraftverk, men at de kun har påklaget Roan vindkraftverk av hensyn til behov for ny kraftproduksjon. Det opplyses at driftsgruppe nord driver reindrift i hele området der Roan vindkraftverk er planlagt, som er et sentralt vinterbeite med gode beiteforekomster, lett tilgjengelig og har gode driftsforhold. Haraheia er helt avgjørende for å opprettholde drift på et akseptabelt nivå, men også Roan-området er av stor betydning for virksomheten. Området er spesielt avgjørende når det gjelder tilgang på vinterbeite, men deler av området benyttes også til vår-, sommer- og høstbeiting. Et vindkraftverk vil vanskeliggjøre både beiting, samling og utdriving fra vinterområdet til vårbeiter. Det vises til at det går frem av fagrapportene at dyrene i større grad må drives, noe som kan føre til økt arbeidsbyrde, økonomiske virkninger, virkninger for nærliggende landbruksområder og også ha helsemessig betydning for dyrene.

Det påpekes at NVE i sitt vedtak ikke har lagt tilstrekkelig vekt på virkningene for reindriften som følge av Roan vindkraftverk, blant annet at det ikke er tatt tilstrekkelig hensyn til virkningene for trekkleiene i området og virkninger for nærliggende landbruksområder. Det vises til at det i ulike forskningsmiljøer er ulike oppfatninger hvilken betydning vindkraftverk med tilhørende infrastruktur har for utøvelsen av reindriftnæringen. Reindriften vektlegger at forskning og uttalelser tilknyttet Norsk institutt for naturforskning samsvarer best med reindriftsutøvernes erfaringer i forbindelse med reindrift i tilknytning til menneskeskapte inngrep i beiteområdene. Videre påpeker de at usikkerheten vedrørende betydningen for reindriftnæringen ved slike inngrep må tillegges stor vekt, og at føre-var-prinsippet må være gjeldende.

Driftsgruppe nord kan ikke slutte seg til NVEs vurdering av at vinterbeiteområder ikke er den mest kritiske faktor i driftsgruppe nord sin reindrift. I flere sesonger er vinterbeiteområdene der vindkraftverket er planlagt avgjørende for reinens beite og kondisjon om våren. De er også uenig i NVEs tolkning av Reindriftsforvaltningens syn slik det går frem av konsesjonsvedtaket. Det påpekes

at Reindriftsforvaltningens standpunkt er at hele vindkraftverket bør flyttes bort fra området som benyttes til vinterbeite og til et område nærmere kysten.

De tar videre avstand fra at reindriftsutøvernes holdninger inngår i beslutningsunderlaget for hvilken betydning inngrepet får for reindriftsutøvelsen i området, og viser til at de i lang tid i stor grad har tilpasset seg en rekke inngrep i beiteområdene og fortsatt vil utnytte restområdet på best mulig måte ut fra værforhold, nedbørsforhold og driftsforhold. Aktiviteten i området vil øke i forbindelse med anleggsarbeid, vedlikehold og drift, og det fremheves at påstanden om at reindriftsutøvernes holdninger er avgjørende for muligheten for reindriftens utøvelse etter inngrepet fremstår som meningsløse. De vektlegger at endringene som er gjort for å komme reindriften i møte er uten betydning for virkningen av inngrepet.

Driftsgruppe nord mener at det ikke bør gis konsesjon til Roan vindkraftverk, og at det må avholdes en befarung i området før endelig vedtak fattes. Dersom vindkraftverket bygges vil den beskyttelsen reindriften har i konstitusjonelle rettskilder og internasjonale forpliktelser være krenket. Viktigheten av dette området for reindriftsutøvelsen medfører at en stadfesting av konsesjonen vil være i strid med statens forpliktelser for å opprettholde reindriftsnæringen i hele Reindrifts-Norge.

Sametinget påklager i brev av 06.07.10 alle vedtakene vedrørende kraftledninger og vindkraftverk på Fosen og i Namdalen. Etter Sametingets vurdering vil konsesjonene som er gitt til Roan og Storheia vindkraftverk og 420 kV kraftledningen Namsos – Roan – Storheia berøre sentrale vinterbeiter og svekke næringsgrunnlaget for reindriftsnæringen på Fosen, noe som kan føre til redusert reintall på Fosen. Sametinget ber om konsultasjoner med Olje- og energidepartementet innen prosessene med klagebehandling avsluttes. Sametinget opplyser at de i konsultasjonsmøter med NVE vedrørende prosjektene på Fosen og Namdalen ba om at vindkraftprosjektene skulle behandles innenfor rammene av det rettslige vernet til den samiske reindriften og at det må legges til grunn en helhetlig tenkning angående samiske rettigheter når det skal tas stilling til konsesjonssøknader for vindkraftutbygging. Sametinget mener tiltak som truer bærekraftig reindrift i det sørsamiske område er i strid med Grunnloven § 110a, som gir vern for samisk kultur, samfunnsliv og språk. Det vises til at Norge i dag har innkorporert artikkel 27 i FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter i norsk lov gjennom menneskerettsloven § 2, og gitt bestemmelsen forrang ved motstrid, og at Norge også har ratifisert ILO-konvensjon nr 169 om urfolk og stammefolk. Begge disse konvensjonene gir vern for den samiske befolkning for sin kultur. I reindriftslovens § 4 uttrykkes et klart vern for å utøve reindrift innenfor det samiske reinbeiteområdet, herunder Fosen. Dette vernet hviler på bestemmelsene om alders tids bruk. Reindrifta på Fosen er en viktig del av en allerede sterkt truet sørsamisk kultur.

4.4 Grunneiere, rettighetshavere og andre lokale interesser

4.4.1 Overhalla kommune

Sverre Homstad (grunneier Fornes, g/bnr 28/26 i Overhalla) klager i brev av 31.07.10 på NVEs vedtak om 420 kV Namsos – Storheia. Han krever at det utredes en ny trasé lenger øst ved kryssing av Namsen som medfører at kraftledningen kommer lenger unna bebyggelsen på Fornes. Faren for elektromagnetiske stråling må veie tyngre enn de estetiske konsekvensene. Homstad påpeker at det er betydelig usikkerhet rundt helsevirkningene av elektromagnetisk stråling, og er ikke enig i NVEs konklusjon om at magnetfelt på 0,8 mikrotelsa er akseptabelt for bebyggelsen i området. Selv om boligen ligger 90 meter fra kraftledningen, ligger store deler av utearealet nærmere. Frykten for helseskader vil forringe bruken. Dersom kraftledningen bygges slik det er vedtatt vil dette medføre redusert verdi på gården og føre til at neste generasjon ikke vil ta over.

4.4.2 Namdalseid kommune

Frode Berre (grunneier g/bnr 149/42 i Namdalseid) klager i brev av 20.07.10 på NVEs vedtak om konsesjon til 420 kV Namsos – Storheia. Klagen gjelder kryssingen av Namdalseid og den konsesjonsgitte trasé 3.1.3 over hoveddalføret. Berre mener at den konsesjonsgitte traseen vil ligge eksponert i landskapet spesielt ved Svartåsen/Nesjaheia og ved kryssingen av Djupskaret. Han påpeker også at traseen vil tangere elva Ferga og meandersjøen Malenaholet. Berre mener at opprinnelig alternativ 3.0 vil gi den minst eksponerte traseen ved kryssingen av Namdalseid, eventuelt med en mindre justering 100 meter mot sør ved kryssing av riksvei 17. Han påpeker også at eiendomsgrensen NVE henviser til i sitt referat av innspill fra Dagfinn Kaldahl m.fl. er feil, og at denne er mellom Martin Anzjøn og han selv.

4.4.3 Flatanger kommune

Randi Aagedal Bøle klager i e-post av 11.06.10 på NVEs vedtak om konsesjon til Sørmarkfjellet vindkraftverk og vil ikke at vindkraftverket skal bygges med dertil hørende inngrep nær hennes eiendom. Hun opplyser at det planlagte anlegget vil ligge i en avstand på kun 1,5 kilometer fra hennes eiendom, og at hun vil bli berørt av blant annet støy, skyggekast og refleksblink. Aagedal Bøle mener at regulert hyttefelt og eventuelle nye hyttetomter vil bli verdiløse ved utbygging. NVEs vedtak vil medføre rasering av naturen og ødelegge mulighetene for at unge mennesker kan etablere seg i området. Det påpekes spesielle kvaliteter i flora og fauna i området (flaggermus, havørn, fiskeørn og kongeørn). Aagedal Bøle viser til at gården Bøle ved Bølefjorden har en lang historie og er omtalt i Snorres kongesaga og bygdeboka. Det er funnet flere vikinggraver og fangsgraver på og nær gården.

Forum for Flatanger påklager i brev av 14.07.10 NVEs vedtak om å gi konsesjon til bygging av vindkraftanlegg i Sørmarkfjellet med tilhørende nettilknytning.

De påpeker at begge de berørte kommunene, Flatanger og Osen, er imot det planlagte vindkraftanlegget. De viser til at Direktoratet for naturforvaltning, Riksantikvaren og Fylkesmannen i Sør- og Nord-Trøndelag har frarådet konsesjon til prosjektet. De vektlegger at området har stor kulturhistorisk betydning regionalt og nasjonalt, og at funnene som er gjort bidrar til å gjøre området interessant i reiselivssammenheng. Det påpekes at Riksantikvaren har vurdert området til konfliktkategori E, og at de har gitt tillatelse til "utilbørlig skjemming" av flere kulturminner på Sørmarkfjellet. Forum for Flatanger mener en utbygging ikke er forenlig med kulturminneinteressene i området.

Planområdet er lokalisert i et inngrepsfritt naturområde, og ligger i nærheten av et inngrepsfritt naturområde som strekker seg fra fjord til fjell. Nettilknytningen vil gå gjennom dette området. Forum for Flatanger mener Sørmarkfjellet vindkraftverk er i strid med "Retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftanlegg" utarbeidet av Miljøverndepartementet og Olje- og energidepartementet. Dette gjelder virkningene for inngrepsfrie naturområder og naturmangfold. Det vises til at det er kjente forekomster av flere sjeldne og truede fuglearter i området, herunder hubro, storlom, vandrefalk, teist, nordlig sildemåke og kongeørn, og at flere av disse artene hekker i området. Forum for Flatanger mener NVE i vedtakene ikke tar hensyn til at leveområdene for rødlistearter skal sikres. De påpeker videre kysttlynghei, som er sterkt truet, ikke i tilstrekkelig grad er hensyntatt. Videre påpeker de at kraftledningen vil føres ikke langt fra Skjellådalen naturreservatet og gjennom boreal regnskog ved Haugtjønnen i Roan, og at atkomstveien vil gå gjennom boreal regnskog i Hestdalen. Disse områdene inneholder rødlistede arter, blant annet flere lavarter.

Forum for Flatanger påpeker verdien av å bevare kystlandskapet fra Buholmråsa fyr og nordover uten inngrep, og viser til at dette støttes i høringsuttalelsen fra Direktoratet for naturforvaltning. De viser til

Flatanger og Osen kommuners ønske om å satse på naturbasert reiseliv, og at flere næringsaktører, som Drageid leirskole og Ole Martin Dahle/Norway Nature, har basert seg på den urørte naturen. Dette er ikke forenlig med å tillate naturinngrep i det omfang som er nødvendig for å etablere vindkraftanlegg.

Randi Skorstad og Odd Uran påklager i e-post av 25.06.10 NVEs konsesjonsvedtak for Sørmarkfjellet vindkraftverk. De viser til at de har sendt protester til tiltakshaver i 2006 og 2009, og at de er imot prosjektet. De påpeker at de bor på stedet Uran, som ligger høyt i terrenget, som kommer til å bli mest berørt av vindkraftverket. De viser til at dette også er fremhevet i notatet Bakgrunn for vedtak. De følger seg overkjørt, og sier at de vurderer å kreve erstatning for eiendommen.

4.4.4 Roan kommune

Ole og Solfrid Krogfjord, Ole Håvard Krogfjord og Elisabeth Steen med familie (beboere, grunneiere og småfeprodusenter i Kråkfjorden ved Roan vindkraftverk) klager i brev av 18.7.10 på NVEs konsesjonsvedtak for vindkraft- og kraftledningsprosjekter på Fosen. Klagerne mener tiltakene vil få altfor store negative konsekvenser for dem og hevder at livskvalitet, eiendom, beitemark, naturopplevelser i utmarka og tilhørighet til Roan og Fosen vil bli ødelagt av sprengte fjellknauser, oppbygde vegskjæringer og vindturbiner.

Klagerne påpeker at NVE i begrunnelsen for konsesjonsvedtaket i flere sammenhenger har vurdert at bebyggelsen og områdene innerst i Kråkfjorden vil oppleve svært negative virkninger. Klagerne mener de blir omkranset av turbiner og fremmer følgende argumenter i denne forbindelse:

- Den mest støybelastede bebyggelse ligger innerst i Kråkfjorden.
- Klagerne stiller spørsmål vedrørende de sikkerhetsmessige aspektene ved at vindturbinene blir stående et par hundre meter over bebyggelsen og i relativt kort avstand. Klagerne føler seg utrygge ved å bo så nærme enkelte vindturbiner.
- Klagerne mener de vil oppleve mye skyggekast fra omkringliggende vindturbiner.
- Klagerne mener hytte ved Lille Korsvatn vil bli liggende nært vindturbiner.
- Bruken av vindkraftverkets planområde til beite vil påvirkes negativt ved at beitedyr vil trekke ned fra fjellet til innmark og bebyggelse. Klagerne mener dette ikke oppveier de positive virkningene med økt tilgjengelighet for gjeting og transport.
- Nærliggende turområder blir bygd ut og klagerne opplever av landskap og friluftsliv blir ødelagt, ikke bare på grunn av visuelle virkninger, men også grunnet utbygging av veier. Klagerne hevder at områdets topografi vil medføre store inngrep i naturen ved bygging av vei, i form av høye vegskjæringer og sprengt berg.

Klagerne mener belastningen for de boende i Kråkfjorden blir for stor, og godtar ikke at det blir utsatt for så mange negative virkninger av vindkraftverket. Klagerne hevder NVE har satt til side utredningene som viser negative virkninger av utbyggingen til fordel for nasjonale politiske mål om økt produksjon av fornybar energi. Klagerne mener derfor at NVE har vist seg å ikke være politisk uavhengig i konsesjonsvedtaket. Dette på tross av at fagrapporter og utredninger viser at de ikke burde vedta utbygging. Klagerne hevder de gjennom de siste 5 år har fremmet flere innsigelser mot utbyggingen, men at de har blitt neglisjert hver gang.

Klagerne sier nå at det gjenstår å se om Olje- og energidepartementet er i stand til å ta hensyn til alle de negative konsekvensene ved utbygginga framfor politisk press for utbygging. Klagerne mener at dersom dette ikke skjer må det stilles spørsmål om hvilken rettssikkerhet de som innbyggere har.

Etter klagerne mening der det betenkelig at NVE og Olje- og energidepartementet begge er underlagt/oppnevnt politisk. Klagerne mener dette svekker sjansene for en objektiv avgjørelse i saken. Klagerne godtar ikke å være brikker i et slikt politisk spill og mener innbyggerne på Fosen blir ofre for storsamfunnets og politikernes ønske om å vise resten av verden at Norge satser på fornybar energi. Klagerne viser til at de bor i et område med liten befolkningstetthet, der antallet berørte parter er betraktelig færre enn om en utbyggingen skjedde i områder nært byer. Klagerne er uenig i at dette brukes som argument og mener det blir feil å bygge ut slike urørte områder. Klagerne sier at naturen på Fosen er unik med sine uberørte fjellområder fra fjell til sjø. Ettersom politikerne har et mål om å bevare uberørt natur i Norge, mener klagerne at utbygging av vindkraft på Fosen vil være i strid med denne målsettingen.

Klagerne forventer at Olje- og energidepartementet går igjennom de utredninger, rapporter og uttalelser som foreligger og på dette grunnlag avslår konsesjonsvedtaket. Klagerne ber om at Departementet tar hensyn til de som blir skadelidende i denne saken, og at politisk press ikke er hovedargumentet for å opprettholde vedtaket.

Einar Alstad klager på NVEs vedtak om å gi konsesjon til Roan vindkraftverk i brev av 14.7.10. Alstad begrunner klagen med at den unike og flotte naturen vil bli ødelagt for alltid. Alstad hevder også at vindturbinene ligger for nærme bebyggelsen. Dersom Roan vindkraftverk blir en realitet vil Alstad vurdere å flytte.

Inger Lise Eian og Bjørn Nordaune klager i e-post av 29.06.10 på NVEs vedtak om konsesjon til Roan vindkraftverk. De mener at NVE ikke har tatt tilstrekkelig hensyn til de negative virkningene av utbygging i sitt vedtak og heller ikke vektlagt at Roan kommune allerede er belastet med utbygging av Bessakerfjellet vindkraftverk. Eian og Nordaune påpeker at området vil bli ubrukelig til friluftslivsaktiviteter som bærplukking, jakt og turgåing. Plassering av vindkraftverket i et kupert område vil medføre at massive veiskjæringer og fyllinger i tillegg til at turbinene synes godt.

Klagerne mener NVE ikke har lagt vekt på den lokale motstanden i Roan, og viser til at kravet om folkeavstemming ikke ble møtt av politikerne i kommunen. De mener en vindkraftutbygging vil føre til økt energiforbruk og økte inntekter for kraftselskapene, og at det heller bør satses på eksempelvis endret forbruksmønster, energieffektivisering og effektivisering av eksisterende vannkraftturbiner.

4.4.5 Åfjord kommune

Mørreaunet Utmarkslag (bestående av grunneierne Kristin Grøtting Karlsen, Håvard Mørreaunet, Sonja Volden og Victor Blomlie, g/bnr 45/1,2,3,4,5 i Åfjord) klager i brev av 27.06.10 på NVEs vedtak om konsesjon til Storheia vindkraftverk og 420 kV Namsos – Storheia. De mener at disse tiltakene sammen med andre konsesjonsgitte og planlagte vindkraftverk, vil ødelegge hele Møre- og Trøndelagskysten. Utmarkslaget mener NVE ikke har vurdert den samlede betydningen av alle disse planene.

Som direkte berørte grunneiere vil vindkraftverket bety støy og lysblink og kraftledningen vil båndlegge store skogbruksarealer og redusere utleiemulighetene av jaktterreng, samt redusere fuglebestanden. Utmarkslaget mener at naturinteressene ikke er hensyntatt og viser bl.a. til at kraftledningen er planlagt gjennom buffersonen for fredet boreal regnskog.

Utmarkslaget føler seg rettsløs og viser til at deres innspill i prosessen ikke er vurdert eller hensyntatt verken av NVE eller av Åfjord kommune (de har ikke fått noen tilbakemeldinger på innspillene). Det påpekes at rasering av naturen i dette omfanget ikke kan vedtas uten en folkeavstemning. Det vises også til at NVE har vedtatt utbygging av vindkraft i kommuner som har gått imot utbygging og at dette er et overtramp mot demokratiske spilleregler. Utmarkslaget mener at kontakten mellom de som grunneiere og Statkraft som utbygger har vært fraværende eller lite egnet.

Strøm bør produseres nær forbruket og ikke ødelegge kystlinjen i Midt-Norge. Utmarkslaget hevder at utbyggingen vil medføre høyere strømregninger i tillegg til rasert natur og at Norge bør satse på vannkraftutbygging fremfor vindkraft.

Liv og Victor Blomlie (grunneiere g/bnr 45/3 og 5 i Åfjord) klager i brev av 27.07.10 på NVEs vedtak om konsesjon til 420 kV Namsos – Storheia. Deler av klagen er sammenfallende med klagen fra Mørreaunet Utmarkslag som også representerer disse grunneierne. Kun nye momenter sammenfattes. Det vises til at eiendommen vil få redusert nytte- og salgsverdi da kraftledningen vil føre til at eiendommen bli omringet av inngrep. Eiendommen grenser også inntil de regulerte Storvatnet og elva Skjerva hvor reguleringen har medført en rekke naturødeleggelser og redusert trivsel og bruk. Ytterligere båndlegging av areal vil forsterke dette. Det vises også til strålingsfare opp til 300 meter fra ledningen som vil redusere trivselen ved bærplukking og fiske. Mye skogsareal vil forsvinne og det er bl.a. er påkostet rydding for 20.000 kroner i 2010 i et plantefelt som blir berørt av traseen. Kraftledningen krysser over eller nær en boplass fra tidlig 1800-tallet i Støa ved Skjerva.

Odd Einar Støkkan og Øystein Braseth klager i brev 01.08.10 på NVEs vedtak om Storheia vindkraftverk. De mener at NVEs vedtak ikke er tillitsvekkende og mener at NVE ikke har hensyntatt eller feiltolket flere sentrale tema. De forutsetter at behandlingen er mer profesjonell i klagebehandlingen i departementet.

Støkkan og Braseth mener NVE konstruerer behov for nettutbygging over Fosen selv om kraftledningen ikke vil bli bygget uten økonomiske garantier fra vindkraftaktørene. NVE beskyldes for å løpe ærender for vindkraftaktørene. Klagerne mener at de fremlagte økonomiske beregningene inneholder for stor usikkerhet til at NVE kan fatte konsesjonsvedtak. Det gjøres en beregning som viser fra vindkraftutbyggingen vil koste den norske stat i subsidier både totalt og per estimert årsverk. For Storheia beregnes de årlige subsidiene til 140 millioner kroner.

Støkkan og Braseth mener at konsekvensene for Oldelva som er et vernet vassdrag, ikke er tilstrekkelig vurdert og ivaretatt. Klagerne mener at NVE ikke har vært objektiv når det konkluderes med at det vernede vassdraget ikke er til hinder for at vindkraftverk ikke kan bygges ut. Klagerne mener slike vurderinger bør gjøres av Direktoratet for naturforvaltning og Miljøverndepartementet. Videre peker klagerne spesielt på forekomst av elvemusling.

Det hevdes til at det ikke er lokal aksept for konsesjonsgitte vedtak på tross av et knapt flertall i kommunestyret. De fagpolitiske organene, landbruksnemndene, i begge berørte kommuner gikk imot utbygging av Storheia. Det vises også til at NVE ikke har hensyntatt de vilkårene kommunen hadde som betingelse i sitt vedtak.

Utbyggingen av Storheia vindkraftverk vil true eksistens av samisk reindrift i området og den samiske folkegruppen fortjenes å bli tatt på alvor.

Asbjørn Rømme og Liss Øvre Rømme påklager i brev av 05.07.10 NVEs vedtak om Storheia vindkraftverk. De opplyser at de er eiere av en hytte ved Granskarlona med naust ved Brulivatnet, som ligger cirka 1000 meter fra nærmeste vindturbin. De påpeker at de vil belastes med et støynivå på over

50 db, skyggekast og refleksblink, og at en utbygging vil føre til verdiforringelse av tomten. De vektlegger videre at området bør bevares inngrepsfritt.

Ottar Ludvig By (grunneier Seterlia, g/bnr 18/13 i Åfjord) klager i brev av 20.07.10 på NVEs vedtak om 420 kV Namsos – Storheia. By viser til at den konsesjonsgitte traseen vil krysse Tuvasselve i et område ved Storberget, som er regelmessig brukt til friluftsliv vår, sommer og høst av familie og venner (rundt 70 personer). Dette på tross av at NVE skriver at kryssingen skjer i et område uten spesiell verdi for friluftslivet. By mener at alternativ 1.1 vil være et bedre alternativ som reduserer synligheten av mastene på Seterheia og vil krysse lenger unna Storberget. Det er vedlagt bilder fra Storberget.

Tore Holm (grunneier g/bnr 47/5 i Åfjord) klager i brev av 22.07.10 på NVEs vedtak om 132 kV Hubakken – Storheia. Holm viser til en godkjent reguleringsplan for fritidsbebyggelse (godkjent 2009) og mener at det er uakseptabelt at ledningen skal gå tvers igjennom dette området. Han krever at traseen vinkles østover slik at traseen ikke kommer i konflikt med den planlagte bebyggelsen. Traséforslaget er inntegnet på vedlagt bilde.

I brev av 31.08.10 (sendt via OED) utdyper advokat Steenstrup Stordrange klagen fra Tore Holm. Ved konsesjonsgitt trasé vil 4-6 hyttetomter berøres av klausuleringsbeltet og det antas at tapt salgsverdi vil være 800000-1 200 000 kroner i tillegg til lavere verdi for naboeiendommer. Det anmodes om at traseen flyttes i tråd med nytt forslag fra Tore Holm.

John og Kåre Stigen (grunneiere g/bnr 59/2 i Åfjord) på NVEs vedtak om ekspropriasjonstillatelse til 132 kV Hubakken – Storheia. Det vises til tidligere innsendte uttalelse 14.06.08 (vedlagt). Her skrives det at grunneierne ikke vil godta kabelalternativ b eller c da dette kommer i konflikt med areal som er regulert for boligformål. Det kreves at ny kabel legges i traseen til eksisterende 66 kV kraftledning.

Joenget Boforening (g/bnr 59/282), Jo-toppen Boforening (g/bnr 59/306) og grunneiere (g/bnr 59/3) klager i brev av 02.09.10 på NVEs vedtak om konsesjon til 132 kV Hubakken – Storheia. Klagen gjelder den del av kraftledningen som skal bygges som jordkabel gjennom boligområdet sør for Hubakken transformatorstasjon. Beboerne mener at det ikke kan gis konsesjon til traséalternativ a for jordkabelen, da den ligger nærmest bebyggelsen og vil medføre sprenging av et berg mellom to boliger. Dette berget brukes som lekeareal. Beboerne stiller seg uforstående til NVEs valg da både ASK Rådgiving og TrønderEnergi AS har valgt alternativ b og c som de beste. Beboerne føler usikkerhet rundt faren for eventuelle helsefarer og viser til at feltene er høye rett over en jordkabel. Kabeltraseen vil berøre opparbeide oppholdsområder (hager og fellesareal med grillplass) og kan komme i konflikt med høyspent, lavspent og telekabel ved trafokiosken ved fellesarealet. Beboerne ønsker ikke ekspropriasjon.

5 Tiltakshavernes kommentarer

5.1 Statnett SF

Statnett SF har i brev 22.10.10 kommentert klagen mottatt til NVEs vedtak om 420 kV Namsos – Storheia.

Statnett sin merknad til klage fra Ottar Ludvik By:

"I forbindelse med høringsuttalelse til konsesjonssøknaden Roan – Storheia foreslo en annen grunneier (Jens Berdal) en alternativ trasé til de omsøkte alternativene 1.0 og 1.1, se figur under. Konklusjonen fra Statnett den gang var at det "ikke fantes veldig tunge argumenter for å avvise

forslaget, selv om det landskapsmessig kommer noe dårligere ut. Det må gjøres en grundigere vurdering av forslaget før Statnett kan konkludere om løsningen er marginalt bedre eller dårligere enn omsøkte løsninger”.

NVE har gitt konsesjon på 1.1 – 1.0 ved passering Seterlia. Statnett mener at det kan det være aktuelt å se nærmere på kryssingen av Tuvasselve i forbindelse med detaljprosjektering av traseen, og om nødvendig omsøke justeringen, for å få en mest mulig optimal kryssing i forhold til berørte interesser.”

Statnett sin merknad til klage fra Sverre Homstad:

”I konsekvensutredningen og konsesjonssøknaden for Namsos – Roan står det at avstanden mellom ledningene og bebyggelsen på Fornes er cirka 90 meter. Statnett har i forbindelse med foreliggende klage vært i samtale med grunneier, og har også kontrollert opplysningene på kart. Avstand mellom bolighus og eksisterende 300 kV ledning er på cirka 150 meter. Avstand til ny 420 kV ledning korrigeres til cirka 190 meter. (Avstand er ikke målt i terreng).

Når det gjelder magnetfelt så vises det til figur 2 under, som viser beregnet magnetfelt for eksisterende 300 kV Namsos – Ogndal. Figuren viser at utredningsgrensen på 0,4 μ T er cirka 60 meter fra ledningens senterlinje. For berørt grunneier ved Fornes, med bolighus cirka 150 meter fra ledningens senterlinje, er gjennomsnittlig magnetfelt langt under utredningsgrensen på 0,4 μ T ved dagens situasjon.

Beregningene av magnetfeltet for den nye 420 kV ledningen basert på en gjennomsnittlig belastning over året på 350 MW. For grunneieren ved Fornes fører en ny 420 kV parallelt med eksisterende 300 kV ledning til at magnetfeltet vil være langt under utredningsgrensen på 0,4 μ T også etter bygging av en ny 420 kV ledning.

Statnett har søkt om oppgradering av 300 kV ledningen Namsos – Ogndal til 420 kV i juni 2010. I tillegg har Statnett også søkt konsesjon for videreføring av 420 kV ledningen Namsos – Roan – Storheia fram til Trollheim/Orkdal i mai 2010. Statnett er i gang med å beregne magnetfelter også for denne situasjonen.”

Bilde med oppmåling og figurer som viser beregnet elektromagnetisk felt vedlagt.

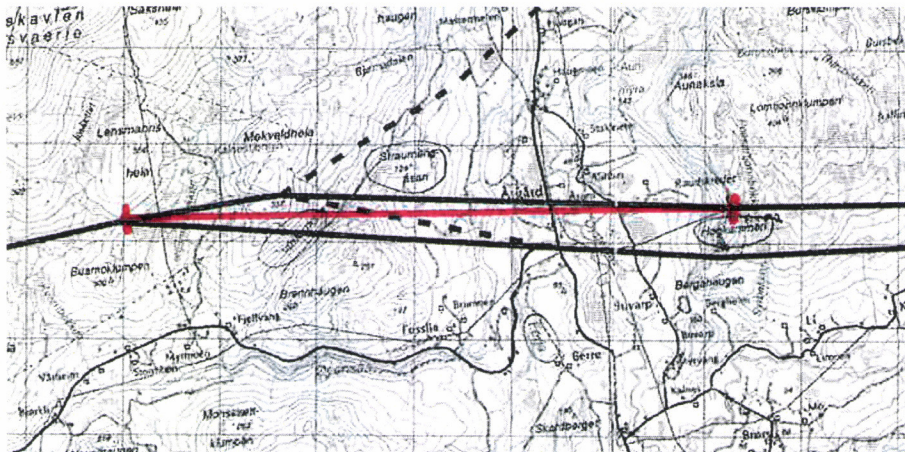
Statnett sin merknad til klage fra Frode Berre:

”I Statnetts tilleggssøknad fra januar 2009 har vi omsøkt en ny trase 3.1.3 som muliggjør en kombinasjon av alternativ 3.0 og 3.1.2. Opprinnelige omsøkte traseer på strekningen opprettholdes, men alternativ 3.1.3 prioriteres framfor 3.1.2 på sørsiden av Namdalseid. Ut i fra klagers beskrivelse har Statnett gjort en karttolkning av forslaget til trasejustering, se figur under. Løsningen er en variant av de andre krysningsløsningene i området, og vil kunne ivareta en rekke av de forhold som tas opp i høringsuttalelsen. Statnett vil kunne være komfortabel med en slik traséløsning.”

I e-post av 08.11.10 presiserer Statnett følgende:

”I forhold til alternativ 3.0 vil Berres forslag medføre en ekstra trasevinkel, men det er trolig at denne vinkelen kan tas ved hjelp av en bæremast (ikke forankringsmast) slik at kostnadene for denne løsningen blir tilnærmet den samme som for alt. 3.0. Landskapsmessig synes Berres forslag å være noe bedre fordi vi kommer litt lavere i terrenget ved passeringen syd for Mekveldheia. Forslaget fra Frode Berre er i praksis en noe forbedret variant av 3.0, men ikke slik at det slår ut landskapsmessig.

Både sett i fra en teknisk og økonomisk side vurderer Statnett Berres forslag tilnærmet lik alternativ 3.0. Følgelig setter Statnett Berres forslag som sideordnet i forhold til alternativ 3.0.”

Figur 1: Statnetts tolkning av innspill fra Berre

Statnett sin merknad til klage fra Mørreaunet Utmarkslag:

"Det er beklagelig at berørte ikke føler at de har kommet til ordet i prosessen og den offentlige høringen. Statnett har høstet god erfaring med gjennomføring av åpne kontordager i berørte kommuner og direkte samtaler med enkelte grunneiere. Vi tar uansett dette til etterretning og vil se nærmere på våre rutiner, og om det i for liten grad er informert om disse arenaene som møteplass mellom grunneiere/lokale interesser og tiltakshaver."

Statnett sin merknad til klage fra Liv og Victor Blomlie:

"Statnett som ledningseier har ingen restriksjoner knyttet til jakt i sine kraftledningsgater.

Ledningen passerer naturreservatet Skjerva på østsiden av elva og naturreservatet, og vil ikke berøre naturreservatet. Elva danner en naturlig avgrensning av lokaliteten, og vil fungere som buffer mot den nye ledningen."

Statnett sin merknad til klage fra Naturvernforbundet i Sør- og Nord-Trøndelag:

Statnett forholder seg til de utredningskrav som NVE gir gjennom sitt utredningsprogram.

"Det er riktig at traseen vil tangere/krysse den nordlige delen av det foreslåtte Elgsjøen naturreservat. En mast vil stå innenfor de foreslåtte vernegrensene, og Statnett har i sin høringsuttalelse til planene signalisert til Fylkesmannen i Sør Trøndelag at det er ønskelig med en liten justering av vernegrensene akkurat i dette området. Plassering av den ene masten innenfor verneområdet er nødvendig for å unngå vinkelpunkter, unngå en eventuelt eksponert mast i kollen nord for det foreslåtte naturreservatet samt for å få en god traséføring. Masten som blir liggende innenfor det foreslåtte verneområdet vil ha en høyde på cirka 28 meter (etter grovprosjektering). Det vil derfor være begrenset hvor mye rydding som vil være nødvendig.

Kariholet naturreservat planlegges utvidet med 254 dekar. Utvidelsen vil skje i sørlig retning, og vil ikke berøre omsøkt trasé 1.2.1 direkte, jfr. høringsuttalelsen fra Statnett april 2010. Den nordligste delen av utvidelsesområdet for Kariholta naturreservat er imidlertid lagt såpass nær trasé 1.2.1 at man kan påregne lokale uttørringseffekter. Detaljprosjektering av traseen vil kunne optimalisere føringen.

Det var Naturvernforbundet i Rissa som selv den 8. oktober 2009 lanserte Storheia som kandidat for opprettelse av kystnasjonalpark. Dette var etter at konsesjonssøknad ene for Namsos – Roan og Roan – Storheia hadde vært ute på offentlig høring i regi av NVE.

Den konsesjonsgitte kraftledningstraseen 3.5 vil muligens tangere forslaget til avgrensning av den nye nasjonalparken Dâpma i området ved Geitvassnova. Oppdatert avgrensningen av verneforslaget er vist på en håndtegnet skisse i plandokumenter fra Verran kommune og Direktoratet for naturforvaltning datert 19.11.09 og 1.3.10. Nasjonalparkforslaget er ikke formelt fattet, og en mindre justering bør være mulig”.

Statnett sin merknad til klage fra Fosen Naturvernforening og deler av klage fra Forum for Natur og friluftsliv:

”Prinsippet om at tiltakshaver betaler for konsekvensutredningene ligger til grunn for hele konsekvensutredningssystemet i Norge. Om tiltakshaver er Statens veivesen, ulike kraftselskaper, private tomteselskaper, kommuner og lignende er likegyldig. Å så tvil om utredernes profesjonalitet i forhold til sitt mandat er en undergraving av hele konsekvensutredningssystemet.

Statnett opererer i Nettutviklingsplanen (NUP) for 2010 med et kraftunderskudd for Midt-Norge på cirka 8 TWh i et normalår (9 TWh i NUP2009) Dette vil si i et år med normalt tilsig og normal temperatur, hvor normalt tilsig er beregnet som et gjennomsnitt ut fra en tilsigsserie på 50 år. I 2008 justerte NVE opp normaltilsaget for Norge med 2 TWh, basert på erfaring om økte tilsig.

Kraftunderskuddet på cirka 8 TWh er en simulert verdi i Statnetts kraftmarkeds- og lastflyt modell (samlast), og representerer en normalårssituasjon.

Kraftunderskuddet i et normalår vil sjelden bli lik årlige faktiske kraftbalanser, hvor produksjonen blant annet er avhengig av tilsiget dette året og det alminnelige forbruket blant annet er avhengig av temperaturen (det presenteres også ofte temperaturkorrigerte tall). Statnett opererer med et faktisk kraftunderskudd for Midt-Norge i 2008 på 6,3 TWh og for 2009 på 5,3 TWh (alminnelig forbruk er her ikke temperaturkorrigert). Temperaturkorrigert forbruk er noe høyere pga høyere temperatur). Når man ser på det faktiske forbruket for 2009, og til en viss grad også i 2008, er det svært viktig å være klar over at det har vært et betydelig redusert kraftforbruk i industrien på grunn av redusert aktivitet (som følge av finanskrisen). For 2009 er dette for Midt-Norge beregnet til å utgjøre rett i underkant av 2 TWh. Når Statnett opererer med et kraftunderskudd på 8 TWh i et normalår, forutsetter vi at industrien går som normalt. Så lenge vi ikke har fått informasjon om at disse reduksjonene er av varig/permanent karakter, forutsettes det at dette forbruket skal forsynes.

Når man sammenligner data for Midt-Norge fra ulike kilder, jfr regionale kraftsystemutredninger, er det viktig å være klar over at det området som går inn under Midt-Norge i Statnetts nettutviklingsplaner, ikke er helt sammenfallende med fylkesgrensene. Avgrensningene i Statnetts analysemodeller er knyttet opp mot nettmessige begrensninger. Helt konkret betyr dette at noen større kraftverk nord i Nord-Trøndelag ligger utenfor vår definisjon av Midt-Norge. Det samme gjelder også for et kraftverk i Sør-Trøndelag, mens to kraftverk i Hedmark er inkludert. For 2009 utgjorde dette cirka 0,8 TWh lavere kraftproduksjon enn en ren fylkesinndeling skulle tilsi.

Videre ser vi at forbruket som er angitt i kraftsystemutredningen for Sør-Trøndelag ikke inkluderer forbruket ved en større industribedrift, som er direkte knyttet til sentralnettet.

I forhold til å dokumentere en utfordrende kraftsituasjon i Midt-Norge, kan det også vises til erfaringene fra vinteren 2009/10.

6. januar i år var det få/ingen oppreguleringsressurser. Mange oppreguleringsressurser kunne bare kjøre noen få timer pga restriksjoner i vannveiene. Full-last på snitt mellom Nea-Järpströmmen og Tunnsjødallinjene. Dette var før oppgradering av Nea-Järpströmmen.

Importkapasiteten til Midt-Norge er ikke 2500 MW, selv om det er dette tallet man får om man summerer de maksimale markedskapasitetene inn til området. Vi har sagt at importkapasiteten normalt vil ligge mellom 1800-2200 MW ved intakt nett. Markedsmelding på dette ligger på Nordpool sine nettsider.

Statnett har i sin nettutviklingsplan lagt til grunn et samlet kraftoverskudd for Norden på inntil 30 TWh i 2025. Dette forutsetter en betydelig utvikling av fornybar energi, i tillegg til utvidelser/nye kjernekraftverk. Det påpekes at det er stor usikkerhet forbundet med både omfanget og tidsperspektivet for realisering av ny kraftproduksjon. Ut fra den utfordrende kraftsituasjonen i Midt-Norge, vurderer Statnett det som svært gunstig med ny kraftproduksjon i dette området. Statnett ønsker derfor å prioritere å legge til rette for ny kraftproduksjon i Midt-Norge, gjennom etablering av nødvendige nettforsterkningstiltak. En ny 420 kV ledning Namsos – Roan – Storheia, og en videreføring videre sørover til sentralnettet sør for Trondheimsfjorden er nødvendig for å kunne etablere den planlagte vindkraften”.

Statnett sin merknad til klage fra Trondheim Turistforening, Fosen Turlag og Forum for Natur og friluftsliv:

”Statnett forholder seg til enhver tid til de utredningskrav som NVE stiller i sitt konsekvensutredningsprogram.

Når det gjelder prosess så har Statnett høstet god erfaring med åpne kontordager som en arena og møteplass. Vi vil ta innspillene til etterretning og vil se nærmere på våre rutiner, og om det i for liten grad er informert om disse arenaene som møteplass mellom grunneiere/lokale interesser og tiltakshaver.”

Statnett sin merknad til klage fra Natur og Ungdom:

”Statnett forholder seg til enhver tid til de utredningskrav som NVE stiller i sitt konsekvensutredningsprogram.

Fosen området har mange små og større områder med kystgranskog, og Statnett ser det som viktig å forsøke å unngå inngrep i større sammenhengende områder dersom det finnes gode alternative traseer. Nettopp av hensynet til et større intakt område med kystgranskog ved Gammelsetra omsøkte Statnett et tilleggsalternativ 3.5 inn mot Roan transformatorstasjon i 2009. Selve Roan transformatorstasjon ligger på et flatt myrområde som er drenert og tilplanet med granskog. Statnett ser ikke at det finnes alternative tomter av tilstrekkelig størrelse i området, og en flytting av transformatorstasjonen vurderes som lite aktuelt.

Omsøkt kraftledning er så langt det er mulig lagt langs eksisterende inngrep; ut fra Namsos transformatorstasjon er ledningen ført parallelt med eksisterende 300 kV ledning så langt det er mulig, over Meungheia er ledningen lagt delvis parallelt med eksisterende 66 kV ledning, som går parallelt med veien over fjellet. På strekningen sørover fra Roan transformatorstasjon går ledningen for en stor del i traseen til en 66 kV ledning som vil bli revet, og avgir plass til den nye 420 kV ledningen. En samling av inngrep utover dette vil i stor grad gå ut over lokalbefolkningen og steder der mennesker i de berørte kommuner er bosatt. Det er også vanskelig å få til en god traséføring med større grad av kraftigere vinkelmaster, flere master og kortere spenn dersom ledningen i større grad skal legges i tilknytning til eksisterende veier. For kraftledninger av lavere spenning er dette mulig, men Statnett vil fraråde dette på ledninger av høyere spenning.”

Statnett sendte i e-post 09.11.10 over kartinformasjon om vernegrenser og konsesjonsgitt trasé etter krav fra NVE i e-post 08.11.10.

Statnett sin merknad til klage fra Vern Fosenhalvøya:

"Når det gjelder forsyningssikkerheten i Midt Norge henvises det til Statnetts svar til Fosen Naturvernforening.

Selv om tiltak i verna vassdrag har blitt vurdert mer restriktivt enn i andre vassdrag, har det fra myndighetenes side vært viktig å gjøre det klart at vernet ikke skal tolkes så strengt at det legger vesentlige begrensninger på enhver type virksomhet i verneområdet.

Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag gir uttrykk for hva regjeringen mener bør prioriteres i forvaltning av vernede vassdrag. Virkeområdet til retningslinjene er innenfor et belte på 100 meter langs vassdraget og i andre deler av nedbørfeltet som det er faglig dokumentert at et tiltak har innvirkning på verneverdien i vassdraget. De vernede vassdragene skiller seg fra verneområder opprettet etter naturvernloven ved at de ikke har egen forskrift med et klart definert verneformål. Både i retningslinjene og i den senere forankringen i lovverket defineres formålet slikt "å hindre inngrep som reduserer de verneverdiene Stortinget har lagt til grunn for sitt vernevedtak".

Statnett har etter anmodning av NVE i tilleggsutredning fra januar 2009 gjort en oppsummering av de viktigste verneverdiene i de vernede vassdragene som berøres av omsøkte kraftledning. Enkelte verdifulle lokaliteter kan bli påvirket av tiltaket, men ikke i slik grad at det påvirker verneformålet i de berørte vassdragene.

Statnett har i sin planlegging forholdt seg til de rikspolitiske retningslinjene, og vil unngå mastepunkt innenfor 100 metersbeltet langs de vernede vassdragene. Videre tar vi sikte på å begrense ryddingen langs vassdragsbeltet så langt det er mulig. Når det gjelder plassering av Roan transformatorstasjon vil forholdet til den vernede Hoffstadalselva være sentralt i utforming av detalj- og byggeplaner samt miljøoppfølging for anlegget.

Statnett forholder seg til enhver tid til de utredningskrav som NVE stiller i sitt konsekvensutredningsprogram."

I e-post 05.11.10 kommenterer Statnett tilleggsmerknaden fra Natur og Ungdom:

"Statnett uttalte seg til forslaget om utvidelse av Karihola naturreservat i brev datert 08.04.10. I uttalelsen sier Statnett; "Utvidelsen av Karihola naturreservat kommer i nærheten av omsøkt traséalternativ 1.2[1]. for den planlagte nye 420 kV ledningen Roan – Storheia. Ledningen ble omsøkt i 2009, og konsesjon forventes før sommeren 2010. Statnett ser likevel ingen konflikt mellom disse planene og den foreslåtte utvidelsen".

Figur 2: Statnetts skisse som viser opprinnelig Karihola naturreservat med grensene for utvidelsen tegnet inn. I tillegg er trasé 1.2.1 for 420 kV ledningen lagt inn i kartet inkl. grovprosjekterte mastepunkter.

I sin uttalelse til Kariholan naturreservat har Statnett uttalt seg til den faktiske vernegrensen, og ikke til en vernegrense + 200 meter buffersone. Omsøkt traséalternativ 1.2.1 har fremkommet i dialog med berørte grunneiere i området for å imøtekomme ønsket om å unngå å krysse lia ned fra Vasstrandfjellet mot Stordalselva på skrå. Alternativ 1.2.1 er også et alternativ til meldt alternativ 1.0, som Statnett forlot etter meldingsfasen, mye pga konflikten med Kariholan naturreservat.

Det er ikke ønskelig å endre traseen ytterligere i dette området, da de tekniske frihetsgradene er begrenset. Bl.a er krysningspunktet over Stordalselva låst på grunn av avstanden til bebyggelsen ved elva."

Statnett sin merknad til klage fra Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag:

"I Statnetts konsesjonssøknad for en gjennomgående forbindelse fra Namsos mot Trollheim/Orkdal er behovet for ledningen ytterligere utdypet. En ny kraftledning over Trondheimsfjorden vil både legge til rette for ny vindkraftproduksjon i området og bidra til forsterkning av det innenlandske svensk-norske nettet, spesielt i nordsør retning. Ledningen bidrar videre til å bedre forsyningssikkerheten og fleksibiliteten i nettet, herunder oppgraderinger, saneringer, drift og vedlikehold av eksisterende ledninger i området.

I konsesjonssøknaden Namsos – Roan – Storheia har Statnett vurdert at det må etableres minst 400 MW kraftproduksjon ved bygging til Roan og ytterligere 200 MW kraftproduksjon ved ledning til Storheia. Storheia – Snillfjord – Orkdal/Trollhei kan etableres, gitt at det bygges ut mer vindkraft på Fosen og/eller at det kommer et betydelig kraftoverskudd lenger nord som skal transporteres sørover."

Statnett sin merknad til klage fra Fosen reinbeitedistrikt driftsgruppe sør v/Advokat Geir Haugen:

"Det henvises til våre kommentarer til høringsuttalelser i notat datert 12.11.09, oversendt i brev til NVE datert 16.11.09.

"I forhold til kommentaren om at "tidligere inngrep fra tiden etter 1900 tas i betraktning", vil vi bemerke at de samlede inngrep som er foretatt i et område først og fremst har blitt behandlet som en del av 0-alternativet, som beskriver dagens situasjon og benyttes som referansegrunnlag ved vurdering av konsekvensene. De viktigste inngrepene er nevnt i kapittel 5 hvor det videre henvises til distriktplanen for mer detaljert informasjon. I tillegg er enkelte inngrep og trusler om inngrep nevnt under kapitlene som omhandler de enkelte vindkraftverk (f. eks. i hovedrapporten, kapittel 7.23.2). Det er viktig å ha i mente at hovedrapporten er satt sammen av mange utredninger som er gjort av flere utredere og over et relativt langt tidsrom og at det derfor kan ligge beskrivelser av utfordringer som reindrifta har i dag under vurderingene av de enkelte tiltakene, men dette har etter vår vurdering ingen betydning for konklusjonene i rapportene.

Dagens inngrepssituasjon har altså blitt vurdert, både i det aktuelle planområdet og generelt innenfor driftsgruppen, og vært viktig både i forhold til verdisetting og i forhold til vurdering av hva driftsgruppene tåler av nye inngrep (hovedrapporten, kapittel 8.2.1)". "

5.2 TrønderEnergi Nett AS

TrønderEnergi Nett AS har i brev av 20.09.10 kommentert klagen mottatt til NVEs vedtak om 132 kV Straum – Roan og Hubakken – Storheia.

TrønderEnergi Nett sin merknad til klage fra Tore Holm:

"Forslaget til trasejustering innebærer ikke flere vinkelpunkter og er vurdert som teknisk-økonomisk akseptabelt. Flytting av traseen vil medføre at 5-6 naboeiendommer vil få en justert trase på sine eiendommer, men ingen nye grunneiere vil bli berørt. Vedlagt notat utarbeidet av Ask rådgivning vurderer miljøvirkningene av foreslått trasejustering. Konsekvensene av trasejusteringen vurderes som positivt for landskapet og kulturmiljøet ved Arnevik. Traseen medfører nærføringsulempes for en hytte/hyttetomt eid av Tore Holm, men de negative virkninger kan reduseres ved å justere traseen noe. For de øvrige temaene er det ingen forskjell i konsekvenser mellom konsesjonsgitt trase og foreslått trasejustering."

Vedlagt følger et notat fra ASK Rådgivning som underlag for denne merknaden.

TrønderEnergi Nett sin merknad til klager fra John, Kåre og Marit Helene Stigen og grunneiere, Joenget og Jotoppen Boforening:

"NVE ga den 7.6.10 konsesjon til jordkabel alt. a langs eksisterende krafledningstrase sørover fra Hubakken transformatorstasjon. Det kan virke som om den innkomne klagen (NVEs merknad: klage fra Stigen) beror på en misforståelse, siden klager ønsker samme trasé som det NVE har gitt konsesjon til. Tekniske-, økonomiske og miljømessige vurderinger knyttet til konsesjonssøkt jordkabel sør for Hubakken transformatorstasjon er tidligere omhandlet i konsesjonssøknad, konsekvens- og tilleggsutredninger, samt tilleggsopplysninger oversendt NVE pr. e-post 22.1.10. I konsesjonssøkt løsning for jordkabel sør for Hubakken ble trasealternativ b og c gitt prioritet 1 (lik prioritering), mens trasealternativ a ble gitt prioritet 2. Det understrekes at alle tre alternativene vurderes som mulige traseer for jordkabel."

Jordkabel alt. a er cirka 0,2 km kortere enn de andre kabeltraseene. Samtidig vurderes alt. a å ha delvis vanskelig tilkomst og sannsynlig fjellsprengning av grøft i et trangt område gjennom sørlige deler av boligområdet, noe som kan gi betydelige økte og uforutsette kostnader. De alternative traseene er imidlertid ikke detaljprosjektert, men basert på erfaringstall vurderes traseene å være kostnadsmessig like. Da kabelalternativ a føres nær et boligfelt gir dessuten alternativet noe økt eksponering for elektromagnetiske felt, dog ikke over 0,4 μ T for noen av boligene."

5.3 Statkraft Agder Energi Vind DA

SAE Vind har i brev av 17.09.10 kommentert klagen på NVEs vedtak om konsesjon til Storheia og Kvenndalsfjellet vindkraftverk.

Støy og skyggekast

SAE Vind skriver at temaene støy og skyggekast er utredet som en del av konsekvensutredningene for Storheia og Kvenndalsfjellet vindkraftverk.

I sin kommentar til klagen fra Mørreaunet Utmarkslag (Storheia vindkraftverk) skriver tiltakshaver at kun én av de som har underskrevet klagen er grunneier i det aktuelle området. Tiltakshaver har også inngått avtale med denne eiendommen. Etter NVE sin justering av den sørlige delen av planområdet, er ikke eiendommen lenger direkte berørt av vindkraftverket. Gjennom prosjektutviklingen har SAE Vind også gjennomført flere folkemøter og vært til stede på åpne kontordager i Åfjord. I tillegg til dette kommer offisielle høringsmøter for melding og konsesjonssøknad i regi av NVE. SAE Vind mener at det er fulgt vanlig praksis for samråd med berørte parter.

I sin kommentar til klagen fra Asbjørn Rømme og Liss Øvre Rømme (Storheia vindkraftverk) opplyser SAE Vind at klagers hytte ved Granskarlona er lagt inn som støymottaker og vurdert i støyanalysen. Hytten ligger omtrent på grensen til gul sone (45 dB) på støykartet, avhengig av hvilken turbintype som er lagt til grunn. Det opplyses at tiltakshaver i perioden frem til en utbygging vil søke å redusere støy fra vindkraftverket gjennom avbøtende tiltak som foreslått i konsekvensutredningen. I den grad slike tiltak ikke fører til redusert støy i eller ved eksisterende bygninger i henhold til gjeldene forskrifter og retningslinjer etter forurensningsloven, vil SAE Vind gjennomføre tiltak fortrinnsvis på og/eller ved bygninger i samarbeid med bygningseier. Dette kan eksempelvis dreie seg om en skjermet uteplass, utskiftning av vinduer med mer. På samme måte som for støy vil tiltakshaver i perioden frem til en utbygging søke å redusere omfanget av skyggekast fra vindkraftverket gjennom endring av turbinplasseringer og endelig valg av turbinstørrelse.

Buffersoner

Tiltakshaver mener behovet for buffersoner rundt verdifulle naturtyper bør baseres på konkrete vurderinger i det enkelte tilfellet, da de faktiske virkninger vil avhenge av flere faktorer, herunder naturtypens sårbarhet, avgrensningens presisjon, lokaltopografi og type inngrep. De mener at slike vurderinger blir ivarettatt gjennom metodikken i Statens Vegvesens Håndbok 140 som er lagt til grunn for konsekvensutredningene. SAE Vind støtter seg til fagutreders vurderinger, og mener det ikke er grunnlag for en reduksjon av planområdet til Storheia vindkraftverk i øst. Det kartlagte fugletrekket i øst er ikke vurdert å være spesielt utslagsgivende for konsekvensgraden i fagutredningen for naturmangfold. De viser til at Natur og Ungdom har bedt om at vindturbiner øst i planområdet blir fjernet på grunn av et registrert fugletrekk.

Nettilknytning (Storheia vindkraftverk)

Det er tidligere redegjort for tekniske og miljømessige forhold ved de 3 alternative traseene for nettilknytning i tilleggsutredningene av 12.08.09. Tiltakshavers vurdering er at både konsesjonsgitt trasé og alternativ 2.2 er mulige traseer for nettilknytning av Storheia vindkraftverk. SAE Vind mener konsesjonsgitt trasé totalt sett er det beste alternativet på bakgrunn av at nettilknytningen av Storheia vindkraftverk føres parallelt med Statnett SF sin planlagte 420 kV kraftledning sørover fra Storheia. SAE Vind er enig med Natur og Ungdom i at det er viktig at nødvendig fagkompetanse blir brukt i detaljprosjektering av vindkraftverkene, og opplyser at de vil benytte nødvendig fagkompetanse gjennom arbeidet med detaljplan og miljø- og transportplan.

Samiske interesser

SAE Vind viser til gjennomførte utredninger av sumvirkninger for reindrift av mars 2008 og august 2009. Etter at NVE foretok en prioritering av vindkraftprosjektene på Fosen, jamfør brev av 20.03.09, er Storheia vindkraftverk det eneste vindkraftprosjektet som berører driftsgruppe sør. Tiltakshaver støtter seg til konklusjonene i oppdatert utredning av august 2009 som konkluderer med at Storheia vindkraftverk ikke vil true samisk reindrift på Fosen. For mulige virkninger for reindriften vises det til gjennomførte utredninger av sumvirkninger for reindrift av mars 2008 og august 2009, og til utredernes kommentarer til høringsuttalelsene datert 12.11.09. SAE Vind er av den oppfatning at fagkonsulentene innehar den nødvendige kompetanse til å gjennomføre utredningene for reindrift i henhold til NVEs krav.

Ringvirkninger og lokal aksept

SAE Vind opplyser at Ask Rådgivning og Agenda Kaupang har utarbeidet en studie som omhandler ringvirkninger av vindkraftetablering, der erfaringstall fra eksisterende vindkraftverk er gjennomgått

for å kvantifisere størrelser på nasjonal, regional og lokal verdiskapning i anleggs- og driftsfasen. Studien underbygger informasjonen angående ringvirkninger som ble presentert i konsesjonssøknaden for Storheia vindkraftverk. Fosen Naturvernforenings påstand om tap av arbeidsplasser i reiselivsnæringen ved vindkraftetablering støttes ikke av studien.

SAE Vind påpeker at de opplever at Storheia vindkraftverk blir støttet lokalt.

Kopparen radar

SAE Vind viser til at forholdet til Kopparen radar er utredet i notat av Teleplan datert 07.12.09. Flysikkerhet er omhandlet i gjennomført ROS-analyse. SAE Vind støtter seg til utredningene og kan ikke se at flysikkerheten vil bli truet ved en realisering av verken Storheia eller Kvenndalsfjellet vindkraftverk. På generelt grunnlag kan ikke SAE Vind se at eventuelle svakheter i navigasjonssystemene til enkelte typer jagerfly kan være til hinder for å etablere et vindkraftverk på Kvenndalsfjellet.

Verneområder (Storheia vindkraftverk)

SAE Vind viser til at forholdet til vernebestemmelser for Hildremsvatnet naturreservat og de to vernede vassdragene Oldelva og Nordelva er redegjort for i konsekvensutredningene og tilleggsutredningene for Storheia vindkraftverk. Konsesjonsgitt planområde for Storheia vindkraftverk er redusert i sør, og konsesjonsgitt planområde berører ikke lenger det vernede vassdraget Nordelva.

5.4 Sarepta Energi AS

Sarepta Energi AS har i brev av 17.09.10 kommentert klagen på NVEs vedtak om konsesjon til Roan og Sørmarkfjellet vindkraftverk.

Roan vindkraftverk

Sarepta Energi AS viser til at de fleste klagen kommer fra avsendere som også meddelte sin motstand ved høring av søknaden, og at nesten samtlige av disse på nytt meddeler at de generelt er motstandere av utbyggingen av Roan vindkraftverk. Sarepta Energi AS viser også til at noen klager ikke begrunner sitt vedtak, men bare fremholder at vedtaket påklages.

Sarepta Energi AS viser også til sine vurderinger i forbindelse med høringen av søknaden og sier at de har valgt å ikke kommentere politiske innspill i klagen.

Tiltakshaver peker på at mange av klagen repeterer forhold eller tema som tidligere har blitt presentert i høringsfasen. En del påstander er knyttet til endringer som vindkraftverket medfører. Tiltakshaver peker på at følgende påstander blir fremmet:

- Klagerne aksepterer ikke at stort sett alle fjellområder i Roan og på Fosen for øvrig skal brukes til vindkraftverk og mener det er nok med Bessakerfjellet vindkraftverk i Roan kommune.
- Det vil bli store negative konsekvenser knyttet til utbyggingen av Roan vindkraftverk.
- Klagerne håper OED vil tillegge hensynet til både dyr og mennesker større verdi.
- Klagerne håper perlen Roan ikke blir "Nåleputen i havgapet".
- Det finnes stor lokal motstand, men dette er neglisjert av politikerne.
- Det er ulike friluftslivsinteresser knyttet til området.

- Roan vindkraftverk legges i et svært kupert terreng, stor synlighet fra områdene rundt, massive veiskjæringer og fyllinger og klagerne mener dette er for lite vektlagt i vurderingene.
- Tillatelsene kommer i konflikt med en rekke andre lover, forskrifter og retningslinjer, og det pekes på mangelfull saksbehandling.
- All elektrisitetsproduksjon skal være fornuftig ut fra et helhetlig, samfunnsmessig syn. Vurdering av "andre samfunnshensyn" mangler.
- Klagerne mener det er mangelfulle utredninger
- Tradisjonelt friluftsliv vil bli en av de store tapene.
- Vindkraftverket ligger for nært hytte/bu ved Lille korsvatn.
- For store naturinngrep ved veibygging.
- Ønsker å avvente situasjonen til man vet hvor kystnasjonalparken skal ligge.
- En utbygging på Fosenhalvøya vil rasere enorme mengder med inngrepsfrie, verdifulle og sårbare naturområder.
- Fastboende/naboer til vindkraftverket vil velge å flytte ved realisering av anlegget.
- Belastningen for fastboende vil bli for stor og livskvaliteten vil ødelegges.
- Bekymring for støy og skyggekast i bebodde områder.
- Nærhet mellom bebyggelse og turbiner skaper utrygghet i tilknytning til sterk vind.
- Negative virkninger for beitedyr i området.

Tiltakshaver kommenterer at flere av klagepartene poengterer at NVE ikke har vurdert og kommentert deres høringsuttalelser i konsesjonsbehandlingen. Dette er bakgrunnen til at flere av argumentene fra høringen nå gjentas i ankene. Sarepta Energi kan likevel ikke se at det gjennom klagen har kommet frem nye opplysninger i saken. Tiltakshaver konstaterer at flere av klagerne trekker NVEs faglige vurderinger i tvil. Sarepta Energi har stor tiltro til at NVE har kompetanse til å vurdere helheten i prosjektene på en faglig tilfredsstillende og objektiv måte.

Tiltakshaver konstaterer at naturvern- og friluftsansjoner er relativt samstemte i sine klager. De ønsker konkret ikke utbygging av Roan vindkraftverk, samtidig som de fremholder en rekke påstander knyttet spesielt til energiproduksjon og -forbruk og naturvern som er av mer politisk karakter. Også saksbehandling samt lovanvendelse er vektlagt. Samtidig listes en lang rekke konfliktområder opp som kan knyttes til de fleste utredede tema. Unntaket er Natur og Ungdom som er positive til utbygging av Roan vindkraftverk. Natur og Ungdom viser til høringen av søknaden som vektlegger ulike konsesjonskrav, men kan ikke se at NVE har tatt innspillene til etterfølgelse.

Sarepta Energi mener at konsekvensutredningene, samt tilleggsutredningene, for de ulike tema er faglig tilfredsstillende, og at beslutningsgrunnlaget er godt nok for å kunne sluttbehandle saken. Tiltakshaver påpeker dessuten at NVE har imøtekommet NU når det gjelder begrensning av planområdet for Roan vindkraftverk, noe tiltakshaver synes er krav innenfor hva som oppfattes som rimelig.

Fosen reinbeitedistrikt, ved driftsgruppe nord, klager på vedtaket via sin advokat Tomas Hjermann. Tiltakshaver konstaterer at vedtaket er ikke begrunnet, men at driftsgruppen vil komme med denne i

etterkant. Reinbeitedistriktet fremsetter krav om at det gjøres en ny vurdering av alle sider ved vedtaket.

Også Områdestyret for reindrifta påklager vedtaket. I begrunnelsen for klagen pekes på forhold ved selve prosjektet og på de samlede virkningene for reindriften på Fosen. Nærmere begrunnelse for klagen utformes av reindriftsforvaltningen og ettersender NVE.

Tiltakshaver konstaterer at også Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag klager på konsesjonsvedtaket for Roan vindkraftverk. De uttrykker uenighet rundt fagrapportene, blant annet om når de samlede konsekvensene av vindkraftutbyggingen truer reindriften på Fosen på en slik måte at de blir uakseptable. Reindriftsforvaltningen ber om at dette forholdet må vurderes på nytt og sier at en utbygging av de konsesjonsgitte prosjektene på Fosen vil kunne føre til vesentlige endringer av den tradisjonelle nomadiske reindriften på Fosen. Dette både gjennom reduksjon av reintall og reineiere eller gjennom en beitebruk som ikke vil være i tråd med sedvanemessige forhold. Det understrekes videre at planområdet for Roan vindkraftverk, og spesielt områdene ved Haraheia er sentrale vinterbeiteområder, og at dette området er av klart størst verdi for reindriften i driftsgruppe nord. Reindriftsforvaltningen utelukker dessuten at det vil være aktuelt å benytte område til reinbeite etter utbyggingen. I tillegg hevdes det at det ikke er foreslått avbøtende tiltak med vesentlige virkninger for reindrifta.

Også Sametinget klager på vedtaket om å gi konsesjon til Roan vindkraftverk. Sametinget peker på at utbyggingen vil true bærekraftig reindrift i det sørsamiske området, og at dette er i strid med grunnlovsbestemmelsen. Sametinget mener sentrale vinterbeiter vil bli berørt og at det er sannsynlig at reintallet på Fosen må reduseres. De mener dette vil gi alvorlige virkninger for reindrifta.

Tiltakshaver mener de sammen med de andre tiltakshaverne på Fosen har gjennomført grundige konsekvensutredninger vedrørende reindrift. Tiltakshaver viser blant annet til at reindrifta har fått gjennomslag for utredninger av sumvirkninger. Dette gjør at tiltakshaver mener det er et godt og tiltrekkelig grunnlag for vurderinger av tiltakenes virkninger for reindrifta.

Sørmarkfjellet vindkraftverk

Sarepta Energi AS viser til at de fleste klagen kommer fra avsendere som også meddelte sin motstand ved høring av søknaden, og at nesten samtlige av disse på nytt meddeler at de generelt er motstandere av utbyggingen av Sørmarkfjellet vindkraftverk. Sarepta Energi AS viser også til at noen klagere ikke begrunner sitt vedtak, men bare fremholder at vedtaket påklages.

Sarepta Energi AS viser også til sine vurderinger i forbindelse med høringen av søknaden og sier at de har valgt å ikke kommentere politiske innspill i klagen.

Tiltakshaver peker på at mange av klagen repeterer forhold eller tema som tidligere har blitt presentert i høringsfasen. En del påstander er knyttet til endringer som vindkraftverket medfører. Tiltakshaver peker på at følgende påstander blir fremmet:

- Hyttefelt / hyttetomter er på flere eiendommer er i etterkant av konsesjonsvedtaket taksert som verdiløse dersom vindkraftverket blir realisert. Grunneierne vil kreve erstatning for verditap.
- Stor belastning med støy, skygger og blikk for enkelte eiendommer.
- Vindkraftverket vil ødelegge muligheten for unge mennesker til å bosette seg i området.
- Vindkraftverket vil rasere en kystperle.
- Områd med sterk kulturell forankring vil forringes.

- Området er verdifullt ut fra rik flora og fauna. Unik natur.
- Ber om at skader stoppes før det er for sent.
- Bekymret for helseskader.
- Feil i kartgrunnlaget for INON.
- Feil i lovanvendelse og saksbehandling.
- Konsesjonene er i strid med andre lover, og forskrifter og overkjører en rekke verneforskrifter.
- Overkjøring av lokaldemokrati og faginstanser.
- Sørmarkfjellet vindkraftverk mangler lokal forankring.
- Hindrer naturbasert næringsutvikling.
- For stor utbyggingsbelastning på kysten av Fosen og Namdalskysten.
- Utredninger av sumvirkninger mangler.
- Reindriftsnæringen og det tradisjonelle friluftslivet blir store tapere.
- Ønsker samla plan for vindkraftutbygging.
- Uheldig med utbygging i forhold til valg av ny basestruktur for Luftforsvaret.

Tiltakshaver kommenterer at flere av klagepartene poengterer at NVE ikke har vurdert og kommentert deres høringsuttalelser i konsesjonsbehandlingen. Dette er bakgrunnen til at flere av argumentene fra høringen nå gjentas i klagen. Sarepta Energi kan likevel ikke se at det gjennom klagen har kommet frem nye opplysninger i saken. Tiltakshaver konstaterer at flere av klagerne trekker NVEs faglige vurderinger i tvil. Sarepta Energi har stor tiltro til at NVE har kompetanse til å vurdere helheten i prosjektene på en faglig tilfredsstillende og objektiv måte.

Sarepta Energi konstaterer at naturvern- og friluftsansjoner er relativt samstemte i sine klager og viser til at de ikke ønsker utbygging av Sørmarkfjellet vindkraftverk. Samtidig fremsetter de en rekke påstander knyttet spesielt til energiproduksjon, og -forbruk og naturvern som er av mer politisk karakter. Unntaket er likevel Natur og Ungdom som er positive til utbygging av Sørmarkfjellet. Natur og Ungdom kan ikke se at deres krav er ivaretatt av NVE i konsesjonsbehandlingen og for Sørmarkfjellet vindkraftverk gjelder dette Natur og Ungdoms krav om utredning av sumvirkninger for fugl.

Tiltakshaver mener at utredninger av sumvirkninger for fugl vil være et svært omfattende og krevende arbeid. De vurderinger som er gjort for fugl tar både utgangspunkt i eksisterende materiale for området og regionen, ny forskning på temaet og enkeltarter knyttet til vindkraft, og feltarbeid i tilknytning til utredninger og tilleggsutredninger. Tiltakshaver mener fortsatt at dette materialet er faglig godt og tilstrekkelig til å kunne vurdere konsekvensene for fugl.

Osen kommune har vedtatt, med 8 mot 7 stemmer, at NVEs vedtak ikke skal ankes. Tiltakshaver viser til at kommunen likevel har følgende uttalelse/kommentar:

"Osen kommunestyre har registrert at NVEs vedtak om utbygging av vindkraft ikke er i samsvar med de prioriteringene som kommunestyret vedtok. Osen kommunestyre vil derfor be om at vedtaket hensyntas ved videre saksbehandling. "

Tiltakshaver konstaterer at Osen kommune ikke anker vedtaket fra NVE. I kommunens kommentar kommer det ikke frem noe nytt i saken, utover det som tidligere er kommet frem i høringsuttalelsene fra Osen kommune. Her prioriterte kommunen ikke Sørmarkfjellet, men vurderte både Blåheia og

Rørvassheia som bedre prosjekter. I tillegg ba kommunen om at det videre arbeidet med Sørmarkfjellet ble avsluttet.

Tiltakshaver konstaterer at Flatanger kommune har vedtatt å påklage NVE sitt vedtak om konsesjon til Sørmarkfjellet vindkraftverk med 10 mot 7 stemmer. Tiltakshaver kan ut fra vedtaket i kommunestyret ikke se at det har kommet nye opplysninger i saken fra Flatanger kommune.

6 NVEs vurdering av klager

6.1 Innledning

Mange klager som er fremsatt gjelder alle de konsesjonsgitte kraftlednings- og vindkraftprosjektene og de anførte klagegrunnene vil bli vurdert tematisk. NVE vil videre kun vurdere de forhold som ikke tidligere er vurdert som en del av konsesjonsvedtakene, eller som NVE mener bør presiseres nærmere. For øvrige vurderinger vises det til «Bakgrunn for vedtak» av 04.06.10 for det enkelte prosjekt.

De fleste som har påklaget vedtakene ønsker ikke at det skal gis konsesjon til nye vindkraftverk og kraftledninger på Fosen og i Namdalen. Begrunnelsen er manglende utredninger, manglende vurderinger av sumvirkninger og NVEs utøvelse av skjønn. Noen påklager NVEs valg av trasé/løsning eller vilkår/mangel på vilkår. Natur og Ungdom ønsker for eksempel at det skal gis konsesjoner til vindkraft, men med en rekke vilkår, som de mener ikke er tilstrekkelig ivaretatt i NVEs konsesjonsvedtak.

6.2 NVEs objektivitet og skjønnsutøvelse

Enkelte av klagerne, blant annet Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag, Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag og grunneierne/småfeprodusentene i Kråkfjorden, hevder at NVE ikke er objektive i sine vurderinger og at NVE ikke kan være bundet av energipolitiske målsettinger. De mener NVE kan oppfattes som pådrivere for prosjektene. Trondheims Turistforening hevder NVE underkommuniserer virkningene av tiltakene. Vern Fosenhalvøya mener de gitte konsesjonene er i strid med kravet i energiloven om at tiltak som gis konsesjon skal være samfunnsmessig rasjonelle.

NVE er delegert myndighet til å konsesjonsbehandle blant annet vindkraft- og kraftledningsprosjekter i medhold av energiloven, og kan gi konsesjon til prosjekter som blir vurdert til å være samfunnsmessig rasjonelle. NVEs vurderinger er basert på tekniske, økonomiske og miljømessige vurderinger. Klagerne mener at energipolitiske føringer er vektlagt i for stor grad. Beboerne i Kråkfjorden mener at NVE og Olje- og energidepartementet ikke kan være objektive når de er politisk oppnevnt eller underlagt politikene. NVE konstaterer at all statlig forvaltning i Norge er underlagt Storting og Regjering og at dette er fundamentet i norsk statsforvaltning. NVE ser ikke grunnlag for å kommentere dette nærmere, men ser det samtidig som beklagelig at uenighet om NVEs skjønnsutøvelse brukes som argument for at NVE ikke er objektive i sine vurderinger.

Flere av klagerne mener NVE har unnlatt å vurdere eller ikke har vurdert godt nok en rekke forhold i vedtakene. Det hevdes at det er et krav i lovverket at alle merknader som er fremmet ved høring av tiltakene skal vurderes og besvares spesifikt. Klagerne mener derfor vedtakene er gitt på feil grunnlag. Av forvaltningsloven §§ 24 og 25 går det frem at et enkeltvedtak skal begrunnes. NVE legger til grunn at begrunnelsen skal vise til de regler vedtaket bygger på, inneholde de faktiske opplysninger avgjørelsen bygger på og gjengi de temaene som har vært avgjørende for utøvelsen av forvaltningsskjønnet. Hensikten med begrunnelsesplikten i §§ 24 og 25, er at parter og domstolene skal ha mulighet for å etterprøve vedtaket, herunder at skjønnsutøvelsen er forsvarlig. NVE har i alle

vedtakene vurdert tekniske, økonomiske og miljømessige forhold, herunder vurderinger blant annet knyttet til temaene landskap, friluftsliv, reiseliv, kulturminner og kulturmiljø, naturmiljø og naturmangfold, støy, skyggekast og refleksblink, elektromagnetiske felt, reindrift, jord- og skogbruk, sysselsetting, luftfart, verneområder med mer. Etter NVEs vurdering er alle relevante hensyn vurdert og forvaltningslovens krav til begrunnelse er oppfylt i disse sakene.

NVE har etter beste evne formidlet fakta i sakene gjennom høring og offentliggjøring av alle dokumenter i saken. Etter NVEs erfaring er det i tillegg størst fokus på de negative virkningene av anleggene i forbindelse med folkemøter og høring. NVE kan derfor ikke slutte seg til påstanden om at virkningene av tiltakene er underkommunisert.

6.3 Kraftsituasjon og utbyggingsomfang

Trondheims Turistforening og Naturvernforbundet i Namdalen kan ikke slutte seg til NVEs vurdering av kraftsituasjonen i regionen. Vern Fosenhalvøya kan ikke se at behovet for mer kraft i Midt-Norge er et godt nok argument for utbygging av vindkraftverk. I forbindelse med konsesjonsbehandlingen ble det også stilt spørsmålsteget ved behovet for vindkraftproduksjon i regionen og om regionen faktisk har et kraftunderskudd. NVE viser til vurderingene i bakgrunnsnotatene av 06.07.10, der det går frem at kraftsituasjonen i Midt-Norge er anstrengt. NVE la til grunn at det i "Kraftsystemutredning for Sentralnettet", utarbeidet av Statnett, er oppgitt et kraftunderskudd på i overkant av 8 TWh i Midt-Norge. Det estimerte underskuddet regionalt varierer noe på grunn av ulik avgrensning av definisjonen av Midt-Norge, men det er etter NVEs vurdering fortsatt ingen tvil om at det er et betydelig kraftunderskudd i Midt-Norge, noe denne vinteren foreløpig har vist. Dermed vil det være ønskelig å etablere produksjon, som vindkraft, for å bedre forsyningssikkerheten i regionen. NVE kan dermed ikke slutte seg til påstander om at det ikke er en anstrengt kraftbalanse i Midt-Norge, og står fast på at de konsesjonsgitte vindkraftverkene vil virke positivt inn på kraftbalansen i Midt-Norge.

Forum for natur og friluftsliv Nord- og Sør-Trøndelag mener vindkraften er ustabil og lite lønnsom, og dermed ikke forsvarer de inngrepene som er nødvendige. Den norske kraftforsyningen karakteriseres ved sterk avhengighet av vannkraft, betydelig reduksjon i produksjonen i tørre år, og begrensninger i importmulighetene fra utlandet. Etablering av mer vindkraftproduksjon i Norge vil derfor gi økt forsyningssikkerhet. Produksjonen fra vindkraftverk vil være høyest i vinterhalvåret, da kraftbehovet er størst. Etter NVEs vurdering er Norge i en særstilling hva gjelder kraftsystemets evne til å kunne fase inn uregulerbare vindkraft. Det norske kraftsystemets store reguleringsevne, som følge av vannkraft, gir gode muligheter for å fase inn uregulerbare fornybare energikilder, som for eksempel vindkraft. NVE konstaterer at ingen omsøkte norske vindkraftverk er lønnsomme uten statlig støtte med dagens priser på elektrisitet. Drivkraften bak etablering av vindkraftverk har vært og er fortsatt, et politisk ønske om å produsere elektrisitet fra en fornybar energikilde. Vindkraftproduksjon vil bidra til å styrke kraftbalansen og forsyningssikkerheten. Et felles marked for el-sertifikater mellom Norge og Sverige vil gjøre det mulig å finansiere videre utbygging av vindkraft i Norge. Norges forpliktelser gjennom EUs fornybardirektiv kan ytterligere øke behovet for å etablere ny fornybar energiproduksjon, som vindkraft. Etter NVEs vurdering vil de konsesjonsgitte anleggene øke forsyningssikkerheten på Fosen og i Midt-Norge. Samtidig vil realisering av vindkraftverkene bidra til å oppfylle de politiske målsetningene om etablering av ny fornybar energiproduksjon i Norge.

Mange av klagerne er opptatt av utbyggingsomfanget av vindkraft på Fosen. Naturvernforbundet i Namdalen mener at konsesjonen til Sørmarkfjellet vindkraftverk kan trekkes tilbake uten at dette vil ha betydning for realisering av 420 kV kraftledningen Namsos – Roan – Storheia. I følge Naturvernforbundet i Namdalen har Statnett sagt at denne kan realiseres med mindre enn 600 MW vindkraft. Forum for natur og friluftsliv Nord- og Sør-Trøndelag mener omfanget av vindkraftverk i

regionen blir for stort og viser i denne sammenhengen til fylkesdelplanen for vindkraft i Sør-Trøndelag som de mener ikke legger opp til mer enn 700-1000 MW vindkraft. NVE viser til de vurderingene som er gjort i kapittelet om regionale virkninger i bakgrunnsnotatene (felles kapittel i alle vedtakene), der det står følgende: *"For å kunne forsvare merkostnaden den omsøkte 420 kV kraftledningen økonomisk, mener Statnett at det må bygges ut mellom 400 og 800 MW vindkraft på strekningen mellom Roan og Namsos, eller mellom 600 og 800 MW vindkraft ved en videreføring til Storheia transformatorstasjon."* NVE har lagt til grunn at Statnett har fastslått at det må realiseres minimum 600 MW vindkraft, dersom utbygging av kraftledningen fra Namsos til Storheia skal kunne forsvares. Ut fra denne forutsetningen må ikke Sørmarkfjellet vindkraftverk være en del av den totale utbyggingsløsningen på Fosen og i Namdalen, dersom man legger til grunn at de andre konsesjonsgitte vindkraftverkene bygges ut med maksimal installasjon, inntil 620 MW.

NVE vil bemerke at Statnett legger til grunn faktisk produksjon, og ikke installert effekt i sine beregninger. Det er kun en liten andel av året at vindkraftverk produserer maksimal effekt, og total installert effekt i eventuelle vindkraftverk på Fosen og i Namdalen bør derfor være vesentlig over den minimumsgrensen på 600 MW som Statnett har oppgitt. I forbindelse med detaljprosjektering av vindkraftverkene og anbud fra ulike turbinleverandører, kan det dessuten bli endringer i installert effekt sammenlignet med maksimal installert effekt oppgitt i konsesjonen. Vår erfaring er at aktørene har valgt noe mindre turbiner enn forutsatt i søknaden, og at total installert effekt da blir noe mindre enn antatt. Vi konstaterer også at det er et krav fra flere av klagerne at både Storheia og Roan vindkraftverk bør reduseres i omfang.

NVE holder fast ved vår vurdering om at det er samfunnsmessig rasjonelt å gi konsesjon til alle de fire vindkraftverkene i det omfanget som er konsesjonsgitt for å utnytte fremtidig nettkapasitet best mulig. Kun et slikt utbyggingsomfang vil etter NVEs vurdering sikre lønnsomheten i produksjons- og nettanleggene.

Vern Fosenhalvøya mener det er beklagelig at NVE begrunner konsesjonsvedtaket for 420 kV kraftledningen med at den er nødvendig for vindkraftutbygging og begrunner konsesjonsvedtakene for vindkraft med at det er nødvendig med et visst omfang for å kunne forsvare kraftledningen. NVE har ikke begrunnet prosjektene med hverandre, men vist til at de er avhengig av hverandre. Det er et faktum at det er nødvendig med økt nettkapasitet dersom det skal bygges ut mer vindkraft på Fosen. Samtidig er det et faktum at det ikke vil være lønnsomt å bygge en 420 kV kraftledning uten at det blir et visst omfang av ny produksjon som skal transporteres gjennom kraftledningen.

Turistforeningen er bekymret for omfanget av utbygging av vindkraft og hevder at man vil kunne se vindturbiner langs hele kysten dersom man bygger ut all vindkraft under planlegging. NVE har pr i dag gitt konsesjon til cirka 3600 MW vindkraft og i løpet av året vil cirka 450 MW være bygd ut og satt i drift. Videre er det i alt planer, både meldinger og søknader, som omfatter en installert effekt på cirka 11 700 MW. I tillegg kommer planene om vindkraftverk til havs. Etter NVEs vurdering er det urealistisk med det utbyggingsomfanget turistforeningen skisserer. NVE og Enova laget i 2008 en mulighetsstudie vedrørende utbygging av vindkraft i det norske kraftsystemet, se bakgrunnsnotatene for ytterligere informasjon. I den samordnede konsesjonsprosessen på Fosen og Namdalen har omfanget av vindkraftprosjekter blitt vesentlig redusert som følge av NVEs prioriteringer i brev av 20.03.09. Ved starten av 2009 forelå det totalt 4 søknader og 19 meldinger om planlagte vindkraftverk på Fosen og i Namdalen. De fire konsesjonssøkte vindkraftprosjektene på Fosen tilsvarte en installert effekt på inntil 915 MW, og de 19 meldingene omfattet planlagt installert effekt på inntil cirka 3200 MW. Det var dermed fremmet prosjekter med en installert effekt på til sammen mer enn 4000 MW på Fosen og i Namdalen. NVE ga 07.06.10 konsesjon til inntil 770 MW vindkraft. Etter NVEs vurdering er virkningene av en slik utbygging totalt sett akseptable sett i forhold til de nyttevirkningene

utbyggingen representerer i form av ny produksjon i en underskuddsregion, økt forsyningssikkerhet på Fosen og i Midt-Norge og for å kunne oppfylle de politiske målsetningene om etablering av ny fornybar energi i Norge.

6.4 Alternativer til konsesjonsgitte vindkraftverk

Flere av klagerne er opptatt av å få utredet alternative energiteknologier, begrunnet ut fra ønsket om å ikke bygge ut vindkraft. Utredning av alternative energiteknologier ansees ikke som relevant for behandlingen av den enkelte søknad om vindkraftverk. I enkeltsakene på Fosen, legger NVE til grunn at utbygging av vindkraft er i tråd med de målsettinger Regjering og Storting har for produksjon av ny fornybar energi.

Vern Fosenhalvøya peker på at det finnes områder i innlandet med gode vindressurser og mer stabil vind. NVEs kartlegging av vindressursene i Norge har vist at det finnes betydelige vindressurser også i innlandet. NVE konstaterer at det etter denne kartleggingen er fremmet flere prosjekter i innlandet. NVE kan likevel ikke se at dette kan ekskludere de konsesjonsgitte prosjektene på kysten. Videre planlegging av vindkraftprosjekter innenlands vil avklare om det blir aktuelt å etablere vindkraftverk i slike områder.

6.5 Trasévurderinger

Det er også gjort vurderinger av konkrete traseer og mulige eventuelle virkninger for naturmangfold i kapittel 6.6.

6.5.1 420 kV Namsos – Roan – Storheia

Overhalla kommune

Sverre Homstad (grunneier Fornes, g/bnr 28/26 i Overhalla) klager på NVEs vedtak om 420 kV Namsos – Storheia ved Fornes i Overhalla kommune. Han mener at kraftledningen må legges mer enn 90 meter unna boligen slik konsesjonsgitte trasé medfører på grunn på grunn av risiko knyttet til elektromagnetiske felt. Han er ikke enig i NVEs konklusjon om at magnetfelt på 0,8 mikrottesla er akseptabelt for bebyggelsen i området.

Statnett kommenterer klagen i brev av 22.10.10 og opplyser der at den oppgitte avstanden til boligen på Fornes var feil i søknaden. Avstanden til eksisterende kraftledning er 150 meter og til den nye konsesjonsgitte kraftledningen, 190 meter. Med disse korrigerte avstandene er de beregnede elektromagnetiske feltene både fra eksisterende kraftledning og i en situasjon med to parallelle kraftledninger, langt under et årsgjennomsnitt på 0,4 μ T. Det er beklagelig at de oppgitte avstandene ikke har vært korrekte. Hovedbegrunnelsen for å velge den konsesjonsgitte traseen forbi Fornes er knyttet til parallellføring med eksisterende 300 kV kraftledning. Den nye kraftledningen ligger lenger unna bebyggelsen på Fornes enn eksisterende kraftledning. NVE konstaterer at den reelle situasjonen reduserer konfliktnivået sammenlignet med det som ble lagt til grunn for konsesjonsvedtaket.

Namdalseid kommune

Frode Berre klager på NVEs konsesjonsgitte trasé over Namdalen. Han mener at denne traseen vil ligge eksponert i landskapet ved Svartåsen/Nesjaheim og ved Djupskaret, tangere elva Ferga og meandersjøen Malenaholet. Han mener at traséalternativ 3.0 burde vært konsesjonsgitt, eventuelt med en mindre justering på cirka 100 meter ved kryssing av riksvei 17.

NVE konstaterer at Berre er uenig i de vurderingene NVE har gjort av de ulike omsøkte alternativene for kryssingen av Namdalen. Vi kan imidlertid ikke se at det fremkommer nye opplysninger som endrer på de vurderingene som ble lagt til grunn for konsesjonsvedtaket. Vi viser til bakgrunn for vedtak av 04.07.10 kapittel for de fremkommer at de visuelle virkningene for de nærmeste gårdene har blitt tillagt stor vekt ved valg av trasé.

Den konsesjonsgitte traseen vil krysse i nærheten av utløpet av Ferga. NVE forutsetter at Statnett under detaljprosjekteringen justerer plasseringen av kraftledningsmastene slik at de ikke blir til vesentlig ulempe for utøvelsen av fiske ved Fergkjeften. Vi anbefaler at OED fastsetter et ekstra vilkår for å sikre dette.

Roan og Åfjord kommune

Ottar Ludvig By (grunneier Seterlia, g/bnr 18/13 i Åfjord) klager på valg av trasé over Seterheia og ved kryssing av Tuvasselva. Han mener alternativ 1.1 vil være et bedre alternativ som medfører mindre synlige master fra Seterheia og som krysser lenger unna Storberget.

NVE har gitt konsesjon til alternativ 1.1. Det By refererer til er et traséforslag fremmet av Berdahl i høringen av søknaden og som NVE har kommentert på side 62-63 og side 109-110 i notatet Bakgrunn for vedtak. Dette er forslag til en justering av alternativ 1.1. NVE satte i konsesjonen av 07.06.10 følgende vilkår for detaljprosjekteringen på strekningen:

"På strekningen fra Vesterheia (nord for Tostenvatnet) til Elvakrokan ved Holmenget skal det vurderes mindre justeringer av traséalternativ 1.1 i forbindelse med detaljprosjektering av ledningen. Det skal legges frem en detaljplan som NVE skal godkjenne før anleggsstart."

NVE har altså åpnet opp for at det skal vurderes mindre justeringer av traseen på denne strekningen ut fra det innspillet vi mottok fra Berdahl. NVE mener at vilkåret også vil ivareta innspillet mottatt i klagen fra By og vi forutsetter at Statnett har begge disse innspillene med seg ved prosjektering og utarbeidelse av detaljplan som det er satt vilkår om.

6.5.2 132 kV Straum – Roan

Natur og Ungdom klager på at den konsesjonsgitte traseen for 132 kV Straum – Roan skal krysse Tostendalen naturreservat. De mener at denne traseen vil gi mest negative virkninger for biologiske verdier. NVE er ikke enige i denne vurderingen på tross av at traseen direkte berører naturreservatet. NVE vurderte dette i kapittel 8.5 i Bakgrunn for vedtak av 04.06.10 for samordnet nett sør for Roan og vi kan ikke se at det fremkommer nye momenter som gir grunnlag til å endre denne vurderingen. For mer om NVEs vurdering av hensynet til verneområder/verdifulle naturtyper og behovet for buffersoner rundt disse, viser vi til avsnitt 6.2.6.

6.5.3 132 kV Hubakken – Storheia

Tore Holm (grunneier g/bnr 47/5 i Åfjord) klager på NVEs vedtak om å bygge en ny 132 kV kraftledning Hubakken – Storheia. Holm viser til en godkjent reguleringsplan for fritidsbebyggelse (godkjent 2009) og mener at det er uakseptabelt at ledningen skal gå tvers igjennom dette området. Han krever at traseen vinkles østover slik at traseen ikke kommer i konflikt med den planlagte bebyggelsen. Traséforslaget er inntegnet på vedlagt bilde, se under.

TrønderEnergi Nett AS har gjort en vurdering av forslaget. De ba ASK rådgivning gjøre en vurdering av konsekvensene og disse er vedlagt som et eget notat i brev av 20.09.10 fra TrønderEnergi Nett. Justeringen vil være positiv for landskap og kulturmiljø sammenlignet med konsesjonsgitte trasé. For

temaene reindrift, friluftsliv, jord- og skogbruk, verneområder, inngrepsfrie naturområder, naturmangfold er det ingen vesentlige endringer av konklusjonene fra konsekvensutredningen for konsesjonsgitte trasé. En hytte eid av Tore Holm blir liggende kun 15 meter fra den justerte traséen. TrønderEnergi Nett AS mener det er mulig å øke avstanden til cirka 30 meter ved mindre justeringer av mastepunktene. Da det er Tore Holm som har foreslått justeringen ut fra hensyn til andre hyttetomter på hans eiendom og dette presiseres i brev av 31.08.10 fra Advokat Steenstrup Stordrange, tillegges ikke denne nærføringen spesiell vekt, men vi forutsetter at TrønderEnergi Nett AS tar høyde for mulige mindre justeringer i detaljprosjekteringen av kraftledningen.

Figur 3: Flyfoto som viser konsesjonsgitt trasé for 132 kV (rød strek) og foreslått justert trasé (blå strek) ved Arnvika i Åfjord. Den svarte streken er eksisterende 66 kV kraftledning som skal rives ved bygging av den nye kraftledningen. Kilde: ASK notat 13.09.10.

Traséjusteringen vil ikke berøre nye grunneiere utover de som allerede er berørt av konsesjonsgitte trasé, men vil i mindre grad berøre regulerte hyttetomter. NVE mener at forslaget til justering er godt og at det i ytterligere grad enn konsesjonsgitte trasé vil redusere de visuelle virkningene av kraftledningen sett fra bebyggelsen i Arnvika, hyttene langs sjøen og sett fra fjorden. NVE anbefaler at OED endrer konsesjonen gitt til TrønderEnergi Nett i tråd med klagen fra Tore Holm.

Joenget Boforening (g/bnr 59/282), Jo-toppen Boforening (g/bnr 59/306) og grunneiere (g/bnr 59/3) klager i brev av 02.09.10 på NVEs vedtak om konsesjon til 132 kV Hubakken – Storheia. Klagen gjelder den del av kraftledningen som skal bygges som jordkabel gjennom boligområdet sør for Hubakken transformatorstasjon. Beboerne mener at det ikke kan gis konsesjon til traséalternativ a for jordkabelen da den ligger nærmest bebyggelsen og vil medføre sprenging av et berg mellom to boliger. Dette berget brukes som lekeareal og beboerne stiller seg uforstående til NVEs valg da både ASK Rådgiving og TrønderEnergi AS har valgt alternativ b og c som de beste. Beboerne føler usikkerhet rundt faren for eventuelle helsefarer og viser til at feltene er høye rett over en jordkabel. Kabeltraseen vil berøre opparbeide oppholdsområder (hager og fellesareal med grillplass) og kan

komme i konflikt med høyspent, lavspent og telekabel ved trafokiosken ved fellesarealet. Beboerne ønsker ikke ekspropriasjon.

NVE har vurdert traseen sør for Hubakken i kapittel 8.3 i notatet Bakgrunn for vedtak av 04.06.10. Vi kan ikke se at det fremkommer nye argumenter i klagen og viser derfor til tidligere vurderinger hvor det er vektlagt at ingen boliger får elektromagnetiske felt over 0,4 μ T og at kabelen legges i traseen til eksisterende 66 kV luftledning som skal fjernes. Konesjonsgitt kabeltrasé er allerede båndlagt til kraftoverføring.

6.5.4 132 kV Storheia vindkraftverk – Storheia transformatorstasjon

Natur og Ungdom mener at alternativ 2.2 for nettilknytning av Storheia vindkraftverk vil gi minst negative virkninger for naturmangfoldet, og mener derfor at dette alternativ bør gis konsesjon. Natur og Ungdom mener NVE har lagt for stor vekt på hensynet til visuelle virkninger ved vurdering av de ulike alternativene. Etter NVEs vurdering synes ikke forskjellen i konfliktgrad vesentlig forskjellig for de ulike alternativene, bortsett fra at alternativ 2 vil medføre til dels omfattende skogrydding i kystgranskoglokaliteten Garrabrekklia. Verken konsesjonsgitt trasé eller alternativ 2.2 vil medføre vesentlige inngrep i denne lokaliteten. Forskjellen mellom konsesjonsgitt trasé og alternativ 2.2 vil i hovedsak være knyttet til kollisjonsfare for rovfugl, som påpekt av Natur og Ungdom. Etter NVEs vurdering synes ikke potensialet for kollisjoner å være vesentlig forskjellig mellom de to alternativene. I utredningene er det vist til at kollisjonsfaren for den konsesjonsgitte traseen gir liten til middels konfliktgrad knyttet til naturmangfold. Alternativ 2.2 er vurdert til medføre ubetydelige til små negative virkninger og er rangert som den beste for naturmangfoldet. SAE Vind mener både konsesjonsgitt trasé og alternativ 2.2 er aktuelle traseer for nettilknytning av Storheia vindkraftverk, men mener konsesjonsgitt trasé totalt sett er det beste alternativet. Dette på bakgrunn av at nettilknytningen av Storheia vindkraftverk da kan føres parallelt med Statnett SF sin planlagte 420 kV kraftledning sørover fra Storheia. NVE ser ikke at det fremkommer nye momenter i klagen som ikke tidligere har vært vurdert og holder fast ved vurderingen om at virkningene totalt sett vil være minst ved konsesjonsgitt trase. Hovedbegrunnelsen for dette er knyttet til potensiell parallellføring med den omsøkte videreføringen av 420 kV kraftledningen til Trollheim/Orkdal.

6.6 Sumvirkninger

En rekke klagere fremsetter som klagebegrunnelse manglende utredninger av sumvirkninger av de konsesjonsgitte og fremtidige vindkraft- og kraftledningsprosjektene på Fosen. Natur og Ungdom mener det må gjøres vurdering av sumvirkningene for truede fuglearter, med særlig fokus på å kartlegge hekkeområder og trekruter, før de kan stille seg bak vedtakene om vindkraftverkene på Kvenndalsfjellet og Sørmarkfjellet. Naturvernforbundet i Sør- og Nord-Trøndelag mener at sumvirkninger av eksisterende, planlagte og fremtidige inngrep ikke er vurdert og mener dette er i strid med naturmangfoldlovens § 10. Samtidig hevdes det at vurderingene av sumvirkninger ikke er gode nok. Naturvernforbundet i Sør- og Nord-Trøndelag krever utredning av sumvirkninger for temaene friluftsliv, landskap, fugl, inngrepsfrie naturområder, truede og sårbare arter og naturtyper av eksisterende, konsesjonsgitte og fremtidige inngrep på Fosen. Forum for natur og friluftsliv i Sør- og Nord-Trøndelag ber om at det gjøres utredninger av sumvirkninger for naturmangfold, reiseliv og friluftsliv, og henviser til naturmangfoldloven §§8-10. Trondheims Turistforening mener at det ikke er gjort tilstrekkelig utredninger av samlede virkninger for friluftsliv og naturmiljø. Mørreaunet utmarkslag mener NVE ikke har gjort en samlet vurdering av alle vindkraftplaner på Møre- og Trøndelagskysten. Naturvernforbundet i Namdalen mener sumvirkningene av de konsesjonsgitte

anleggene, i tillegg til de vindkraftverkene som er til behandling, vil bli større enn det som er vurdert av NVE.

NVE konstaterer at krav om utredning av sumvirkninger har vært gjennomgående ved behandling av vindkraft- og kraftledningsprosjektene på Fosen og i Namdalen. NVE har også tidligere argumentert med at metodikk for å finne sumvirkninger av flere prosjekter innenfor et enkelt tema i dag er så godt som fraværende og må eventuelt utvikles.

NVE har i bakgrunnsnotatene vurdert behovet for utredninger av sumvirkninger og argumentert for at det ikke er aktuelt å kreve slike utredninger med unntak for temaet reindrift. NVE har imidlertid selv vurdert sumvirkninger av prosjektene i bakgrunnsnotatene, men tar til etterretning at det er ulike synspunkter på omfanget av vurderingene og NVEs konklusjoner. Etter NVEs vurdering har den samordnede behandlingsprosessen gjort det mulig å vurdere de viktigste virkningene av prosjektene samlet.

Klagerne har ikke spesifisert om de med sumvirkninger mener virkninger av de konsesjonssøkte og planlagte vindkraftverkene i regionen, samlede virkninger av alle tiltak som medfører arealinngrep i regionen eller hvordan regionen skal avgrenses. NVE har i bakgrunnsnotatene definert sumvirkninger eller samlede virkninger som virkninger av planlagte vindkraft- og kraftledningsprosjektene innenfor en region. Regionen er definert ut fra nettmessige forhold. NVE satte i 2007 en frist for å melde inn planlagte vindkraftprosjekter i denne regionen. Prosjektene ble sendt på en felles høring og behandlingen av prosjekter som hadde kommet noe lenger i behandlingsprosessen, ble stoppet i påvente av de resterende prosjektene. Basert på innspill i alle sakene, foretok NVE i mars 2009 en prioritering av vindkraftprosjektene i regionen, hvor vi meddelte at fire prosjekter ville bli tatt til sluttbehandling, fire prosjekter ville bli behandlet senere og 11 prosjekter ble bedt skrinlagt. Det er første gang NVE har foretatt en slik prioritering og vurdering av de samlede virkningene av mange vindkraft- og kraftledningsprosjekter innenfor en region. NVE mener en slik samordnet behandling har vært av avgjørende betydning for å skape forutsigbarhet i prosessen og unngå bekymringer om mulig fremtidig kraftutbygging. NVE peker også på at samordningen har gjort det mulig for høringsinstansene å se prosjektene og deres virkninger i sammenheng.

NVE har gjort en vurdering av de regionale virkningene av prosjektene som er påklaget i et felles kapittel som er tatt inn i alle enkeltsakene. Bakgrunnen for at NVE har kunnet gjøre slike vurderinger er at NVE krevde samtidig behandling av prosjektene. Følgende tema er vurdert konkret med hensyn på samlede virkninger i bakgrunnsnotatene: systemmessige virkninger, virkninger for samiske interesser, visuelle virkninger (omfatter hensynet til landskap, kulturmiljøer, friluftsliv) og inngrepsfrie naturområder.

NVE har ikke gjort konkrete vurderinger av sumvirkninger for fugl, ettersom det er svært krevende å på forhånd fastslå virkningene av de enkelte vindkraftverk på ulike fuglearter. I hvert av de konsesjonsgitte prosjektene på Fosen er det kartlagt arter i og nær planområdene, og NVE har vurdert hvordan tiltakene kan påvirke disse artene i hver enkelt sak. NVE legger til grunn at det er knyttet noe usikkerhet til de vurderinger som er gjort. Etter NVEs vurdering vil det være store utfordringer knyttet til utredninger og vurderinger av sumvirkningene. NVE kan ikke se at det fremkommer nye momenter eller forslag i klagen som gir grunnlag for å revurdere dette. NVE kan heller ikke se at antatte virkninger av utbygging av vindkraft for fugl er så store at hensynet til føre-var-prinsippet bør tillegges avgjørende vekt, utover de tilpasninger som er gjort i konsesjonsprosessen for det enkelte prosjekt. Det er etter NVEs vurdering ikke sannsynliggjort at etablering av de konsesjonsgitte vindkraftverkene og kraftledningene, vil ha vesentlig betydning for bestandsutviklingen for enkeltarter.

Natur og Ungdom mener det må gjennomføres nye utredninger av sumvirkninger for temaet inngrepsfrie naturområder med bakgrunn i at Direktoratet for naturforvaltning kom med oppdatert statistikk i januar 2008. NVE stiller seg undrende til dette kravet. De vurderingene som er gjort av samlede virkninger for inngrepsfrie naturområder, er i all hovedsak basert på statistikk fra 2008. NVE ba i e-post 09.11.09 Statnett om oppdaterte tall for påvirkning av inngrepsfrie naturområder som kan bli berørt av ny 420 kV Namsos – Storheia. Statnett svarte på dette i e-post av 21.12.09, hvor de la frem en ny analyse av inngrepsfrie naturområder gjennomført av Ask Rådgivning. Det går videre frem av NVEs vurderinger i kapittelet om regionale virkninger i bakgrunnsnotatene, at tallene som viser status for inngrepsfrie områder er fra januar 2008. Det går ikke frem av konsekvensutredningene for vindkraftverkene om statistikk fra 2008 eller 2003 er lagt til grunn for utredningene. NVE kan imidlertid ikke se at det vil bety noe vesentlig for NVEs vurdering. Vi kjenner ikke til at det er gjennomført større tekniske inngrep i områdene som vil bety vesentlige endringer av de vurderingene som er gjort for hvert enkelt vindkraftverk. NVE mener full utbygging, som konsesjonsgitt, vil ha negativ virkning for inngrepsfrie naturområder på Fosen, og at de vurderingene som er gjort av dette temaet i bakgrunnsnotatene er tilstrekkelige.

NVE mener at våre vurderinger av samlede virkninger av utbygging av vindkraft- og kraftledningsprosjekter på Fosen er tilstrekkelige og mener at de ivaretar kravet om vurdering av samlet belastning i naturmangfoldloven § 10. Vi viser også til vurderinger gjort i kapittel 6.6 om naturmangfold. NVE konstaterer at det ikke er gjort tilsvarende omfattende vurderinger av samlede og regionale virkninger i noen andre tilsvarende utbyggingssaker og er uenig med klagerne i at disse vurderingene er mangelfulle. Vi kan ikke se at det fremkommer nye argumenter utover det som tidligere har vært fremme i konsesjonsbehandlingen og som er diskutert i bakgrunnsnotatene.

6.7 Naturmangfold

Vurderingene gjort under dette kapittelet må sees i sammenheng med det som er omtalt under kapittel om sumvirkninger over.

6.7.1 Kunnskapsgrunnlaget

Flere av klagerne hevder at NVE ikke har tatt tilstrekkelig hensyn til naturmangfoldloven, og peker spesielt på at §§ 8 og 10 i denne loven ikke er fulgt opp. Natur og Ungdom, Naturvernforbundet i Sør- og Nord-Trøndelag, Forum for natur og friluftsliv i Nord- og Sør-Trøndelag med flere mener at utredningene av virkninger for naturmangfoldet ikke er tilstrekkelige. Det henvises til naturmangfoldloven § 8 om kunnskapsgrunnlag. *”Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.*

Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.”

NVE har vurdert kunnskapsgrunnlaget i hver enkelt sak og vi viser til vurderingene i de respektive bakgrunnsnotatene (kapitelene ”NVEs vurdering av konsekvensutredningen”). Kunnskapsgrunnlaget i disse sakene bygger på konsekvensutredningene med underliggende fagrapporter, tilleggsutredninger og innkomne merknader. NVE kan ikke se at det fremkommer nye argumenter i klagen, og NVE fastholder at de utredningene som er gjort er tilstrekkelige og at naturmangfoldlovens § 8 er oppfylt.

6.7.2 Fugl

Natur og Ungdom påpeker at tiltak mot elektrokusjon må gjennomføres for alle kraftledninger med middels spenning. NVE kan ikke se at det er grunnlag for å vurdere dette, da elektrokusjon er en problemstilling knyttet til kraftledninger med lavere spenning enn de som er gitt konsesjon. NVE velger derfor å ikke kommentere dette nærmere.

Natur og Ungdom mener videre at det må gjøres en reell vurdering av kabel i områder med viktige fugletrekk. Heller ikke her er det spesifisert hvilke kraftledninger som påklages med dette som klagegrunn. NVE er ikke enig i Natur og Ungdoms beskrivelse om at det ikke er gjort reelle vurderinger av dette temaet. Vi viser for eksempel til kapittel 8.3 i bakgrunnsnotatet for samordnet nett sør for Roan. Her har NVE vurdert kabling av kraftledningen på en delstrekning. NVE ga konsesjon til å kable deler av denne strekningen. Hensynet til bebyggelse, friluftsliv og at Åsmundvatnet er et viktig fugleområde, var avgjørende for denne avgjørelsen. Det at NVE ikke ga konsesjon til kabel også lenger sør, er ikke det samme som at det ikke har vært gjort reelle vurderinger. Med henvisning til nasjonale retningslinjer for kabel, finner NVE at hensynet til fugl normalt ikke vil være utløsende for å velge kabel verken på en 420 kV eller en 132 kV kraftledning. Etter NVEs vurdering vil merking av kraftlinene ha effekt på steder der risikoen for fuglekollisjoner er høy. Dette avbøtende tiltaket velges fremfor å kable, dersom hensynet til spesielle arter tilsier tiltak.

Naturvernforbundet i Sør- og Nord-Trøndelag viser til undersøkelser og hevder at 3-4000 fugl kan bli drept pr kilometer kraftledninger i områder med høy fugletetthet. Det vises også til en undersøkelse som viser et betydelig omfang av fugledød som følge av utbygging av vindturbiner. De mener disse tallene burde vært lagt til grunn for NVEs vurderinger av sumvirkninger. NVE er ikke kjent med de undersøkelser som naturvernorganisasjonene her presenterer. NVE kan derfor ikke kommentere disse undersøkelsene konkret. Med bakgrunn i de erfaringer som finnes fra Norge og utlandet i dag kan imidlertid NVE ikke kjenne igjen det omfanget av kollisjoner som her presenteres. NVE legger til grunn at det forskningsarbeidet som gjøres på vindkraft/kraftledninger og fugl i Norge i dag, heller ikke viser slike kollisjonstall som naturvernorganisasjonene skisserer. NVE konstaterer at organisasjonene i sine estimater har brukt forholdstall der de har estimert fuglekollisjoner ut fra antall kilometer konsesjonsgitte kraftledningstraseer og antall vindturbiner. NVE stiller seg derfor ikke bak de beregninger som naturvernforbundene har gjort.

Natur og Ungdom mener hensynet til naturmangfoldet må ivaretas bedre for Roan og Storheia vindkraftverk. Natur og Ungdom peker på at 8 vindturbiner i Roan vindkraftverk vil ha uforsvarlige virkninger for naturmangfoldet og reindrift, og hevder blant annet at 4 vindturbiner kommer i direkte konflikt med rødlistede fuglearter i den vestre delen av planområdet. NVE er enig i at etableringen av Roan vindkraftverk kan ha virkninger for fugl, og viser til våre vurderinger i bakgrunnsnotatet for Roan vindkraftverk. Her beskrives også den reduksjonen av planområdet som tiltakshaver har gjort gjennom plan- og utredningsprosessen. Blant annet er det i betydelig grad unngått å plassere vindturbiner nær hekkelokaliteter for lom.

Noen klagere, herunder Natur og Ungdom, viser til at det må gjennomføres ytterligere utredninger av trekkruiter og hekkelokaliteter for fugl før de kan ta stilling til Kvenndalsfjellet og Sørmarkfjellet vindkraftverk. NVE mener at det foreligger tilstrekkelige informasjon om dette i de utredninger som er gjennomført. NVE kan ikke se at ytterligere kartlegging av fugletrekket kan gi grunnlag for å endre prosjektenes omfang eller plassering.

Natur og Ungdom mener også at vindturbinene langs kanten i øst av planområdet for Storheia vindkraftverk må tas ut av planene, ettersom det er registrert trekk av havørn og kongeørn i dette området. NVE konstaterer at det ved feltundersøkelser ble observert rovfugl på trekk i dette området.

NVE kan ikke se at hensynet til fugletrekk kan gjøre det aktuelt å endre gjeldende utbyggingsløsning. Etter NVEs vurdering finnes det ikke faglige holdepunkter for å påstå at potensialet for kollisjoner mellom vindturbiner og rovfugl på trekk er vesentlig.

Natur og Ungdom mener det bør opprettes en buffersone på 1 kilometer rundt den kjente hekkelokaliteten for hubro ved Storheia vindkraftverk. NVE konstaterer at utredningene viser at det finnes én gammel, kjent hekkelokalitet for hubro under 500 meter fra nærmeste vindturbin/vei. Ifølge utredningene ble arten ikke registrert i forbindelse med de oppfølgende undersøkelsene i 2008 eller 2009, men det vises til at det er sannsynlig at arten hekker i området. I utredningen beskrives lokaliteten som skjermet, men det blir vurdert at lokaliteten vil kunne være sårbar både i anleggs- og driftsfasen, spesielt i forhold til forstyrrelse. I utredningen vurderes effekten for denne hubrolokaliteten som meget usikker. NVE konstaterer at denne hubrolokaliteten sannsynligvis ikke har vært i bruk de seneste årene. Lokaliteten vil være utsatt for forstyrrelse, særlig i anleggsperioden. NVE vurderer kollisjonsfaren i driftsfasen som lav. NVE kan heller ikke se at det er faglige holdepunkt for at arten ikke kan benytte denne hekkelokaliteten etter at vindkraftverket er satt i drift. NVE vil påpeke at opprettelse av en buffersone på 1 kilometer rundt hekkelokaliteter for hubro ikke kan forsvares ut fra dagens kunnskap om virkninger av vindturbiner på hubroens valg av hekkelokaliteter.

Naturvernforbundene og Forum for Flatanger er uenig i NVEs konklusjon om at det ikke finnes hekkelokaliteter for truede eller sjeldne fuglearter innenfor planområdet for Sørmarkfjellet vindkraftverk. Organisasjonene mener utredninger viser det motsatte. NVE erkjenner at tilleggsutredningen viser at det sannsynligvis hekker storlom ved Molinvatnet, selv om hekkelokaliteten ikke er påvist. Ifølge utredningen er det ikke kjent at storlom eller smålom er spesielt utsatt for kollisjoner med vindturbiner, men det pekes på at både smålom og storlom er vare for forstyrrelser. Ettersom Molinvatnet ligger sentralt i planområdet for vindkraftverket antar NVE at eventuelle hekkelokaliteter kan bli påvirket som følge av forstyrrelseseffekter under anleggs- og driftsfasen. NVE konstaterer at storlom i den nye rødlista er kategorisert som nær truet, begrunnet i påvirkningsfaktorer som menneskelig forstyrrelse i hekketiden (støy/ferdsel) og habitatpåvirkning (oppdemming/vannstandsregulering/overføring av vassdrag) i vannmiljøet. NVE kan ikke se at eventuelle virkninger for lom kan tillegges avgjørende vekt og ikke være til hinder for Sørmarkfjellet vindkraftverk. Ut fra foreliggende opplysninger kan ikke NVE se at andre rødlistearter hekker innenfor planområdet.

Vern Fosenhalvøya kritiserer NVEs vurdering av vindkraftverkets påvirkning på lom, og viser til vurderinger knyttet til kollisjon i bakgrunnsnotatet. Klager viser til et registreringsarbeid av både smålom og storlom i Osen og Roan kommuner i periodene 1998-2003 og 2008-2010, der blant annet informasjon om hekkelokaliteter er samlet inn. Vern Fosenhalvøya viser til at planområdet for det eksisterende Bessakerfjellet vindkraftverk også inngikk i registreringsområdet og at resultatene viser at lom har blitt svært negativt berørt. Klager viser til at disse konklusjonene vil bli publisert i tidsskriftet "Vår fuglefauna" i løpet av kort tid. NVE kjenner ikke til undersøkelsen klager viser til, heller ikke om den har blitt publisert, og kan derfor ikke vurdere de resultatene og påstandene klager fremmer. NVE ønsker derimot å påpeke at klager synes å ha misforstått NVEs formulering i bakgrunnsnotatet. NVE vurderer kollisjonsrisikoen mellom vindturbiner og smålom som liten. Klager setter disse vurderingene opp mot resultater fra en undersøkelse som har undersøkt hekkesuksess hos lom. NVE har som sagt ikke hatt tilgang til denne undersøkelsen. Dersom resultatene er slik klager hevder, poengterer NVE at det er vurderinger av kollisjonsrisikoen, og ikke hekkesuksess hos lom som er vurdert i de formuleringer klager mener NVE fremmer feilinformasjon. Klager hevder at hekkebestanden/antallet hekkelokaliteter har gått drastisk ned etter utbyggingen av Bessakerfjellet vindkraftverk. NVE har ikke fått tilgang til den undersøkelsen det vises til, og kan følgelig ikke ta stilling til dette.

I bakgrunnsnotatet for blant annet Roan vindkraftverk har NVE vist til erfaringer som viser at vindkraftverk kan påvirke naturmangfoldet, herunder fugl, og at det nasjonalt og internasjonalt har vært fokusert på mulige virkninger av vindkraftverk med hensyn til kollisjonsfare, nedbygging av viktige biotoper og forstyrrelse/fortrengning for fugl. NVE er klar over at forstyrrelse fra vindturbinene, anleggsarbeid og menneskelig ferdsel på det interne veinettet kan gi negative virkninger for fugl, herunder lommer. NVE har i bakgrunnsnotatet vist til at virkningene av tiltaket kan bli størst for lom som har hekkelokaliteter i eller i nærheten av vindturbiner. NVE har vurdert at forstyrrelseeffektene i anleggsfasen er av størst betydning og at kollisjonsfaren mellom vindturbiner og kraftledninger er vurdert som liten.

Forum for natur og friluftsliv i Nord- og Sør-Trøndelag peker på forpliktelser gjennom Bern-konvensjonen og mener vindkraftverkene vil negativt påvirke rødlistede fuglearter. Formålet med konvensjonen er å verne om europeiske arter av ville dyr og planter og deres levesteder. Landene skal legge særlig vekt på truede og sårbare arter. Konvensjonen trådte i kraft i 1979, og per januar 2006 hadde 42 land tiltrådt den. NVE legger til grunn at det er knyttet noe usikkerhet til de faktiske virkningene av konkrete vindkraftverk på fugl og virkningene synes å være både arts- og stedsspesifikke. Ut fra eksisterende kunnskap omkring effekter av vindkraftverk på fugl eller erfaringer fra vindkraftverk i drift i Norge og i Europa finner NVE at konsesjonsvedtakene ikke strider mot konvensjonens formål.

6.7.3 Buffersoner rundt verneområder/verdifulle naturtyper

Natur og Ungdom har i tidligere høringsuttalelser krevd at det skal legges inn en buffersone på 200 meter rundt verneområder og rundt forekomster av verdifulle naturtyper. Dette gjelder for både vindkraftverk og kraftledningene. Dette opprettholdes i klagen til NVEs vedtak, og i en tilleggskommentar i brev av 14.10.10. Også Naturvernforbundet i Sør- og Nord-Trøndelag viser til konsekvenser for eksisterende og planlagte verneområder. Naturvernforbundet mener at nasjonale retningslinjer tilsier at det ikke skal bygges vindkraftverk i nærheten av naturreservat. For 420 kV kraftledningen vises det til konflikt med foreslåtte Elgsjøen barskogreservat i Osen og Roan kommuner og en eventuell nasjonalpark i Dåpma-området. Samtidig vil traseen tangere Kariholet naturreservat i Ålfjord kommune som planlegges utvidet. Klagerne mener at utvidelsen vil bli vanskelig dersom kraftledningen realiseres.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har fremmet innsigelse mot Storheia vindkraftverk med bakgrunn i virkninger for Hildremvatnet naturreservat. NVE konstaterer at naturreservatet ikke er direkte berørt og viser til kapittel 8 for videre drøftelser vedrørende fylkesmannen innsigelse.

Det finnes ikke hjemmel i noe lovverk for å kreve buffersoner rundt verneområder. Man må kunne forutsette at vernegrensene er satt ut fra en helhetsvurdering av områdets kvaliteter og at verneområdet i seg selv er stort nok til å ivareta disse kvalitetene. NVE viser i denne sammenheng til naturmangfoldloven § 34 hvor det står: "*Verneområdets geografiske utstrekning skal samsvare med verneformålet. Ved avgrensning av verneområdet skal det legges vekt på å ivareta økologiske funksjoner av betydning for verneformålet og økosystemets tåleevne mot ytre påvirkninger*".

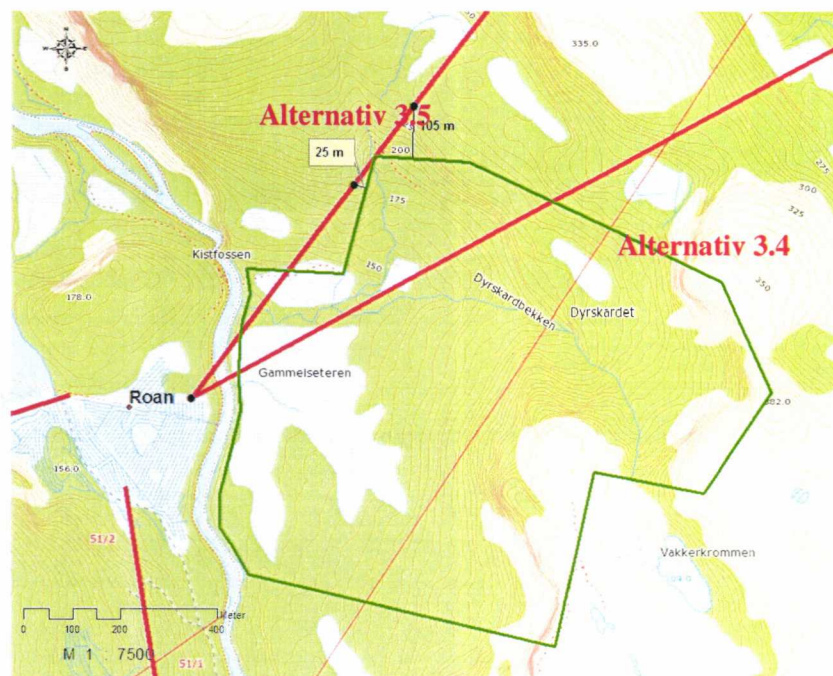
NVE kan heller ikke se at buffersoner rundt registrerte verdifulle naturtyper kan være aktuelt, da dette i realiteten vil bety arealbegrensninger som ikke er hjemlet i noe lovverk. Registrering av verdifulle naturtyper er ikke knyttet opp til et automatisk vern av slike områder eller forekomster. NVE er derfor uenig i Natur og Ungdoms synspunkt om at det må være en automatisk buffersone rundt alle verneområder og verdifulle naturtyper/naturforekomster. NVE er imidlertid enig i at verdifulle biologiske forekomster og verneområder skal tillegges stor vekt ved avveining av de ulike hensynene

for eksempel ved valg av trasé, men vi mener samtidig at hensynet til det biologiske mangfoldet ikke alltid kan være avgjørende. NVE er selvsagt klar over naturmangfoldlovens § 49 hvor følgende står: *”Kan virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov, innvirke på verneverdiene i et verneområde, skal hensynet til disse verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis, og ved fastsetting av vilkår. For annen virksomhet gjelder aktsomhetsplikten etter § 6.”*

NVE er ikke enig i Natur og Ungdoms og Forum for Flatangers fremstilling av saken hvor det virker som NVE ikke har vurdert og ivare tatt hensyn til verneområder og kystgranskoglokaliteter. Når det gjelder 420 kV kraftledningen Namsos – Roan – Storheia, viser klager blant annet til kystgranskoglokalitetene Gammelsætra og Haugstjønnset og de vernede områdene Rundfjellet og Kariholet naturreservat. NVE mener at hensynet både til verneområder og verdifulle naturtyper i eller i nærheten av traseen er vurdert og vektlagt i NVEs totale avveining av mange samfunnshensyn, og vi kan ikke se at det fremkommer nye momenter i klagen som ikke allerede inngår i vår vurdering i bakgrunnsnotatene av 04.06.10. Vi har allikevel valgt å kommentere de påpekte områdene over konkret, for å tydeliggjøre de vurderingene av verneområder og verdifulle naturtyper som NVE la til grunn i sine vedtak.

NVE konstaterer at kun Haugstjønnset berøres direkte av den konsesjonen som NVE ga 07.06.10. Den blir imidlertid berørt fordi det er gitt konsesjon til 132 kV kraftledningen Straum – Roan parallelt gjennom lokaliteten. Her var det flere viktige hensyn som ble vurdert opp mot hverandre, og NVE skriver at det er lagt avgjørende vekt på reindriftens interesser ved valg av trasé sørover fra Roan transformatorstasjon. NVE står fast på denne prioriteringen.

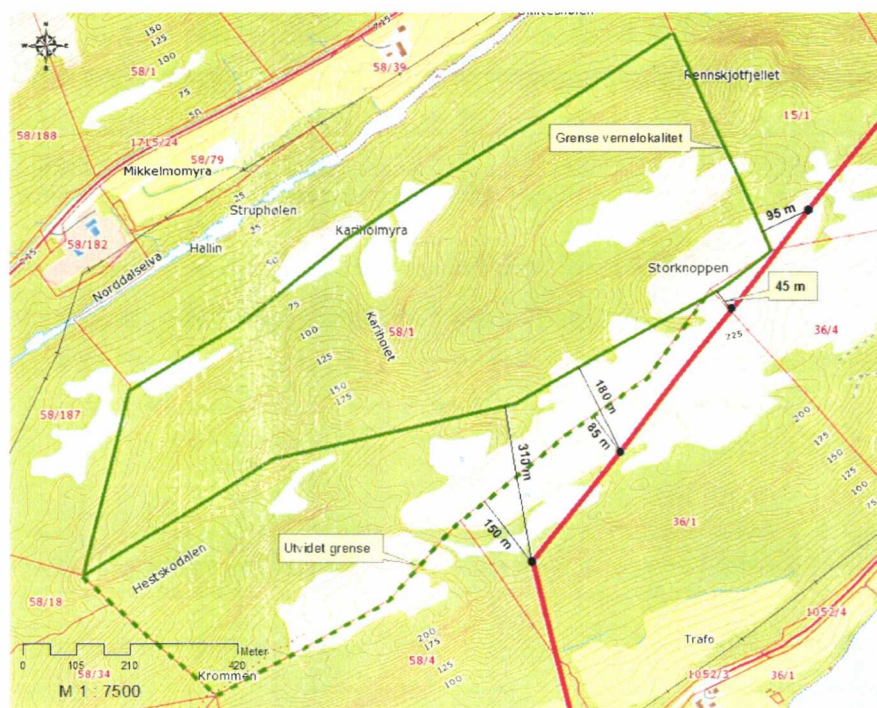
Kystgranskoglokaliteten ved Gammelsætra berøres av konsesjonsgitte traséalternativ 3.5, se figur 4 under. Det konsesjonsgitte alternativet tangerer lokaliteten i det nordligste hjørnet og krysser igjennom helt vest inn mot transformatorstasjonen. Den alternativt omsøkte traseen i dette området, alternativ 3.4, krysser i langt større grad tvers igjennom lokaliteten ved Gammelsætra. NVE har altså ikke gitt konsesjon til denne traseen, og hensynet til særlige viktige områder for biologiske verdier var sammen med hensynet til områdeverninteressene, avgjørende for valg av trasé. Vi viser samtidig til at NVE har satt vilkår i konsesjonen om begrenset skogrydding med spesiell fokus på områder med kystgranskog.

Figur 4: Kart som viser traseene ved Gammelsætra

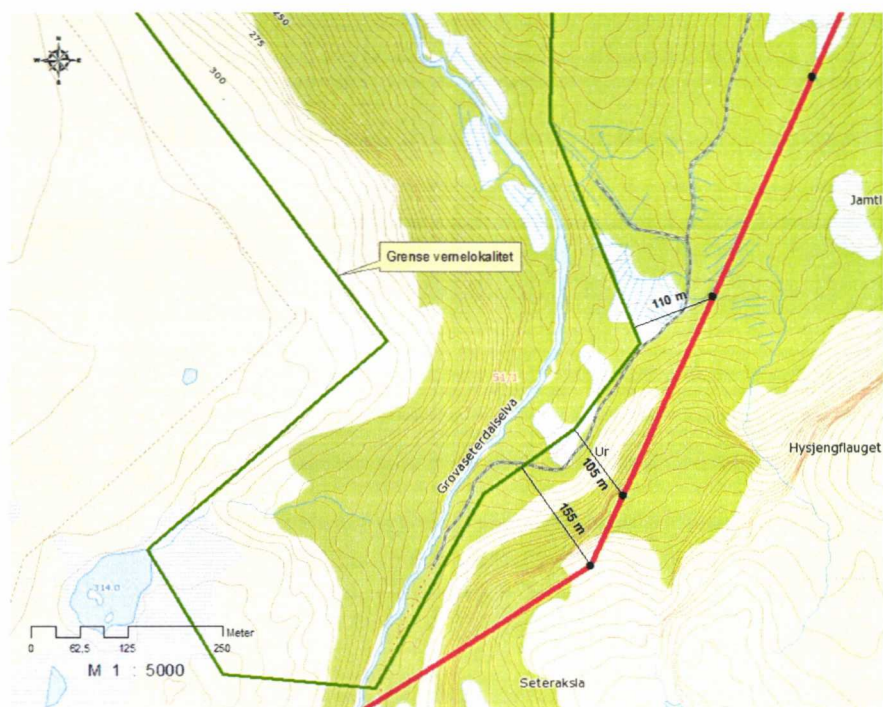
Også Naturvernforbundet i Namdalen kritiserer NVEs trasévalg ved det foreslåtte Elgsjøen naturreservat, og mener det skulle blitt valgt kabel forbi det foreslåtte reservatet, på samme måte som ved kryssing av fangstfeltet for villrein på Sørmarkfjellet. NVE har vurdert kravet om kabel på strekningen i kapittel 10.11.2 i bakgrunnsnotatet for 420 kV Namsos – Roan – Storheia. NVE står fast på sin vurdering om at kabling i dette terrenget ikke ville være en god løsning verken for verneområdet, verneformålet, naturmangfoldet eller landskapet da det ville medført behov for sprenging og en bred kabelgrøft i fjellterreng. Ut i fra nåværende retningslinjer for kabling, vedtatt av Stortinget i juni 2009, vurderes kabling i slike områder som helt uaktuelt.

Den konsesjonsgitte kraftledningen går utenom Kariholet naturreservat. Når det gjelder virkningen for naturreservatet er dette beskrevet i kapittel 10.8 i bakgrunn for vedtak. NVE var klar over en mulig utvidelse av naturreservatet før vi fattet vårt vedtak, og fikk derfor utkastet til utvidelse oversendt fra Direktoratet fra naturforvaltning i e-post 11.11.09. I e-post 05.11.10 og 09.11.10 fra Statnett, er det vist grovprosjektering av mastene sett i forhold til vernegrensen og foreslått utvidet vernegrense. Kraftledningen kommer ikke i konflikt med utvidelsen av naturreservatet og NVE stiller seg uforstående til at Naturvernforbundet sier at utvidelsen vil bli vanskelig dersom kraftledningen realiseres, se figur 5 under. Vi konstaterer også at traseen ligger i nærheten av eksisterende og foreslåtte vernegrense i et område med lite vegetasjon, slik at det i liten grad vil være behov for rydding i traseen. Dette gjør kanteffekter vurderes som ubetydelige.

Figur 5: Kart som viser trasé forbi Kariholet naturreservat

Den konsesjonsgitte 420 kV kraftledningen (alternativ 1.1 sørover fra Roan transformatorstasjon) går utenfor Rundfjellet naturreservat, se figur 6 under. På størstedelen av den strekningen hvor traseen er planlagt i nærheten av naturreservatet, ligger traseen betydelig høyere i terrenget enn reservatgrensen og vil ikke påvirke de klimatiske forholdene i reservatet. Vi viser for øvrig til vilkår i konsesjonen om begrenset skogrydding i konsesjonen.

Figur 6. Kart som viser trasé forbi Rundfjellet naturreservat

Naturvernforbundene i Nord- og Sør-Trøndelag og Forum for Flatanger hevder at atkomstveien til Sørmarkfjellet vindkraftverk vil berøre verdifulle kystgranskoglokaliteter med rødlistede lavarter. NVE antar at klagerne her sikter til lokaliteten i Hestdalen. NVE vil bemerke at det er satt vilkår om at man skal unngå å berøre den registrerte lokaliteten ved føring av atkomstveien. NVE har satt som vilkår at dette gjennomføres som en del av arbeidet med detaljplanen. Det vises til punkt 3 om Detaljplanen i anleggskonsesjon til Sørmarkfjellet vindkraftverk av 07.06.10. Det pekes også på at kraftledningene fra Sørmarkfjellet vil føres i nærområdet til Skjellådalen naturreservat. Skjellådalen naturreservat er barskogreservat der formålet med fredningen er å bevare et skogområde med alt naturlig plante- og dyreliv og med alle de naturlige økologiske prosessene. Kraftledningstraseen går cirka 500 meter fra naturreservatets grense og NVE kan ikke se at Skjellådalen naturreservat påvirkes av den konsesjonsgitte kraftledningen fra Sørmarkfjellet vindkraftverk.

Flere av klagerne, blant annet Odd Einar Støkkan og Øystein Braseth, viser til at Storheia vindkraftverk ligger innen nedbørsfeltet til de to vernede vassdragene Oldelva og Nordelva, og at vernebestemmelsene for de to vassdragene ikke muliggjør kraftutbygging. NVE viser i denne sammenhengen til bakgrunnsnotatet for Storheia vindkraftverk, der dette drøftes inngående. Det er NVEs klare oppfatning at en verneplan for vassdrag ikke medfører et generelt forbud mot utbygging av energianlegg. NVE satte vilkår om en reduksjon av planområdet for Storheia vindkraftverk ut fra hensynet til bl.a. reindrifta. Denne reduksjonen medfører også at vindkraftverket ikke lenger berører nedbørsfeltet til Nordelva.

Flere av klagerne viser til at Storheia er foreslått som kystnasjonalpark og at vindkraftverket derfor må avslås. NVE konstaterer at det konsesjonsgitte området er foreslått som kystnasjonalpark. Etter det NVE kjenner til er det imidlertid ikke satt i gang noen formell verneprosess knyttet til dette forslaget. Flere klagerne viser til at Sør-Trøndelag fylkeskommune har fattet vedtak om at det skal opprettes en slik kystnasjonalpark i fylket. NVE er overrasket over at flere av klagerne bruker dette vedtaket til inntekt for kravet om opprettelse av en nasjonalpark på Storheia, ettersom fylkeskommunen i sin fylkesdelplan for vindkraft anbefaler at området benyttes til vindkraftformål.

6.7.4 For- og etterundersøkelser

Natur og ungdom påpeker at det ikke er satt krav om at det skal gjennomføres for- og etterundersøkelser for virkninger for naturmangfold, og peker spesielt på temaene fugl og verdifulle naturtyper.

NVE har i vilkår nr 6 i anleggskonsesjonene for vindkraft satt vilkår om at det skal utarbeides en miljø- og transportplan. I dette vilkåret heter det; "... NVE kan kreve undersøkelser av mulige virkninger for naturmangfold i driftsperioden, dersom NVE mener det er behov dette".

NVE ser at vilkåret ikke muliggjør å sette krav om at det kan gjennomføres forundersøkelser. NVE vil derfor anbefale at Olje- og energidepartementet fastsetter et eget vilkår om dette, slik at det kan kreves utført både for- og etterundersøkelser av naturmangfold.

I forbindelse med behandling av innsigelsen fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, anbefaler NVE at Olje- og energidepartementet fastsetter vilkår om forundersøkelser av fugl i deler av Hildremsvatnet naturreservat i tilknytning til Storheia vindkraftverk. Se NVEs omtale av innsigelse i kapittel 8.

6.7.5 Irreversibilitet og tilbakeføring til naturlig tilstand

Naturvernforbundet i Sør- og Nord-Trøndelag mener virkningene av veinettet er undervurdert og peker på at veiføringene vil kreve mange skjæringer og fyllinger. Videre mener Trondheim Turistforening og Naturvernforbundet i Namdalen at vindkraftverk, på grunn av arealinngrep som følge av veier og annen infrastruktur, er irreversible inngrep hvor naturen ikke kan tilbakeføres til naturlig tilstand. Etter NVEs vurdering vil resultatet av tilbakeføring/revegetering av veier, oppstillingsplasser og andre arealinngrep være avhengig av flere faktorer. Den viktigste faktoren vil være at atkomst- og internveiene føres best mulig i terrenget. Dette vil kreve mindre skjæringer og fyllinger og vil naturlig nok forenkle tilbakeføringen. Også bonitet, topografi og dreneringsforhold vil være viktige faktorer ved tilbakeføring av anlegget til naturlig tilstand. NVE har erfart at revegetering og forskjønning av skadet areal langs veier og anlegg i forbindelse med utbygging av vindkraftverk kan gjennomføres uten store utfordringer. Metoder for gjennomføringen av slik revegetering er tidligere beskrevet av Planteforsk (Rapp med flere 2005). NVE legger derfor til grunn at områdene i stor grad kan tilbakeføres etter nedleggelse.

Naturvernforbundet i Namdalen stiller spørsmål ved hvordan tiltakshaver skal være økonomisk i stand til å sikre istandsetting av anleggsområdet etter konsesjonstidens utløp. NVE viser til energilovsforskriften § 3-5, punkt d, vedrørende nedleggelse og rydding av anlegg, som lyder:

"Ved nedleggelse plikter den tidligere konsesjonær å fjerne det nedlagte anlegg og så langt som mulig føre landskapet tilbake til naturlig tilstand. Norges vassdrags- og energidirektorat kan sette frist for arbeidet og treffe bestemmelser med hensyn til tilbakeføringen."

Av forskriften går det også frem at NVE kan sette frist for arbeidet og treffe bestemmelser med hensyn til tilbakeføringen. I tillegg til dette standardvilkåret, har NVE i anleggskonsesjonen satt krav om at konsesjonærene skal lage et forslag til hvordan de økonomisk skal sikre fjerning av anlegget og tilbakeføring av området. Av vilkåret går det frem at konsesjonærene, i løpet av det 12. driftsåret for vindkraftverket, skal legge frem et konkret forslag til garantistillelse som sikrer kostnadsdekning for fjerning av vindturbinene og istandsetting av området ved utløp av driftsperioden, i samsvar med energilovsforskriftens § 3-4, punkt d.

6.7.6 Vektlegging av virkninger for naturmangfold

Naturvernforbundet i Namdalen kan ikke se at reduksjon av Sørmarkfjellet vindkraftverk har medført noen endringer med tanke på miljøvirkninger sett opp mot den opprinnelige utbyggingsløsningen som også omfattet Oksbåsheia. NVE er uenig i denne vurdering, og stiller seg undrende til synspunktet. Etter NVEs klare oppfatning, har de relativt omfattende endringene av prosjektet gjennom plan- og utredningsprosessen ført til reduserte virkninger for naturmangfold, landskap, kulturminner og kulturmiljø, friluftsliv og støy. NVE konstaterer at tiltakshaver har redusert planområdet for vindkraftverk fra opprinnelig 14,1 kvadratkilometer til 9,2 kvadratkilometer. Videre viser de gjennomførte utredninger at miljøverdiene på Oksbåsheia, særlig knyttet til fugl, var store. Blant annet var det registrert hekkelokalteter for havørn, vandrefalk og smålom i og i umiddelbar nærhet til det opprinnelige planområdet på Oksbåsheia. NVE konstaterer også at tiltakshaver har redusert planområdet i nord på Sørmarkfjellet, blant annet ut fra hensynet til naturmangfoldet, herunder fugl.

Natur og Ungdom mener at det ikke er tatt tilstrekkelig hensyn til naturmangfoldet i vedtakene og mener planendringer er gjort med bakgrunn i virkninger for reindrift og landskap alene. NVE er uenig i påstanden fra Natur og Ungdom, men kan bekrefte at landskap og reindrift har blitt tillagt betydelig vekt. De vurderingene som NVE har gjort av biologisk mangfold, verneområder, INON for hvert enkelt prosjekt, samt de presiseringene som er omtalt i dette notatet, viser etter vår mening at hensyn til naturmangfold og forhold som har betydning for naturmangfold er tillagt betydelig vekt, for eksempel ved valg av kraftledningstraseer og atkomstveier til vindkraftverkene, planendringer og fastsetting av konsesjonsvilkår. NVE har blant annet satt vilkår om endringer i planområdet for Storheia og Roan vindkraftverk, som etter NVEs vurdering ikke bare vil redusere virkningene for reindrift og landskap, men også naturmangfoldet. Det er også gjort omfattende endringer gjennom plan- og utredningsprosessen for Kvenndalsfjellet og Sørmarkfjellet vindkraftverk. NVE har fulgt opp flere av de anbefalingene for avbøtende tiltak som ble fremmet i konsekvensutredningene eller under høring av søknadene. Det er blant annet satt vilkår om endring av atkomstveier både til Roan og Sørmarkfjellet vindkraftverk for slik å unngå viktige naturtyper og krav om begrenset skogrydding i kraftledningstraseene spesielt for å redusere virkningene for kystgranskog.

6.8 Samiske interesser og reindrift

Fosen reinbeitedistrikt driftsgruppe nord, Fosen reinbeitedistrikt driftsgruppe sør, Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag og Sametinget har påklaget NVEs konsesjonsvedtak om kraftledninger og vindkraftverk på Fosen ut fra antatte virkninger for reindriften og andre samiske interesser. Også Odd Einar Støkkan og Øystein Braseth er opptatt av beskyttelsen av samiske interesser knyttet til Storheia vindkraftverk.

NVE har vurdert virkninger for reindrift og andre samiske interesser under kapittelet om regionale virkninger i bakgrunnsnotatene, og konkret for hvert enkelt prosjekt (tematisk i vindkraftnotatene og under hver enkelt trasé i kraftledningsnotatene). Se også kapittel 6.8.4.

NVE vil først gå gjennom de rettslige skrankene til vern for samisk kultur som er etablert i folkeretten og intern norsk rett, for deretter å knytte noen ytterligere kommentarer til de faktiske virkningene de konsesjonsgitte vindkraft- og kraftledningsanleggene vil kunne ha for på reindriften på Fosen.

6.8.1 Vurdering av samenes folkerettslige vern

Etter folkeretten har samene i Norge et særskilt rettslig vern som urbefolkning. Fosen reinbeitedistrikt Driftsgruppe sør, ved advokat Geir Haugen, anfører at de gitte konsesjonene er i strid med samenes særskilte vern og hevder at "folkeretten er overskredet med klar margin". Driftsgruppe nord ved

advokat Thomas Hjermann sier i klagen at konsesjonene medfører at "den beskyttelse reindriften har i konstitusjonelle rettskilder og internasjonale forpliktelser vil være krenket". Også Sametinget viser til FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27 og ILO-konvensjonen nr.169 som grunnlag for sine klager, men det framgår ikke av klagen om Sametinget mener at de anførte folkerettslige reglene er brutt. Driftsgruppe sør ved advokat Haugen hevder at oppstillingen av tidligere inngrep som er gitt i høringen til konsesjonssøknadene viser at "terskelen som folkeretten oppstiller er overskredet med klar margin". I følge driftsgruppe sør ved Haugen er terskelen overskredet dersom den samlede virkningen av inngrep etter 1900 har medført at næringsgrunnlaget for minst en siida-andel har gått tapt.

NVE vil innledningsvis påpeke at klagerne kun legger til grunn en påstand om at folkerettens materielle terskler er overtrådt, uten nærmere henvisning til andre rettskilder enn konvensjonsbestemmelsene. NVE konstaterer derfor at det ikke er vist til nye rettskilder enn det som ble redegjort for i NVEs konsesjonsvedtak av 07.06.2010

FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, artikkel 27

FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) er en folkerettslig konvensjon som den norske stat har ratifisert. Konvensjonen er gjennom menneskerettsloven § 2 nr.3 inkorporert i norsk rett, og vil ved motstrid gå foran annen norsk lovgivning, jmf. menneskerettsloven § 3. Artikkel 27 i konvensjonen verner blant annet om minoriteters rett til å utøve sin kultur. Det er ikke tvilsomt at konvensjonsbestemmelsen verner om den samiske urbefolkning i Norge. SP artikkel.27 har følgende ordlyd:

"I de stater hvor det finnes etniske, religiøse eller språklige minoriteter, skal de som tilhører slike minoriteter ikke nektes retten til, sammen med andre medlemmer av sin gruppe, å dyrke sin egen kultur, bekjenne seg til og utøve sin egen religion, eller bruke sitt eget språk."

SP artikkel 27 angir en rettslig materiell terskel for hvilke konsesjonsvedtak NVE kan treffe dersom disse har negative virkninger for samer. Terskelen innebærer at det ikke kan treffes vedtak som medfører at samer "nektes retten til" å dyrke eller utøve sin kultur. Reindriften er en kulturspesifikk samisk næring i Norge, og følgelig vil SP artikkel 27 være bestemmende for hvilke konsesjonsvedtak som kan treffes med negative virkninger for reindriften. I. Det avgjørende er hva som menes med begrepsbruken "nektes". Ut fra ordlyden isolert sett, er terskelen for å konstatere brudd på artikkel 27 høy. Det å nekte reindriften å utøve reindrift vil i etter en ordlydsforståelse tilsi at et tiltak må ha så kvalifiserte negative virkninger for reindriften at det ikke lenger vil være mulig å utøve den.

Rekkevidden av SP artikkel 27 som materiell terskel for inngrep i reindriften er tolket av Høyesterett i noen saker der det samtidig er gitt uttalelser av mer generell betydning. Rt.2004 nr.1092 gjaldt gyldigheten av et vedtak om fredning av et reinbeiteområde for reinbeite etter reindriftsloven § 11. Det kan påpekes at det av Høyesterett ble lagt til grunn at det aktuelle beiteområdet først og fremst hadde betydning som reservebeite i vanskelige vintre. Reindriften anførte blant annet SP artikkel 27 som grunnlag for at retten måtte kjenne fredningsvedtaket ugyldig. Høyesterett fant enstemmig (5-0) ikke grunnlag for å kjenne fredningsvedtaket ugyldig. Høyesterett viste til den materielle terskelen som følger av artikkel 27, nemlig at det må være tale om "å nekte" minoriteter å utøve sin kultur for å kunne fastslå konvensjonsbrudd. Videre knytter Høyesterett den materielle terskelen i artikkel 27 til inngrep i reindriften som næring, og legger til grunn at et inngrep må være "så omfattende at reindriftssamene "nektes retten til" å utøve sin næringsvirksomhet".

I Alta-saken sies det i forhold til de folkerettslige spørsmålene (Rt. 1982 side 241): (...) "Etter min mening kan det overhodet ikke være tvilsomt at det ikke gjelder noen begrensning i norsk

suverenitetshevdelse over reguleringsområdet. Heller ikke når det gjelder de påberopte minoritetsrettigheter kan jeg se at avgjørelsen byr på tvil. Avgjørende for mitt syn på dette spørsmålet er det faktiske omfang av det inngrep som her gjøres i samiske interesser. En forutsetning for at det overhodet kunne oppstå noe folkerettslig spørsmål i en reguleringssak, måtte i alle fall være at reguleringen medførte bastante og meget skadelige inngrep i slike interesser. Først da kunne man reise spørsmål om den nevnte artikkel. 27 var gått for nær, fordi inngrepet i reindriftsnæringen var så stort at det truet samisk kultur. Det inngrep som her finner sted, er imidlertid langt fra av denne alvorlige karakter. (...)."

SP artikkel 27 er også tolket av FNs menneskerettskomité. I saken *Länsman et al. V. Finland*, som gjaldt gyldigheten av en tillatelse til steinbrudd i et område med reindrift, la FNs menneskerettighetskomité til grunn følgende:

"A State may understandably wish to encourage development or allow economic activity by enterprises. The scope of its freedom to do so is not to be assessed by reference to a margin of appreciation, but by reference to the obligations it has undertaken in article 27. Article 27 requires that a member of a minority shall not be denied his right to enjoy his culture. Thus, measures whose impact amount to a denial of the right will not be compatible with the obligations under article 27. However, measures that have a certain limited impact on the way of life of persons belonging to a minority will not necessarily amount to a denial of the right under article 27."

Menneskerettighetskomiteen la altså her til grunn at artikkel 27 ikke er til hinder for utbygging og økonomisk utvikling, så lenge slike tiltak ikke innebærer en nektelse for minoriteter til å utøve sin kultur. Komiteen stadfester at statene ikke kan nekte minoriteter å utøve sin kultur, og påpeker samtidig at tiltak som gir slike effekter som kan likestilles med en nektelse, ikke er forenlig med konvensjonen. Komiteen opprettholder med dette den høye materielle terskelen som følger av ordlyden. At det må være tale om en nektelse av kulturutøvelse før det blir tale om noe konvensjonsbrudd, innebærer at artikkel 27 ikke gir et vern mot alle tiltak som kan få negative virkninger for reindriften, noe komiteen også gir uttrykk for i siste setning i sitatet.

NVE vil videre vise til Ot.prp.nr.53 (2002-2003) "Om lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke (Finnmarksloven)" side 84-85, hvor det i forhold til den materielle terskelen i SP art. 27 er lagt til grunn følgende av Justis- og politidepartementet:

"Når det gjelder vernet mot inngrep, er det klart at økonomisk aktivitet er vernet av bestemmelsen dersom aktiviteten utgjør en del av kulturen, for eksempel reindrift, jakt, fiske og annen utmarksbruk. Inngrep som medfører at gruppen «nektes retten til» å utøve kulturen, er uforenlige med bestemmelsen. Det er på den annen side klart at inngrep som har liten innvirkning på minoritetsgruppens levemåte og livsopphold, ikke vil innebære en krenkelse av bestemmelsen."

Departementet viser for øvrig videre til den ovenfor nevnte uttalelse fra Menneskerettighetskomiteen i saken *Länsman et al. V. Finland*.

NVE legger ut fra dette til grunn at FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27 oppstiller en rettslig materiell terskel for hvilke inngrep som kan iverksettes med negative virkninger for reindriften på Fosen. De rettskilder som er vurdert her, viser imidlertid at det skal svært mye til før denne terskelen er overtrådt.

NVE viser til at vi har vurdert prosjektenes virkning på reindriften, samlet i felleskapittelet om regionale virkninger i bakgrunnsnotatene. De konkrete virkningene av hvert enkelt vindkraft- og/eller kraftledningsprosjekt er i tillegg vurdert i den enkelte sak. Videre viser vil til kapittel 6.8.4 under.

NVEs vurdering er at konsesjonsvedtakene, hver for seg eller samlet, ikke innebærer et så kvalifisert og omfattende inngrep i reindriften på Fosen at de innebærer en "nektelse" av retten til videre reindrift i området. Det er med andre ord ikke grunnlag for å fastslå at konsesjonsvedtakene har slike virkninger for reindriften på Fosen at de vil være i strid med artikkel 27 i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter. NVE kan heller ikke se at det fremkommer nye argumenter i klagesaken, eller at det vises til konkrete rettskilder av betydning som endrer på denne konklusjonen.

ILO-konvensjonen nr. 169

ILO-konvensjon nr. 169 er den andre folkerettslige rettskilden som blir påberopt av klagerne. Den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO) er et standardiseringsbyrå tilknyttet De forente nasjoner, som arbeider for å bedre levekår og arbeidsforholdene for arbeidsfolk. ILO-konvensjon nr 169 ble ratifisert av Norge i 1990 og er som konvensjon en folkerettslig forpliktelse for den norske stat overfor den samiske folkegruppe i Norge. Sentrale bestemmelser i konvensjonen angår blant annet konsultasjon og medbestemmelse i beslutningsprosesser. Ingen av klagerne angir konkret på hvilken måte ILO-konvensjon nr 169 er brutt i forbindelse med disse konsesjonsvedtakene. Driftsgruppe sør ved advokat Haugen har imidlertid påpekt at det er en rettsanvendelsesfeil at NVE ikke samtidig med konsesjonsvedtaket har tatt initiativ til å skaffe reindriften erstatningsland, jamfør ILO-konvensjonen artikkel 16.

ILO-konvensjonen er, i motsetning til SP artikkel 27, ikke fullstendig inkorporert i norsk rett. ILO-konvensjonen er per i dag inkorporert gjennom finnmarksloven og inkorporasjonen gjelder kun innenfor Finnmark fylke som er finnmarkslovens virkeområde. Det kan også påpekes at finnmarksloven ikke har bestemmelser om inngrepvern. Videre er blant annet ILO-konvensjonen art. 6 om konsultasjoner bakgrunnen for "Avtale om prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget" (konsultasjonsavtalen) som ved kgl.res. av 1.juli 2005 ble stadfestet å gjelde for hele statsforvaltningen. Det kan også nevnes at det for tiden arbeides det med å inkorporere deler av ILO-konvensjon nr 169 i norsk rett gjennom oppfølging av forslagene i NOU 2007:13 Den nye sameretten, der det blant annet foreslås å lovfeste konsultasjonsreglene. Fordi konvensjonen ikke er fullstendig inkorporert i norsk lovgivning, vil den primære rettslige betydningen av ILO-konvensjonen være at den inngår som et moment ved anvendelse og tolkning av intern norsk rett, samt som en retningslinje for skjønnsutøvelsen til forvaltningen i saker som berører den samiske befolkning. NVE viser til at vi har konsultert med Sametinget i tillegg til at det er gjennomført konsultasjoner med begge driftsgruppene på Fosen underveis i konsesjonsbehandlingen. Dette er omtalt i bakgrunnsnotatene for konsesjonsvedtakene. NVE kan ikke se at det har fremkommet nye momenter i klagen angående gjennomføring av konsultasjonen som tilsier at konsultasjonene ikke er holdt i tråd med ILO-konvensjonen.

Når det gjelder kravet om å skaffe erstatningsland etter ILO-konvensjonen artikkel 16, så legger NVE til grunn at eventuelle krav i ILO-konvensjonen til å sikre erstatningsland, ikke er inkorporert i norsk rett. NVE har ingen adgang til – med hjemmel i folkeretten alene – å skaffe erstatningsland for reindriften.. Dersom erstatningsland skal skaffes, må dette gjøres gjennom sekundækspropriasjon jf. oreigningsloven § 6, alternativt ekspropriasjon av erstatningsland etter reindriftsloven § 7. NVE har ikke myndighet til å fatte vedtak etter disse bestemmelsene. NVE har uansett ikke ansett det som aktuelt å igangsette en slik prosess basert på de virkninger de her gitte konsesjonsvedtakene vil ha for reindriften på Fosen. NVE vil i den forbindelse understreke at det etter vår vurdering ikke er slik at vindkraft og kraftledninger ekskluderer bruk av området til reindrift.

6.8.2 Vurdering av samenes rettigheter etter norsk rett

Sametinget har henvist til grunnlovens § 110 a og reindriftsloven § 4 i sin klage. Det framgår ikke av klagen om Sametinget mener disse bestemmelsene er overtrådt.

Grunnlovens § 110 a

I Grunnloven § 110 a heter det: *"Det paaligger Statens Myndigheder at lægge Forholdene til Rette for at den samiske Folkegruppe kan sikre og udvikle sit Sprog, sin Kultur og sit Samfundsliv."*

NVE er klar over at grunnloven § 110 a pålegger staten å legge til rette for at samene kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.. NVE vil imidlertid vise til at Grl. § 110 a først og fremst er en prinsipperklæring som forplikter den norske stat å ta de ovenfor nevnte hensyn i sin politikk og i sin lovgivning. For statens utøvende myndighet vil bestemmelsen i praksis innebære at samiske hensyn skal tas i betraktning og vektlegges i forvaltningsorganets skjønnsutøvelse. NVE vil vise til at det i konsesjonsvedtakene er redegjort for hvilke virkninger konsesjonsvedtakene vil ha for reindrift i området, både hver for seg og samlet. Videre vil vi vise til de omfattende utredninger som er gjort i forbindelse med de konsesjonsgitte tiltakene. Dette viser at samiske hensyn i aller høyeste grad har blitt tatt i betraktning og vektlagt, både under konsesjonsbehandlingen og i NVEs konsesjonsvedtak. NVE kan ikke se at de konsesjonsvedtakene det her er tale om, strider mot grunnloven § 110 a.

Reindriftsloven § 4

Sametinget anfører også reindriftsloven § 4 i sin klage. Sametinget viser til at reindriften på Fosen er vernet etter denne bestemmelsen, og at de gitte konsesjonene vil gi en ytterligere belastning på en allerede sterkt truet sørsamisk kultur. Bestemmelsen lyder slik:

"Den samiske befolkningen har på grunnlag av alders tids bruk rett til å utøve reindrift innenfor de delene av fylkene Finnmark, Troms, Nordland, Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Hedmark hvor reindriftssamene fra gammelt av har utøvet reindrift (det samiske reinbeiteområdet).

Innenfor det samiske reinbeiteområdet skal det legges til grunn at det foreligger rett til reinbeite innenfor rammen av denne lov, med mindre annet følger av særlige rettsforhold.

Ved inngrep i reindriftssamenes reindriftsrettigheter skal det ytes erstatning i samsvar med alminnelige ekspropriasjonsrettslige grunnsetninger."

NVE viser til at reindriftsloven § 4 i første rekke er en lovfesting av den samiske befolkningens rett til å drive reindrift innenfor det samiske reinbeiteområdet, slik dette området er definert i bestemmelsens første ledd. Reindriftsloven § 4 gir imidlertid ikke noe vern mot inngrep i reindriftssamenes reindriftsrettigheter, og er heller ikke til hinder for at reindriften innenfor det samiske reinbeiteområdet må tilpasse seg andre tiltak. Derimot er det lagt til grunn i bestemmelsens tredje ledd at inngrep i reindriftssamenes reinbeiterettigheter kan skje under forutsetning av at det ytes erstatning i tråd med den alminnelige ekspropriasjonsretten.

Det er ikke tvilsomt at det eksisterer en lovfestet rett til å drive reindrift i de berørte samiske reinbeiteområdene på Fosen og i Namdalen. Dette er også lagt til grunn i konsesjonsbehandlingen. Av den grunn har kommunikasjonen med reindriften og utredningen av virkninger for reindriften stått sentralt, både i NVEs saksbehandling og i de vedtakene som er fattet.

NVE viser til at erstatning for inngrep i reinbeiteområder vil bli håndtert gjennom minnelige avtaler med tiltakshaver eller eventuelt ved ekspropriasjonskjønn. NVE vil også i denne sammenheng holde fast på at retten til reindrift ikke blir krenket gjennom konsesjonsvedtakene denne klagen gjelder.

Etter NVEs syn er det i klagen ikke brakt inn nye momenter som tilsier at konsesjonsvedtakene skulle være i strid med grunnloven § 110 a eller reindriftslovens § 4. NVEs kan ut fra dette ikke se at det er grunn til å endre på NVEs konklusjoner i konsesjonsvedtakene.

6.8.3 Mangelfulle utredninger

Driftsgruppe Sør ved advokat Geir Haugen hevder at saken ikke er tilstrekkelig utredet i henhold til forvaltningslovens § 17, og at dette er en saksbehandlingsfeil som har fått avgjørende betydning for vedtakets innhold. Det vises til at det ikke er foretatt en kvantifisering av de samlede inngrep i området som Driftsgruppe Sør disponerer for å kunne vurdere om folkerettens urfolksvern blir krenket eller ikke. I den forbindelse henvises til Samerettsutvalgets folkerettsutredning i NOU 1997:5 *”Urfolks landrettigheter etter folkerett og utenlandsk rett”*. Det er anført at sumvirkningene av alle typer inngrep etter 1900 skulle vært vurdert og at det ikke er tilstrekkelig å se på sumvirkningene av vindkraft og kraftledningsprosjekter på Fosen. Driftsgruppe Sør anfører at saken ikke var tilstrekkelig opplyst til å fatte vedtak fordi det ikke var utarbeidet en reindriftssakkyndig utredning om sumvirkningene.

Det følger av forvaltningsloven, § 17 at: *”Forvaltningsorganet skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes.”* Begrepsbruken ”så godt opplyst som mulig” kan ikke tas bokstavelig. Forvaltningsorganet skal gjøre det som er rimelig å kreve for at saken skal bli tilstrekkelig opplyst. Herunder må man ta i betraktning blant annet sakens karakter og viktighet, omkostninger ved saksutredningen, tid og ressursbruk.

I forbindelse med saksbehandlingen av sakene på Fosen har det vært gjort flere utredninger knyttet til tiltakenes samlede virkninger på reindriften. I alle fastsatte utredningsprogram ble det fastsatt krav til utredninger om temaet reindrift. På bakgrunn av de mange planene på Fosen, ba NVE om at det ble utført en felles utredning av alle planlagte vindkraft- og kraftledningsprosjekter og konsekvensene for reindriften (*Fagrapport reindrift – konsekvenser av vindkraft- og kraftledningsprosjekter på Fosen – fra mars 2008*). Det var blant annet på grunn av denne fagrapporten at NVE i mars 2009 gjennomførte en prioritering av alle planlagte prosjektene på Fosen, hvor det ble anbefalt at en rekke prosjekter ble skrinlagt, nettopp av hensyn til reindriften. Ytterligere to vindkraftprosjekter, Blåheia og Rapheia, har i ettertid fått avslag på konsesjonssøknaden, i første rekke av hensyn til reindriften. Etter at prioriteringen av prosjektene var gjennomført ble det bedt om en oppdatering av fagrapporten om reindrift, for å få en vurdering av de samlede virkningene for reindriften av de prioriterte vindkraftprosjektene.

NVE mener at sakene er grundig utredet, både hver for seg og samlet, og at det forelå et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag til å fatte en avgjørelse. NVE viser til at alle vindkraft- og kraftledningsprosjekt på Fosen og i Namdalen er vurdert i sammenheng og prioritert etter hvilke virkninger de vil ha blant annet for reindriftsinteressene på Fosen. Dette er i tråd med de krav som følger av forskrift av konsekvensutredninger, vedlegg III. Det vises til NVEs gjennomgang av underlagsdokumentasjon og konsekvensutredningene i de respektive bakgrunnsnotatene. Det har aldri tidligere vært gjennomført en så omfattende utredning av vindkraftverks og kraftledningers mulige samlede virkninger for reindrifta som på Fosen.

Når det gjelder kartlegging av allerede gjennomførte tiltak for å vurdere sumvirkninger og tålegrense i forhold til folkeretten, så kan ikke NVE se at det av folkeretten følger et krav om å kvantifisere

sumvirkninger fra over 100 år tilbake, slik driftsgruppe sør ved advokat Haugen anfører. NVE vil i tillegg bemerke at det ikke fremgår noe på side 58 i NOU 1997:5 vedrørende forholdet mellom folkeretten og krav til vurdering av samlede virkninger. Driftsgruppe sør ved advokat Haugen har ikke anført andre rettskilder til støtte for sitt synspunkt. Det skal videre bemerkes at den rettskildemessige vekten av en offentlig utredning isolert sett er av begrenset karakter.

Reindriftsforvaltningen påpeker at det ikke er gjort en samlet vurdering av Storheia vindkraftverk og en ny 420 kV kraftledning videre sørover fra Storheia transformatorstasjon. Det vises til at NVE forutsetter mer vindkraft på Fosen ved videreføring av ledning og at ledningen må forlenges for å bli samfunnsøkonomisk akseptabel. I fagrapportene om samlede virkninger for reindriften, er 420 kV kraftledning fra Namsos til Storheia inkludert. En eventuell videreføring sørover fra Storheia transformatorstasjon, er imidlertid ikke inkludert. 420 kV kraftledning fra Storheia til Trollheim/Orkdal er et separat prosjekt som er under behandling nå. Statnett (tiltakshaver) har mottatt utredningskrav om virkninger for reindriften på lik linje med de andre prosjektene på Fosen. Dette prosjektet ligger imidlertid etter i tid, og NVE er i ferd med å ta stilling til om det skal kreves tilleggsutredninger i prosjektet etter at søknaden var på høring høsten 2010. NVE vil i den forbindelse vurdere om Statnett har besvart NVEs krav om vurdering av virkninger for reindriften. Eventuell ny dokumentasjon i denne saken som kan ha betydning for de prosjektene som skal klagebehandles, vil bli oversendt departementet. Når det gjelder påstanden om at en forlengelse av 420 kV fra Storheia og sørover vil medføre mer vindkraft på Fosen, ønsker NVE påpeke at det kun er åpnet for å ferdigbehandle ytterligere to prosjekter som kan berøre Fosen reinbeitedistrikt. Dette er Innvordfjellet og Breivikfjellet vindkraftverk, som i utgangspunktet er vurdert til å ha forholdsvis lav konfliktgrad med reindrifta.

NVE mener at konsesjonsvedtakene for vindkraftverk og kraftledninger på Fosen og i Namdalen er fattet på et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag og vi er uenig i at det foreligger en saksbehandlingsfeil som har hatt avgjørende betydning for vedtakets innhold. Vi er også uenig i at begrunnelsen er mangelfull og viser til vurderingene for det enkelte prosjekt og den samlede vurderingen av prosjektene.

Når det gjelder driftsgruppe sør ved advokat Haugen sin anførsel om at vedtakets begrunnelse i forhold til reindriften er mangelfull og ikke oppfyller kravet i forvaltningsloven § 24, vil NVE først og fremst vise til det som er sagt ovenfor, vedrørende opplysningen av saken etter forvaltningsloven § 17. NVE understreker at vi mener saken var tilstrekkelig utredet til at vedtak kunne fattes, og viser samtidig til vurderingene for det enkelte prosjekt og den samlede vurderingen av prosjektene.

NVE vil videre påpeke at forvaltningslovens § 24 ikke stiller krav til begrunnelsens innhold, men krav til at begrunnelse som hovedregel gis samtidig med at enkeltvedtak fattes. Det er ikke tvilsomt at det ble gitt samtidig begrunnelse i denne saken. NVE antar at driftsgruppe sør ved advokat Haugen egentlig mener å vise til forvaltningsloven § 25. I henhold til denne bestemmelsen skal begrunnelsen vise til de bestemmelser vedtaket bygger på, nevne de faktiske forhold vedtaket bygger på, i tillegg til at det bør være angitt de hovedhensyn som har vært avgjørende ved utøvelsen av forvaltningens skjønn.

NVE viser til våre bakgrunnsnotat hvor det går frem at NVEs vurdering og avgjørelse bygger på de faktiske opplysninger. NVE er blitt gjort kjent med gjennom saksbehandlingen, herunder gjennom de omfattende utredninger som er gjort og innspill fra reindriftsinteressentene selv. Det er hevet over enhver tvil at det er tatt hensyn til reindriften både gjennom saksbehandlingen, herunder blant annet gjennom den prioritering av prosjekter som ble gjort, og gjennom avholdte konsultasjoner. NVE mener videre det fremgår klart av bakgrunnsnotatene at reindriftsinteressene er tillagt stor vekt i disse sakene, og hvordan reindriftsinteressene er avveid i forhold til andre interesser.

NVE er uenig i at det skulle være gjort saksbehandlingsfeil av betydning for vedtakets innhold i disse sakene. NVE viser for øvrig til vurderingene for det enkelte prosjekt, samt den samlede vurderingen av prosjektene i bakgrunnsnotatene.

6.8.4 Tiltakenes faktiske virkninger for utøvelsen av reindrift

Reindriftsforvaltningen mener tiltakene vil føre til vesentlige endringer av den tradisjonelle nomadiske reindriften på Fosen gjennom en reduksjon av reintall og reineiere eller gjennom utradisjonell beitebruk. Også Sametinget mener tiltakene kan føre til at reintallet i Fosen reinbeitedistrikt må reduseres. Både reindriftsforvaltningen og de to driftsgruppene innenfor Fosen reinbeitedistrikt peker på at ulike forskningsmiljøer har ulike synspunkter på de faktiske virkningene av denne typen anlegg på reindriften. Driftsgruppe nord i Fosen reinbeitedistrikt mener forskning i regi av NINA i større grad samsvarer med utøvernes erfaringer. Driftsgruppe sør mener det ikke finnes faglig grunnlag for å legge til grunn at reindriftsutøvernes holdning har betydning for reinens arealbruk i området. Også noen miljøvernorganisasjoner peker på at forskning på virkninger av tekniske inngrep på rein domineres av rapporter som viser at virkningene er betydelige.

NVE konstaterer at reindriftsinteressene mener at hensynet til reindriften i større grad burde vært vektlagt. Det vises til våre vurderinger i konsesjonsvedtakene, der det fremkommer tydelig, både i den enkelte sak og i den samlede vurderingen, at reindriften er tillagt betydelig vekt både ved gjennomføring av behandlingsprosessen, ved prioritering av vindkraftprosjekter på Fosen og i konsesjonsvedtakene. Vi kan ikke se at det fremkommer nye forhold i klagen som gir grunnlag til å endre konsesjonsvedtakene. NVE vil likevel kommentere noen spesifikke klagegrunner under.

NVE har i bakgrunnsnotatene vist til de vurderinger som er gjort i de samlede utredningene av tiltakenes virkninger for reindriften. Klagernes påstand om at de tekniske inngrepenes virkninger for reinen er større enn hva NVE legger til grunn er etter vår vurdering vanskelig å imøtekomme. NVE konstaterer at det er uenighet mellom ulike forskermiljøer om i hvilken grad inngrep av denne typen virker inn på reinens arealbruk. Det synes å være enighet om at graden av forstyrrelser i anleggsfasen påvirker reinens bruk av området i driftsfasen. I utredningene vises det til at resultatene fra forskningen ikke er entydige og at det kan være forskjeller i graden av tamhet hos reinen fra reinbeitedistrikt til reinbeitedistrikt, som medfører at reinens toleranse overfor inngrep varierer. NVE har i bakgrunnsnotatene vist til at det finnes ulike erfaringer for hvordan reinens adferd påvirkes at vindkraftverk både fra Norge, Sverige og Finland.

Reindriftsforvaltning fremhever at planområdet for Roan vindkraftverk, og spesielt Haraheia-delen av planområdet, er sentrale beiteområder. NVE er klar over at de østlige delene av planområdet for Roan vindkraftverk er viktige vinterbeiter for reindriften. NVE mener imidlertid at vindkraftverket ikke vil ekskludere reindriften bruk av disse arealene til vinterbeite (se over).

Driftsgruppe nord sier at vinterbeiteområder er den mest kritiske faktor i sitt reindriftsområde. De peker på at vinterbeitene som berøres av Roan vindkraftverk i flere sesonger har vært avgjørende for reinens beite og kondisjon om våren. NVE har lagt til grunn at utredningene har konkludert med at tilgangen på vinterbeiter ikke er den begrensende faktor for reindriften på Fosen i dag. Omfanget av vindkraftprosjekter og tilhørende kraftledninger har blitt vesentlig redusert som følge av NVEs prioritering av prosjektene. NVE kan således ikke se at det utbyggingsomfanget som det er gitt konsesjon til i dag tilsier at vinterbeitene skal bli en minimumsfaktor. NVE vil i denne sammenhengen understreke betydningen av å legge til grunn de totale virkningene for reindriften ved behandling av ytterligere arealinngrep i reinbeiteområdene på Fosen. I bakgrunnsnotatene for NVEs vedtak ble det signalisert at hensynet til reindriftsinteressene ville bli tillagt betydelig vekt ved behandling av

fremtidige energianlegg utover de som ble meddelt konsesjon sommeren 2010 på Fosen. NVE har fulgt opp dette hensynet ved å avslå Rapheia og Blåheia vindkraftverk.

NVE er derfor heller ikke enig i vurderingene om at tiltakene vil medføre reduksjoner i reintallet på Fosen, slik reindriftsforvaltningen og Sametinget hevder. Etter NVEs vurdering vil det fortsatt være mulig å benytte beitearealene i og i nærheten av vindkraftverkene, spesielt i kritiske perioder om vinteren. Arealene vest for riksvei 715, som berøres av Roan og Kvenndalsfjellet vindkraftverk og 420 kV kraftledning, vil etter NVEs vurdering fortsatt være tilgjengelige som reinbeite. NVE er videre usikker på om tilgjengeligheten til de kystnære arealene i Roan vindkraftverk reduseres som følge av den eventuelle utbyggingen av vindkraftverket. Erfaringer fra andre vindkraftverk tilsier ikke at vindturbiner oppfattes som barrierer for reinen. De andre tekniske inngrepene, som veier og kraftledning, kan heller ikke etter NVEs vurdering oppfattes som absolutte barrierer. NVE stiller seg derfor ikke bak vurderingen om at bruken av beitearealene vil opphøre helt. Dersom reindriftsutøverne ikke velger å benytte de kystnære arealene i Roan vindkraftverk, vil verdien av NVEs reduksjon ved Voliheia/Tverrfjellet være mindre, som påpekt av reindriftsforvaltningen.

Reindriftsforvaltningen reagerer på at NVE har valgt å gi konsesjon til Roan vindkraftverk, som er et av de mest konfliktfylte prosjektene i området, før det er foretatt en helhetlig vurdering av andre prosjekter innen driftsgruppe nord sine vinterbeiteområder. NVE har, som nevnt over, lagt betydelig vekt på reindriftsinteressene ved videre behandling av vindkraftprosjekter med tilhørende kraftledninger innenfor reinbeitedistriktet. NVE har som kjent avslått konsesjonssøknadene for Rapheia og Blåheia vindkraftverk. NVE antar derfor at reindriftsforvaltningen her mener prosjektene Innvordfjellet og Breivikfjellet vindkraftverk, som det enda ikke er tatt stilling til. Begge disse prosjektene inngår i fagrapporten om reindrift som vurderer de samlede virkningene for reindriften på Fosen. NVE legger til grunn at disse prosjektene berører vinterbeiter som er lite brukt. NVE viser i denne sammenheng til uttalelsen fra driftsgruppe nord ved høring av søknadene for de to prosjektene, der det blir vist til at Breivikfjellet/Hemnafjellet er et sammenhengende vinterbeiteområde som ikke er i bruk av driftsgruppa per i dag. Driftsgruppen sier at det heller ikke er planer om å benytte området etter dagens bruksregler, men at en utbygging av flere vindkraftverk og andre inngrep innenfor vinterbeiteområdene kan gjøre at området må benytte senere. NVE vil også understreke at Innvordfjellet og Breivikfjellet ikke kan oppfattes som alternativ til utbygging av Roan vindkraftverk og de andre vindkraftverkene som ble gitt konsesjon 07.06.10. NVE viser til kapittel 6.3 (Vurdering av kraftsystemet).

Driftsgruppe sør mener betydningen av reduksjonen av Storheia vindkraftverk er overdrevet, og at miljø- og transportplanen vil få mindre betydning enn det som går frem av NVEs vedtak. NVE mener fortsatt at en reduksjon av planområdet på 8 kvadratkilometer vil redusere virkningene på reinens arealbruk i området, og at dette styrker mulighetene for at vinterbeiteområdet fortsatt kan benyttes av reindriften. NVE har også tidligere vist til at dette avbøtende tiltaket vil bedre mulighetene for at beiteområdet sør for vindkraftverket kan brukes. NVE vil understreke at reduksjonen av planområdet også medfører at trekk- og drivleien i Torsengdalen ikke lenger påvirkes av tiltaket. Også områdestyret mener reduksjonen av planområdet vil sikre flyttleiene inn til de resterende arealene rundt Storheia. Områdestyret mener derimot at videreføring av den omsøkte 420 kV kraftledningen vil påvirke vinterbeitearealene sør og vest for planområdet for Storheia vindkraftverk. Se merknad angående dette under 6.7.3.

Etter NVEs vurdering har omfanget av virkninger for reindriften blitt betydelig redusert gjennom utrednings- og konsesjonsprosessen, blant annet gjennom reduksjon i planområder, valg av alternativer for kraftledningene og fastsetting av avbøtende tiltak. NVE har også anbefalt at en rekke vindkraftprosjekter skrinlegges innenfor beiteområdene til Fosen reinbeitedistrikt. I

konsesjonsvedtakene la NVE betydelig vekt på reindriftsinteressene. Det vises til omfattende vurderinger av tiltakenes virkning for samisk reindrift i bakgrunnsnotatene.

NVE erkjenner samtidig at tiltakene vil redusere verdien av de berørte arealene for reindrifta. NVE konstaterer at den oppdaterte reindriftsutredningen mener en full utbygging av alle de fire konsesjonssøkte vindkraftverkprosjektene, sammen med de fire resterende prosjektene innenfor driftsgruppe nord (Blåheia, Jektheia, Breivikfjellet og Innvordfjellet vindkraftverk) kan true reindriftas eksistens på Fosen. NVE har avslått konsesjon til Blåheia og Rapheia vindkraftverk med avgjørende vekt på reindriftens interesser. Hensynet til reindrifta vil også være førende ved behandling av de to gjenværende vindkraftprosjektene.

Begge driftsgrupper innenfor reinbeitedistriktet mener tiltakene vil medføre økt arbeidsbyrde, få økonomiske virkninger og virkninger for nærliggende landbruksområder og gi dårligere kondisjon hos dyrene. NVE viser til våre vurderinger i bakgrunnsnotatene som drøfter virkningene for reindrifta. Forhold omkring erstatning er av privatrettslig karakter og ligger utenfor NVEs myndighetsområde. NVE legger til grunn at reindriftas krav til og omfang av kompensasjon for de ulemper tiltakene medfører, enten avklares gjennom minnelige avtaler med tiltakshaverne eller gjennom en rettslig skjønnsprosess.

NVE mener fortsatt at Fosen reinbeitedistrikt, ved driftsgruppe nord- og sør, kan bli negativt berørt av de konsesjonssøkte tiltakene. Ettersom tiltakene ikke ekskluderer reindriftens bruk av områdene, vurderes virkningene som akseptable. NVE vil også ved behandling av fremtidige vindkraft- og kraftledningsprosjekter på Fosen legge betydelig vekt på reindriftsinteressene.

6.9 Visuelle virkninger

Flere av klagerne peker på at vindkraftverkene vil bli eksponert over store områder og at de landskapsmessige virkningene er store. Flatanger kommune vektlegger at Sørmarkfjellet vindkraftverk er planlagt i et særegent kystlandskap, og viser til at miljø- og kulturmyndighetene frarår etablering av vindkraftverk i området. Naturvernforbundet i Sør- og Nord-Trøndelag viser til at det i NVEs begrunnelse for vedtaket antas at virkningene for landskap blir redusert dersom alle turbinene blir samlet på Sørmarkfjellet. Klagerne påpeker at tilleggsutredningene ikke støtter opp om denne vurderingen. Videre peker de på at det ved realisering av Roan vindkraftverk etter deres mening vil bli et sammenhengende vindkraftverk fra det eksisterende Bessakerfjellet vindkraftverk til det konsesjonssøkte Harbakfjellet, og mener totalbelastningen for dette vil bli for stor.

NVE kan ikke se at de i klagen er fremkommet nye momenter som endrer de vurderinger NVE har gjort for landskapsvirkninger av vindkraftverkene i regionen. NVE vil derfor vise til våre drøftelser i bakgrunnsnotatene av 04.06.10.

Forum for natur og friluftsliv Nord- og Sør-Trøndelag peker på at Norge er forpliktet til å bevare kystlandskapet gjennom den Europeiske landskapskonvensjonen. Etter NVEs vurdering omhandler ikke konvensjonen vern av landskapet i tradisjonell bruk av vernebegrepet. Konvensjonen har som intensjon å bevisstgjøre folk på hvordan landskaper skal tolkes og hvordan enkeltmennesker skal involveres i diskusjonen om landskapsendringer. Ut i fra NVEs forståelse av landskapskonvensjonen kan ikke etablering av ett eller flere av de omsøkte vindkraftverkene oppfattes til å være i strid med konvensjonen. NVE mener at gjennomførte konsesjonsprosess har ivarettatt de føringer som landskapskonvensjonen setter for medvirkning.

6.10 Lokal aksept

Flere påpeker i sine klager at de konsesjonsgitte vindkraftverkene ikke er akseptert lokalt, og at dette ikke er vektlagt i vedtakene. Vern Fosenhalvøya hevder at den videre utbygging av vindkraft på Fosen har svært liten aksept. Flatanger kommune viser til at både Osen og Flatanger kommuner tidligere har frarådet konsesjon til Sørmarkfjellet vindkraftverk, og at de opplever at lokaldemokratiet ikke er blitt hørt så langt i denne saken. Naturvernforbundet i Namdalen mener den lokale motstanden mot etablering av Sørmarkfjellet vindkraftverk er stor, og viser til at det er demokratisk flertall mot etablering av dette vindkraftverket, både i Osen og Flatanger kommunestyre, og at motstanden generelt er stor i befolkningen. Naturvernforbundet i Sør- og Nord-Trøndelag påpeker at den lokale motstanden ikke har hatt noen innvirkning på konsesjonsavgjørelsen, og at kommunestyrevedtakene i Flatanger og Osen kommuner om å gå i mot utbygging på Sørmarkfjellet er ignorert av NVE. Forum for natur og friluftsliv i Nord- og Sør-Trøndelag viser til at flere kommuner har gått mot planene.

NVE kan ikke slutte seg til Vern Fosen halvøyas konklusjon om at det er svært liten aksept for videre utbygging av vindkraft på Fosen. NVE konstaterer at 7 av 8 berørte kommuner har valgt å ikke påklage NVEs konsesjonsvedtak for kraftlednings- og vindkraftprosjektene. NVE er klar over at Osen kommune er i mot Sørmarkfjellet vindkraftverk, men at de ikke har funnet grunnlag for å klage på konsesjonsvedtaket. NVE legger til grunn at kommunene Roan, Åfjord og Bjugn er positive til videre utbygging av vindkraft. Det er heller ingen kommuner som har valgt å klage på vedtaket om å gi konsesjon til 420 kV kraftledning fra Namsos til Storheia. NVE konstaterer at også Flatanger kommunestyre var nokså delt i synet om de skulle gå inn for vindkraftverk eller ikke. Ved behandling av saken gikk 7 representanter inn for utbygging og 10 representanter gikk mot prosjektet.

NVE er delegert myndighet etter energiloven til å treffe vedtak om å bygge og drive vindkraftanlegg, herunder for å sikre nasjonale interesser innenfor energisektoren. NVE konstaterer at klagerne, herunder Flatanger kommune, er uenige i NVEs skjønnsutøvelse i denne saken, ved at NVE har overprøvd et kommunalt vedtak. NVE ønsker i denne sammenhengen å presisere at en berørt kommune er en viktig høringspart ved behandling av vindkraftsaker. Det kan allikevel være slike at lokale og nasjonale interesser ikke sammenfaller. NVEs oppgave er å sikre nasjonale interesser innenfor energisektoren på en slik måte at virkningene for lokalesamfunnet er akseptable. NVE kan gi konsesjon til prosjekter som vurderes å være samfunnsmessig rasjonelle ut fra en helhetlig vurdering av tekniske, økonomiske og miljømessige hensyn. NVE har tidligere både gitt konsesjon til vindkraftprosjekter i kommuner som ikke har ønsket utbygging og avslått prosjekter i kommuner som har anbefalt at konsesjon meddeles.

Etter NVEs vurdering var det i denne saken gode grunner til å overprøve kommunens syn. Vedtaket ble blant annet begrunnet i tiltakets positive virkning for forsyningssikkerheten og produksjon av fornybar energi i et underskuddsområde. NVE mener også Sørmarkfjellet er et nødvendig prosjekt med tanke på realisering av en ny 420 kV kraftledning fra Namsos til Storheia. De negative miljøvirkningene, blant annet knyttet til visuelle virkninger, er etter NVEs syn ikke av et slikt omfang at konsesjonen burde avslås.

Flere av klagerne viser til at det lokalt er ført en restriktiv utbyggingspolitikk, blant annet for hytter, og at denne politikken snus om ved behandling av vindkraftverk. NVE påpeker igjen at nasjonale og lokale hensyn og prioriteringer ikke nødvendigvis er de samme. Anlegg som ansees som viktige for samfunnet som helhet kan prioriteres foran annen utbygging som kommer enkeltpersoner eller grupper av enkeltpersoner til gode. NVE konstaterer at det for eksempel kan gjelde veiutbygging og utbygging av annen infrastruktur som kraftledninger og kraftproduksjon.

6.11 Friluftsliv

Flere klagere peker på at tiltakene vil ha negative virkninger for friluftslivet. Naturvernforbundet i Namdalen kan ikke slutte seg til NVEs vurderinger av vindkraftverkens virkninger for naturen og naturopplevelsene, og mener NVE i for stor grad har vektlagt de positive virkningene for landskap og friluftsliv. Naturvernforbundene i Nord- og Sør-Trøndelag peker på at flere vindturbiner i Sørmarkfjellet vindkraftverk vil være synlig i det statlig sikrede friluftslivsområdet ved Drageid. NVE viser til vurderinger i bakgrunnsnotatet og mener fortsatt at visuelle virkninger av et vindkraftverk i friluftsområder, ikke kan være til hinder for utbygging.

Forum for natur og friluftsliv i Nord- og Sør-Trøndelag, Turistforeningen og Mørreaunet utmarkslag mener tiltakene vil medføre redusert friluftslivsopplevelse, noe som er i strid med målsetninger om å få befolkningen mer ut i naturen til sport og friluftsliv. NVE viser til kapittel 6.20 for vår generelle vurdering av forholdet mellom ulike nasjonale målsetninger. Når det gjelder denne påståtte konflikten mellom vindkraft og friluftsliv, sett i et folkehelseperspektiv, vil NVE allikevel påpeke at virkningene for friluftsliv er vurdert som relativt begrenset. NVE legger til grunn at tiltakene ikke legger begrensninger for utøvelsen av friluftsliv og at virkningene i all hovedsak vil være knyttet til redusert opplevelsverdi for friluftslivet, gjennom for eksempel visuelle virkninger, støy og skyggekast. NVE erkjenner at disse virkningene av mange vil oppleves negative, og at brukergrupper som ønsker opplevelse av uberørt natur kan redusere bruken av de områdene som blir berørt av utbygging. NVE er likevel av den oppfatning at det finnes andre områder i kommunene og regionen med slike verdier. Etter NVEs vurdering vil samtidig økt tilgjengelighet for nye brukergrupper kunne være positivt i et folkehelseperspektiv.

Inger Lise Eian og Bjørn Nordaune hevder at områdene i Roan vindkraftverk vil bli ubrukelig til friluftslivsaktiviteter som bærplukking, jakt og turgåing. Selv om opplevelsverdien av disse aktiviteten kan reduseres, vil NVE presisere at vedtakene ikke begrenser bruken av området til disse formålene. NVE slutter seg derfor ikke til klagerens vurdering om at planområdet ikke kan brukes til slike formål.

6.12 Støy og skyggekast

Beboerne i Kråkfjorden viser til at den mest støybelastede bebyggelsen ligger innerst i Kråkfjorden. NVE viser til bakgrunnsnotatet som slår fast at bebyggelsen i dette området ligger i vindskygge og at det vil kunne oppleves støy på cirka L_{den} 48 dBA. Støyen fra vindturbinene overskrider dermed de gjeldende retningslinjene for støy. NVE har vurdert at støynivået reduseres som følge av fjerning av vindturbinen på fjellet Nuggen, men virkningene av å fjerne denne vindturbinen er ikke kvantifisert. NVE har lagt til grunn at grenseverdier i retningslinjene for støy ikke er juridisk bindende, og derfor ikke kan oppfattes som absolutte. NVE mener likevel det vil være viktig at støykravene som er fastsatt av Klima- og forurensningsdirektoratet respekteres og overholdes.

NVE har derfor satt vilkår i konsesjonene at det gjennomføres tiltak for å redusere støynivået ved den mest støyutsatte bebyggelsen, så langt det er teknisk og økonomisk forsvarlig. NVE viser til vilkår 7 i anleggskonsesjonen for Roan vindkraftverk, der det heter:

"Konsesjonær skal utarbeide forslag til tiltak som kan iverksettes for å redusere støyvirkningene for bebyggelse som berøres av et støynivå over gjeldende retningslinjer fra Klima- og forurensningsdirektoratet. ...".

Asbjørn og Liss Øwre Rømma skriver i klage av 05.07.10 at de er eiere av en hytte i Granskarlona ved Brulivatnet, som ligger cirka tusen meter fra nærmeste vindturbin i Storheia vindkraftverk. De påpeker at de vil belastes med et støynivå på over 50 db, i tillegg til skyggekast. Øystein Braseth har også

interesser i sine foreldres hytte som ligger ved Brulivatnet, og hevder at støyen fra vindturbinene vil redusere eiendomsverdien og mulighetene for rekreasjon. Mørreaunet Utmarkslag påpeker i klage av 27.06.10 at de vil bli berørt av støy og skyggekast fra det planlagte Storheia vindkraftverk. Også noen naturvernorganisasjoner peker på at støy vil være et problem for fastboende, hytteeiere og utøvere av friluftsliv. Randi Agedal Bøle viser også til at hennes eiendom blir berørt av støy skyggekast og refleksblink.

Etter NVEs vurdering fremkommer det ikke ny informasjon om støy, skyggekast eller refleksblink i klagen som ikke tidligere er lagt til grunn for NVEs vurderinger i bakgrunnsnotatene.

NVE konstaterer at Storheia vindkraftverk vil medføre at inntil 15 hytter vil kunne oppleve et støynivå på mer enn L_{den} 45 dBA. Hyttene ved Granskarlona/Brulivatnet vil ifølge utredningene oppleve støy som ligger rundt grenseverdien på L_{den} 45 dBA. Ifølge utredningene vil ikke hyttene i området oppleve vindskygge i mer enn 30 % av året, og gjeldende støygrense er på 45 L_{den} dBA. Støyvirkningene vil videre være avhengig av valg av vindturbin. Dersom man velger de minste vindturbinene vil grenseverdiene overholdes. Valg av de største vindturbinene vil overskride grenseverdien for enkelte av hyttene med 1 dB. NVE har i konsesjonsvedtaket satt vilkår om at konsesjonær skal utarbeide forslag til tiltak som kan iverksettes for å redusere støyvirkningene for hytter som berøres av et støynivå over gjeldende retningslinjer fra Klima- og forurensningsdirektoratet. NVE legger til grunn at dette følges opp også for hyttene ved Granskarlona og Brulivatnet. Etter NVEs vurdering vil ikke boliger eller hytter tilknyttet Mørreaunet utmarkslag bli vesentlig berørt av støy fra Storheia vindkraftverk.

NVE kan ikke se at støy fra vindturbinene kan være til hinder for å etablere de konsesjonsgitte vindkraftverkene, og viser til de vurderingene som er gjort for hvert enkelt vindkraftverk i bakgrunnsnotatene. For å redusere eventuelle negative virkninger av støy har NVE satt vilkår i alle konsesjoner om at konsesjonær skal utarbeide forslag til tiltak som kan iverksettes for å redusere støyvirkninger for fritidsboliger.

Virkningene av skyggekast fra de konsesjonsgitte vindkraftverkene er etter NVEs vurdering små. Det vises til bakgrunnsnotatene, der det blant annet drøftes hvordan hytter og boliger blir berørt av skyggekast. For Storheia vindkraftverk vil blant annet enkelte fritidsboliger ved Mørrivatnet berøres av skyggekast, men ikke av et slikt omfang at det etter NVEs vurdering kan være til hinder for å etablere vindkraftverket. Roan vindkraftverk vil ikke medføre skyggekast for boliger over 10 timer i året. Bebyggelsen i Kråkfjorden vil ifølge utredningene bli utsatt for cirka 18,5 timer teoretisk skyggekast. Den reelle skyggekastingen er vurdert til å bli cirka 3 timer gjennom året. Beboerne i Kråkfjorden mener denne belastningen blir for stor. NVE legger imidlertid til grunn at skyggekast av dette omfanget ikke kan være til hinder for å etablere Roan vindkraftverk. NVE vil bemerke at fjerning av vindturbinen på fjellet Nuggen vil redusere skyggekastomfanget.

Hva gjelder klagen fra Agedal Bøle henvises det til bakgrunnsnotatet for Sørmarkfjellet vindkraftverk. NVE legger til grunn at klageren ikke vil oppleve støy over gjeldende retningslinjer.

6.13 Kulturminner og kulturmiljø

Naturvernforbundene i Nord- og Sør-Trøndelag mener Storheia vindkraftverk vil forringe kulturverdiene i området, og viser spesielt til Dragseidet. De viser også til at Roan vindkraftverk vil komme i konflikt med automatisk fredete kulturminner. Forum for Flatanger mener en utbygging av Sørmarkfjellet vindkraftverk ikke er forenelig med kulturminneinteressene i området.

NVE kan ikke se at de visuelle virkningene av vindkraftverket på Storheia vil forringe kulturverdiene i vesentlig grad. Etter NVEs oppfatning er det god avstand til de fleste registrerte kulturverdiene i områdene, selv om noen nærliggende kulturminner/kulturmiljø vil bli visuelt berørt av tiltakene. Selv om vindturbinene vil være synlig fra flere kulturminner og kulturmiljøer, vil avstanden ofte redusere virkningene. Blant annet ligger kulturmiljøet på Dragseid, som naturvernforbundene påpeker vil forringes, cirka 5 kilometer fra både Storheia og Kvenndalsfjellet vindkraftverk. De visuelle virkningene vil etter NVEs vurdering ikke ha vesentlig betydning for opplevelsesverdien av kulturmiljøet. Det vises til ytterligere vurderinger i bakgrunnsnotatene.

Randi Aagedal Bøle viser til gården Bøle, dens lange historie og kulturminneverdier som finnes på og nær gården. Forum for Flatanger er uenig i at det er gitt konsesjon til Sørmarkfjellet ut fra de kulturverdiene som finnes i området. NVE viser til våre vurderinger av landskap i bakgrunnsnotatet, der det erkjennes at kulturmiljøet og bebyggelsen på Bøle vil være ett av de stedene som er mest visuelt berørt av vindturbinene på Sørmarkfjellet. NVE mener fortsatt at de visuelle virkningene for landskapet, kulturminner og kulturmiljø ikke er til hinder for å etablere Sørmarkfjellet vindkraftverk.

6.14 Reiseliv og turisme

Flatanger kommune begrunner klagen med at Flatanger har fått internasjonal oppmerksomhet basert på urørt natur og rikt fugle- og dyreliv, spesielt bestanden av havørn og kongeørn. De viser til at flere aktører har etablert seg innen naturbasert reiseliv. Kommunen ønsker å videreutvikle merkevaren Flatanger basert på naturopplevelse, noe som kan gi grunnlag for næringsetablering til nytte for hele regionen. Flatanger kommune viser til at det er et mål for kommunen at naturen i Flatanger skal ivaretas slik at den også i fremtiden kan være kommunens viktigste fortrinn for tilflytting, reiseliv og næringsetablering og den viktigste ressursen i det forebyggende helsearbeidet. Også andre klagere, herunder Forum for Flatanger, mener virkningene for turisme og det naturbaserte reiselivet vil bli store, og viser til at nærhet til uberørt natur er viktig i så måte.

NVE legger til grunn at virkningene for reiseliv og turisme eventuelt er knyttet til de samlede visuelle virkningene av alle vindkraft- og kraftledningsprosjekter. NVE vurderte i bakgrunnsnotatene at de den totale utbyggingen vil kunne endre opplevelsen av landskapet i området. NVE har lagt til grunn at vindkraftverkene vil medføre betydelige samlede visuelle virkninger i ytre deler av Fosenhalvøya. På tross av dette kan ikke NVE se at omfanget av vindkraftutbygging i regionen vil være så stort at de vil gi vesentlige virkninger for reiselivet. NVEs erfaring fra utbygging av andre vindkraftverk i Norge er at reiseliv og turisme i liten grad blir negativt påvirket. NVE kan ikke slutte seg til Flatanger kommunes vurdering om at utbygging av Sørmarkfjellet vindkraftverk vil medføre store negative virkninger for reiselivs- og turistnæringen, og viser til NVEs vurderinger i bakgrunnsnotatet for Sørmarkfjellet vindkraftverk.

NVE kan ikke se at det fremkommer nye momenter i klagen, og viser for øvrig til vurderinger i bakgrunnsnotatene av 04.07.10.

6.15 Beitebruk

Beboerne i Kråkfjorden mener Roan vindkraftverk vil medføre at beitebruken forstyrres ved at dyrene trekker ned fra beiteene innenfor planområdet for vindkraftverket. Dette vil etter klagenes syn oppveie de positive virkningene av bedre atkomst for transport og beite. Etter NVEs vurdering viser erfaringer fra både Norge og utlandet av husdyr ikke forstyrres i vesentlig grad av tekniske inngrep av denne typen. NVE kan derfor ikke slutte seg til klagenes vurdering.

6.16 Forsvarets anlegg

Vern Fosenhalvøya frykter at etablering av vindkraftverk på Fosenhalvøya kan komme til å bli brukt mot Ørlandet hovedflystasjon ved valg av base i ny basestruktur for Luftforsvaret.

Forsvarets har vært høringsinstans i alle vindkraft- og kraftledningssakene på Fosen og i Namdalen. Høringsuttalelsene fra Forsvaret har blitt koordinert gjennom Forsvarsbygg. NVE konstaterer at Forsvaret, i brev av 5.11.09, har vurdert Storheia, Kvenndalsfjellet, Roan og Sørmarkfjellet vindkraftverk i konfliktkategori C. Forsvarsbygg viser til at vindkraftverkene vil kunne komme i konflikt med Forsvarets radar og forutsetter at NVE i en eventuell konsesjon setter vilkår om avbøtende tiltak.

NVE viser til vilkår 7 i om Forsvarets anlegg i konsesjonene for vindkraftverkene, der det heter;

"Konsesjonær skal, i samarbeid med Forsvarsbygg, utarbeide forslag til tiltak som kan iverksettes for å opprettholde dagens ytelse i Forsvarets radar. Konsesjonær skal samarbeide med andre vindkraftaktører i området, dersom det må iverksettes tiltak. Kostnader for nødvendige tiltak skal fordeles etter installert effekt i de ulike vindkraftverkene. Nødvendige tiltak skal dokumenteres, og forelegges NVE innen anleggstart. NVE kan kreve tredjeparts verifikasjon av hva som er nødvendige tiltak".

NVE kan ikke se at Forsvaret har tatt opp forholdet til valg av ny basestruktur i sine høringsuttalelser til prosjektene. NVE legger derfor til grunn at tiltakene ikke har andre virkninger på dette temaet enn de som allerede er ivarettatt i vedtaksprosessen.

6.17 Overordnede planer for vindkraft

Noen klagerne, blant annet Vern Fosenhalvøya og Forum for Flatanger, mener det ikke er tatt tilstrekkelig hensyn til de foreliggende «Retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftverk», fastsatt av Miljøverndepartementet og Olje- og Energidepartementet juni 2007. Formålet med retningslinjene er å bidra til at utbygging av vindkraft skjer etter helhetlige og langsiktige vurderinger og slik at konfliktene i forhold til andre viktige hensyn er akseptable. Samtidig skal retningslinjene bidra til at plan- og konsesjonsprosessene blir mer effektive og forutsigbare for utbyggere og samfunnet forøvrig. NVE konstaterer at Vern Fosenhalvøya mener NVE ikke har vektlagt retningslinjene i tilstrekkelig grad. NVE kan ikke slutte seg til denne påstanden. Det vises i den forbindelse til følgende tekst i retningslinjene;

"Kraftforsyningen er en viktig nasjonal interesse, og det forutsettes en sterk statlig styring og kontroll over sektoren. Konsesjonsbehandling av utbyggingssøknader er et sentralt virkemiddel for å oppnå de energipolitiske målene. NVE er konsesjonsmyndighet, med Olje- og energidepartementet som klageinstans. I konsesjonsbehandlingen etter energiloven skal det foretas en samlet vurdering av alle fordeler og ulemper. Konsesjonsvedtaket forutsettes å bygge på et tilfredsstillende kunnskapsgrunnlag for alle relevante forhold. I vurderingsgrunnlaget inngår søknad, konsekvensutredning og høringsuttalelser, inkludert tematiske konfliktvurderinger og eventuelle regionale og kommunale planer for vindkraft. Konsesjon gis for 25 år. Ved endt konsesjonsperiode må tiltakshaver søke om ny konsesjon dersom driften skal opprettholdes. Ved konsesjonsbehandlingen vil det gjøres en vurdering av om driften skal få fortsette eller om anlegget bør avvikles som følge av lokale erfaringer med drift av vindkraftanlegget eller endrede forhold"

Videre heter det:

"Grunnlaget for konsesjonsvurderingen er ytterligere styrket ved at NVE legger til rette for at konsesjonsbehandling for vindkraftanlegg i utvalgte regioner samordnes i tid, og ses i sammenheng med eventuelle behov og planer for styrking av overføringsnettet"

Vern Fosenhalvøya mener det er beklagelig at fylkesdelplanen for vindkraft i Sør-Trøndelag legges til grunn for konsesjonsvedtakene ettersom Miljøverndepartementet merknader til planen i seg selv bør være nok til å avslå planen. Organisasjonen hevder at NVE ikke har oppfylt Miljøverndepartementet merknader ved behandling av sakene, og mener dette bør føre til at konsesjonsvedtakene trekkes tilbake. NVE konstaterer at Miljøverndepartementet i sine kommentarer til fylkesdelplanen legger til grunn at konsekvensutredningene skal fremskaffe nødvendig kunnskap for å supplere planen. NVE konstaterer også at Miljøverndepartementet ved godkjenning av fylkesdelplanen har pekt på relevante tema der det skal vurderes om det er aktuelt å be om undersøkelser av sumvirkninger. NVE har, gjennom konsesjonsbehandlingen, vurdert behovet for utredninger av sumvirkninger. Det vises i denne sammenheng til kapittel 6.6. NVE sin vedtaksmyndighet er ikke bundet av fylkesdelplan for vindkraft eller de prioriteringer som er gjort i planen. Planen utgjør en viktig del av NVEs beslutningsgrunnlag. NVE konstaterer at Storheia, Roan og Kvenndalsfjellet vindkraftverk ligger innenfor de arealene som fylkeskommunen mener kan utredes videre med tanke på etablering av vindkraftverk.

Trondheim Turistforening og Vern Fosenhalvøya mener det skulle vært utarbeidet en nasjonal plan for vindkraft. NVE viser til at dette tidligere er drøftet i NVEs bakgrunnsnotat, der det står følgende: *"Det vil etter NVEs vurdering være betydelige utfordringer knyttet til utarbeidelse av en nasjonal plan for vindkraft. NVE mener en slik plan vil medføre betydelige kostnader, særlig knyttet til kartlegging av vindressurser, kartlegging av behovet for infrastruktur og kartlegging av verdifulle lokaliteter for naturmangfold. Videre vil hensynet til forsvaret vanskeliggjøre arbeidet. NVE konstaterer at kravet om utarbeidelse av en nasjonal plan for vindkraft, er avvist i Stortinget ved flere anledninger, senest i april 2008"*.

6.18 Kabel

Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag viser til at NVE har avvist alle krav om å legge hele eller deler av 420 kV kraftledningen som jordkabel med henvisning til at kostnadene blir for store.

Naturvernforbundet mener at denne argumentasjonen stilles i et merkelig lys med tanke på det som har vært sagt om vurderingene for Sima – Samnanger hvor forsyningssikkerhet, og ikke penger, har blitt brukt som argument for ikke å velge kabel. NVE er godt kjent med den debatten som foregår om 420 kV kraftledningen Sima – Samnanger. Vi tar til etterretning at Olje- og energidepartementet valgte å opprettholde NVEs vedtak om luftledning på strekningen. Vi tar også til etterretning at deler av utbyggingen er utsatt i påvente av endelig avgjørelse. Nåværende retningslinjer for kabling på høyere spenningsnivåer ble diskutert og vedtatt av Stortinget i juni 2009. NVE konstaterer at kraftledningsstrategien på ny er oppe til politisk drøfting.

I motsetning til hva Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag hevder, vil kostnadsforskjellen mellom luftledning og jord/sjøkabel være hovedargumentet for å velge luftledning på de høyeste spenningsnivåene, selv om også andre forhold som forsyningssikkerhet og tekniske begrensninger kan være viktige faktorer. NVE har forholdt seg til de nåværende retningslinjene ved vurdering av konsesjonsvedtaket for ny 420 kV kraftledning Namsos – Roan – Storheia. Dersom retningslinjene skulle bli endret som følge av et nytt politisk vedtak, vil NVE selvsagt legge dette til grunn for behandling av senere saker.

6.19 Elektromagnetiske felt

Liv og Victor Blomlie viser til redsel for elektromagnetiske felt opp til 300 meter fra kraftledningen. De mener også kraftledningen vil redusere trivselen ved friluftaktiviteter. NVE tar redselen på alvor og er enig i at redselen kan forringe kvaliteten på friluftsliv i nærheten av traseen. Vi kan imidlertid ikke se noen holdepunkter i forskning eller i retningslinjer fra Statens Strålevern for at det skal være en reell fare knyttet til det å utøve friluftsliv i eller ved kraftledningstraseen. For øvrig viser vi til de vurderingene som er gjort av elektromagnetiske felt i bakgrunn for vedtak av 04.06.10 i kapittel 10.2.7 og for hver delstrekning av de omsøkte traseene.

6.20 Nasjonale målsettinger

Forum for natur og friluftsliv Nord- og Sør-Trøndelag og Naturvernforbundet i Nord- og Sør-Trøndelag mener at NVEs konsesjonsvedtak er i strid med nasjonale målsettinger om å bevare inngrepsfrie naturområder og naturmangfold. Også Trondheims Turistforening og Flatanger kommune påpeker at de konsesjonsgitte vindkraftverkene med tilhørende kraftledninger vil redusere de inngrepsfrie naturområdene i regionen betydelig, og kommunen påpeker også at dette er i strid med Regjeringens "Retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftanlegg". Flere klager påpeker at det burde satses på energieffektivisering fremfor utbygging av vindkraft.

NVE konstaterer at nasjonale målsettinger ofte kan oppfattes som motstridende. NVEs oppgave som konsesjonsmyndighet er å veie fordeler og ulemper og vurdere disse i lys av de ulike nasjonale målsettingene. NVE er selv ansvarlig for å ivareta de energipolitiske målsettingene. For å sikre at andre politiske målsettinger også er kjent og vektlegges, er høring av den enkelte sak viktig. Alle NVEs høringssaker sendes til blant annet Fylkesmannen og Direktoratet for naturforvaltning som følger opp statens miljøpolitiske målsettinger. Disse instansene har et ansvar for å belyse hva slags konsekvenser prosjektene kan få for ulike miljøpolitiske målsettinger. Det har de gjort i de konsesjonsgitte prosjektene på Fosen, og NVE har vurdert virkningene for blant annet naturmangfold og inngrepsfrie naturområder for hvert enkelt prosjekt. NVE tar til etterretning at klagerne er uenig i vektleggingen av de ulike interessene, men fastholder de vurderinger som ligger til grunn for konsesjonsvedtakene.

6.21 Sikkerhet

Beboerne i Kråkfjorden stiller spørsmål ved de sikkerhetsmessige aspektene ved å bo nært vindturbiner. NVE har forståelse for den usikkerhet klagerne anfører. NVE viser imidlertid til at ulykker med nyere vindturbiner skjer sjeldent. NVEs krav om at vindkraftverk skal dimensjoneres for å operere sikkert på stedet er nedfelt i vilkår 11 i anleggskonsesjonen for blant annet Roan vindkraftverk. Av vilkåret går det også frem at det skal beskrives hvordan anlegget er beskyttet mot lynskader. I dette vilkåret er det også satt krav om at konsesjonær skal utarbeide et inspeksjonsprogram for anlegget, med formål å avdekke eventuelle feil, mangler eller svakheter som kan påvirke anleggets sikkerhet over tid. Inspeksjonsprogrammet skal godkjennes av NVE. Med bakgrunn i avstand mellom bebyggelsen og vindturbinene synes risikoen for beboerne i Kråkfjorden etter NVEs vurdering å være liten.

7 Klage på ekspropriasjon

NVE har også mottatt klager på ekspropriasjonstillatelsen gitt i medhold av oreigningslova. NVE gjør oppmerksom på at klager på ekspropriasjonsvedtak automatisk gir klagen oppsettende virkning.

Tiltakshaverne vil derfor ikke kunne starte anleggsarbeidet før klagen er ferdig behandlet i Olje- og energidepartementet.

John og Kåre Stigen (grunneiere g/bnr 59/2 i Åfjord), Joenget Boforening (g/bnr 59/282), Jo-toppen Boforening (g/bnr 59/306) og grunneiere (g/bnr 59/3) har klaget på ekspropriasjonstillatelsen gitt til Trønder Energi Nett AS for 132 kV Hubakken – Storheia. John og Kåre Stigen klager på NVEs vedtak om ekspropriasjonstillatelse til kabeltrasé b eller c. NVE mener at denne klagen må være basert på en misforståelse, da NVE har gitt konsesjon og ekspropriasjonstillatelse til traséalternativ a (trasé for eksisterende 66 kV luftledning) for jordkabelen ut fra Hubakken transformatorstasjon i tråd med klagers ønske. Det er dermed ikke grunnlag for å behandle denne klagen videre.

I klagen fra Joenget Boforening med flere står det at ”beboerne ønsker ikke ekspropriasjon”. NVE har valgt å tolke dette som en klage på ekspropriasjonstillatelsen selv om ordet klage ikke er brukt i denne forbindelse. Begrunnelsen for å klage på ekspropriasjonstillatelsen fra Joenget Boforening med flere er ikke adskilt fra begrunnelsene for å klage på konsesjonsvedtaket. Innspillene kommenteres derfor ikke ytterligere her, se for øvrig kapittel om ekspropriasjon i bakgrunnsnotatene av 07.06.10.

8 Innsigelse til Storheia vindkraftverk

Statlige, regionale og lokale myndigheter har, i medhold av ny plan- og bygningslov av 01.07.09, innsigelses- og klagerett til konsesjonssøknader i medhold av energiloven, jmfør plan- og bygningsloven § 35-1.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag uttalte ved høring av konsesjonssøknad og konsekvensutredning for Storheia vindkraftverk at de gjennomførte utredningene av eventuelle virkninger av anlegget var utilstrekkelige, blant annet knyttet til Hildremsvatnet naturreservat. Fylkesmannen mente utredningsplikten ikke var oppfylt. Det ble vist til at tiltakshaver ikke hadde gjennomført kartlegging av viktige funksjonsområder for fugl, og at det ikke var vurdert hvordan opplevelsen av landskap, inngrepsfrie naturområder og friluftsliv i et område med internasjonal verneverdi, blir påvirket av det planlagte tiltaket. Fylkesmannen fremmet i forbindelse med høringen innsigelse til reguleringsplanen med bakgrunn i manglende utredninger.

NVE krevde i brev av 18.05.09 tilleggsutredninger i tilknytning til Storheia vindkraftverk, herunder krav om ytterligere utredninger for hvordan tiltaket eventuelt kunne påvirke Hildremsvatnet naturreservat. Tiltakshaver oversendte tilleggsutredningene til NVE i brev av 17.08.09 og NVE sendte disse på høring 20.08.09. I brev av 07.10.09 påpeker fylkesmannen at virkningene tiltaket eventuelt kan påføre det nasjonalt viktige verneområde Hildremsvatnet naturreservatet fortsatt ikke er tilstrekkelig utredet, og at utredningsplikten fortsatt ikke er oppfylt. Fylkesmannen fremmet innsigelse til konsesjonssøknaden i påvente av det ble fremlagt et tilfredsstillende beslutningsgrunnlag i saken.

Ved varsel om innsigelse, tilsier behandlingsrutinene at det skal avholdes minst et møte mellom NVE og den etat som har fremmet innsigelse. NVE avholdt på bakgrunn av dette et møte i NVEs lokaler 05.02.10. I møtet fikk fylkesmannen mulighet til å utdype grunnlaget for innsigelsen og sammen med NVE, vurdere på hvilke vilkår innsigelsen kunne trekkes. Det foreligger møtereferat fra møtet (NVE-referanse 200700502-155).

I etterkant av møtet ga fylkesmannen i brev av 12.03.10 en ny vurdering av innsigelsen. Av brevet går det frem at fylkesmannen forventer at det gjennomføres en grundigere undersøkelse når det planlegges et vindkraftverk inntil et verneområde med internasjonal verdi. Fylkesmannen finner det derfor riktig å opprettholde innsigelsen til utbyggingen inntil det foreligger et tilfredsstillende beslutningsgrunnlag.

NVE tok dette til etterretning, og ga konsesjon i juni 2010 uten å kreve ytterligere dokumentasjon av eventuelle virkninger for Hildremsvatnet naturreservat.

Ved opprettholdt innsigelse skal saken oversendes Olje- og energidepartementet. I forkant av denne oversendelsen, arrangerte NVE et nytt møte med Fylkesmannen 16.10.10. På møtet ble fylkesmannens innsigelse ytterligere drøftet. Det er ikke oppnådd enighet om et møtereferat fra dette møtet. NVE konstaterer at fylkesmannen ikke ønsker å frafalle innsigelsen knyttet til manglende utredninger for Hildremsvatnet naturreservat. NVE har vært klar på at det er gitt konsesjon til Storheia vindkraftverk med en installert effekt på 220 MW, og kan ikke anbefale at det konsesjonsgitte planområdet reduseres ytterligere. Det vises til våre vurderinger utbyggingsomfang under kapittel 6.3.

Blant annet på bakgrunn av fylkesmannens innsigelse mener NVE at det vil være hensiktsmessig at det gjennomføres ytterligere undersøkelser av truede og sårbare rovfugl i den delen av naturreservatet som grenser til planområdet. NVE mener det er aktuelt at slike undersøkelser gjøres inntil cirka én kilometer inn i naturreservatet. NVE vil derfor anbefale at Olje- og energidepartementet fastsetter vilkår om slike undersøkelser, før tiltaket realiseres. Etter NVEs vurdering vil slike undersøkelser styrke underlaget for eventuelle for- og etterundersøkelser. NVE bemerker at undersøkelsene vil inngå som en del av kunnskapsgrunnlaget for tiltaket (naturmangfoldloven § 8) og at kunnskapsgrunnlaget dermed styrkes gjennom slike undersøkelser.
